

Uvitatále-kàsũ tó bhũkù Yàrí bhũkù ò ì nòtù ádròdrõ dhu tí dhu

Yàrí Uvitatále-kàsũ tó bhũkù nandí ní Lukà tí kátina ale. Ka kirè nga kà randí ka azà kumì ato mà azà kumì dòná ìfò nà ato mà nà nínzì ò, Yèsù ka kùgù dhu-dzidõ.

Kändí ndi bhũkù Tòfilò tí kátina ale tò. Ka kirè dhu ní ndi Tòfilò rí'ì orú ngari ò arí'ì ìndrũ nínzì ò atdí Mùgìrikì. Kõvò-otù ò, Lukà ambénà dhu òvò dõ pbàkrístò tí rí'ì ìnzì ní Pbàyàhúdì mà Pbàyàhúdì nyú tí rí'ì tsí mà nà tò.

Ndi bhũkù ò kändí dhu ní Yèsù Krístò adzì, ndàrà òrù-akpà ò tí dhu mà (1.9-11), Kàgàwà adù Ìlìlǎ-Alafí ìvì tí dhu mà nà (1-2). Ndi Ìlìlǎ-Alafí ní ndi obi nabhù Uvitatále tò, ràbhù Kànìsà rùndò ndi rākǎ kóró ngari ònǎ, ròpè ndi Yèrùsàlemà tó kigò ò rò, rùdà Yùdeyà tó pbìrì ò, Sàmàriyà tó pbìrì ò, ndirò ràrà àhù ìnzì ní Pbàyàhúdì-bvù màtí. Ndi bhũkù ò ka kòtè dòyá abhò nyú ale ní óyõ uvitatále: yàrí ní Péterù (1-2), ndirò ní Pòlò (13-28).

Bhũkù-nyitì ka kóhù tí dhu

- Yèsù ódzì, ndàrà òrù-akpà ò dhu-dzidõ, kàbhà ábhàlì rí Ìlìlǎ-Alafí rí 'ìrà dhu nódò dhu (1.1-26).
- Yèsù dõ Ídzì Màkürù ùnò ka kí Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndirò Yùdeyà mà, Sàmàriyà mà nà tó pbìrì ò dhu (2.1-12.25).

- Pòlò bhà wemberè tó abhi ǒ kà rǐ Ídzì Mākǔrù núnɔ Kipurò tó pbìrì ǒ bhà tò, ndìrò Gálìlayà tó pbìrì ǒ atdídhéná kigò ǒ bhà tò dhu (13.1-14.28).
- Kànìsà ǒ pbàkùrǔ tó wemberè tó unduta Yèrùsàlemà tó kigò ǒ (15.1-35).
- Pòlò bhà ɔɔɔ rí kìsě abhi ǒ kà rǐ Ídzì Mākǔrù núnɔ Pbagìríkí tó pbìrì ǒ bhà tò dhu (15.36-18.22).
- Pòlò bhà ìbhɔ rí kìsě abhi ǒ kà rǐ Ídzì Mākǔrù núnɔ Èfèsò tó kigò ǒ bhà tò, Àziyǎ-Ngba tó pbìrì ò dhu (18.23-20.38).
- Pòlò rǐ Ídzì Mākǔrù ùnɔ inè ndì ndí'ì imbi ò rórò Yèrùsàlemà mà, Kàyìsàriyà mà, Rómà mà nà tó kigò ǒ dhu (21.1-28.31).

*Yèsù rǐ dhu ùyǎ pbìndà uvitatále tò
tdǔ ndì ndɔdzí òrù-akpà ò rò dhu*

¹ Tòfilò pbǎlé, yà angyi ma mándí indù bhǔkù ò, ma máwɛ Yèsù anzì kóró dhu, kǔdhè indrǔ tò dhu mà nà, ròpè ndì dònà-kpa ò rò, ² ràrà àhɔ kà rǒdzì òrù-akpà ò òná idhɔ ò. Tdǔ ndì ndɔdzí rò, kǔyá dhu Kàgàwà bhà Hǐlǎ-Alafí bhà ɔbi nǎ, yà fíndà ndì ndóvò uvitatále tò abádhí rǒngò ònzìnà dhu dǒ. ³ Ndì ndóvè kɔtdù ndì, ndàdù ndìngbè ɔvɛ-bvù rò dhu-dzidǒ, Yèsù itè ndì ibí otu nyú ǒ pbìndà uvitatále tò, ìfɔ kumì idhɔ nzínzì ǒ. Kǎnzì wò dhu ndínǎ inè ndì ndí'ì ípìrǒ rò nyìkpóna nà dhu tó obhóna nitè tí abádhí tò. Kǎránà dhu òvò rǒ abádhí tò òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi dǒ.

4 Ní atdíku, atdíkpá Yěsù mà rǝ'ì ònyè-tsùná pbìndà uvitatále mànà rórò, kǝyá dhu abádhí tò, ndàti: «Àpé nyìvà nyǝ Yèrùsàlemà tó kigò ǝ rò. Pbétù, nyòdo yà fǝkù ma móvò Àbadu Kàgàwà náakò fǝkù làká. 5 Obhó tí, bàtizò nubhónà Yùwanì núubhónà bàtizò ìndrú tò idha nǝ. Pbétù ngúfe idhò dzidò, nyí, nyí nyí Hìlǝ-Alafí tó bàtizò nálǝ.»

Yěsù rǝdzì òrù-akpà ò dhu

(Màt 28.18-20; Mrk 16.15-19; Luk 1.1-4; 24.33-51; Èfè 4.8-10)

6 Yěsù-tí ì nùndu kàbhà uvitatále níivú dhu kà-tsǝ, 'àti: «Ádrùngbǝlé, tí kòmbí nga ndi nyi nyí Pbàìsràyélí tó idzi nádǝ abádhí-fò ò nǝ?» 7 Ní, Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ìnzǝ ní òtǝku ndi nyǝni ndi idhò mà, ndi kàsùmì mànà. Àbadu náatdì ka atdíró pbìndà ádrùngbǝnga tó òbi-bvu rǝ. 8 Pbétù, nyǝ nyabáya ádrùngbǝnga tó òbi Hìlǝ-Alafí rǝfo dǝkú nínganí. Ní, nyǝ nyadùya òngo pbàkà ngàm̀bì tí Yèrùsàlemà tó kigò ǝ, Yùdeyà tó pbìrì ǝ, ndirò Sàmàriyà tó pbìrì ǝ, ràrà àhu yà adzi-tsù náadì ndì i.» 9 Wò dhu ndì ndòtè dhu-dzidò ní ndi Yěsù náapè ndòdzì òrù-akpà ò, àzèmbè abádhí rǝndàna rórò, àpbù ràrà ndìwi abádhí-nyìkpó ǝ rò*. 10 Ní, òko abádhí òko nyìkpóya ì ùdǝ 'àmbe Yěsù àràná òrù-akpà ò i nga nándà dǝ rórò ní ndi, òwǝwù mùdzarù nǝfò ròyá óyǝ ale núuto ì abádhí-tí, 11 'adù àtìnà abádhí nǝ: «Gàlilayà ǝ bhǝ, ádhu nyǝ nyòkò uró, nyǝambe

* **1:9** 1.9 Wò ndi dhu náanzì ndi Bètànìyà tí kátina pbanga-tí arǝ'ì pbìrì dǝ (Luk 24.50).

òrù-akpà ònga nánda dǒ ní? Wò Yěsù, nzínzìkù ǒ rò ndì nìvà ndòdzì òrù-akpà ò ale, náadùya ndì ányìrò àdhàdhì wò nyí nyàla kà rǎrà ányì dhu bhèyi tí.»

Màtíyà nóvò ka kí rùwù Yudhà Ìskàriyotà dhu (Zàb 133; Luk 24.52-53)

¹² Wò dhu-dzidǒ, Yěsù bhà uvitatále náadù ì pbìrì dò rò, 'òwù Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ndi pbìrì-òvò ní'ì Mizèyìtunì, ndìrò ndì pbìrì í'ì íkyèrǒ Yèrùsàlemà tó kigò tírò mbèmbè atdí kilòmètèrè tí†. ¹³ Ní, abádhí níitdègu òwu ùvò Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní abádhí atsù idza, 'àdù ùpo òrùná rò ka kóbhòlò ányìdzá kàluga ò. Ndi kàluga ní'ì angyinǎrò màtí abádhí arí 'ùndǔ òná bìlìnganà kàluga. † uvitatále ní'ì Péterù, Yùwanì, Yàkòbhò, Àndèreyà, Filipò, Tùmasì, Bàrtòlòmàyò, Màtayò, Yàkòbhò, Àlùfayò t'ídhùnà, Sìmonì, yà atdídǒ ndì nугyénà fíyó pbìrì dǒ ale, ndìrò Yudhà, Yàkòbhò t'ídhùnà. ¹⁴ Abádhí andu ì atdíkpá, 'òngò 'ìtsò bìlìnganà atdyúya nyá nà. Ndirò, abádhí nzínzì ǒ í'ì átò ní'ì Màriyà, Yěsù tsánà mà, ngǔkpà vèbhále mà, ndìrò Yěsù t'ádóna mà.

¹⁵ Ní atdíku, kòrí ale núundu ì mbèmbè atdí miyà dóná óyǒ kumì nà ale tí rò. Ní ndì nínganí, Péterù ivà ndì ndidè abádhí nzínzì ǒ, ndàdù àtìnà: ¹⁶ «Àbanǎnzó, dhu àkǎ wà yà Ìlǎ-Àlafí náavò Ìlǎ Andítá ò dhu rǎkǎ. Ádrùngbǎ kamà Dàwudì-otù ǒ, kǎvò dhu angyangyi Yudhà-okú

† **1:12** 1.12 Wòrí ní ndì sàbatù-idhò ǒ ka kavi kongò ùbhi dhu-adzì nga. Pbàgiríkí t'ávàna ǒ ka kí kàti «sàbatù tó otu» tí.

dò rò*. Ndi Yudhà ní ndi yà Yèsù òsò rówu ale tó pìkò-dòtsíró idè ale. ¹⁷ Ka ní'ì àlě nzínzì ǒ ale nyú, ndirò kà-kàsù ní'ì inè. ¹⁸ Kǎdzì atdí inga inzà àkǎ otu ǒ ndì ndóngyè fùrangà rǒ. Pbéù, ndi inga ǒ kǐtsi, nyìna-ndri ròpbì ndi wemberè tí adzi rǒ, òna rìkpà ndì, tsùna maramàrà ràdù ndùvo adzi-bvù. ¹⁹ Ní Yèrùsàlemà ǒ bhà kóró níri kà-rǒ ndì nǒnzì dhu, 'adù ndi inga-òvò nòvò Àkèldamà tí ávaya ǒ. Àkèldamà-tì ní: <Azu tó inga.> ²⁰ Zàburì tó bhùkù ò ka kándì dhu, kati: <Kàbhà pbanga rǒngò rǎngù tí, ìnzì atdí ale mà rùbhà ndì òná*.> Ndirò kà ràtina átò:

<Kàbhà kasu àbhù ka kí ngǎtsi ale tò*.>

²¹ Yà Yèsù-owù ǒ àlě kùbhì ùbhi rǒ màrà atdíkpá ale rǐ'ì inè, ²² ròpè ndì ndi Yèsù rǐ bàtizò àlě Yùwanì-fó dhu ò rò, ràrà àhu kà rǒdzì òrù-akpà ò òná idho ò. Ní, dhu àkǎ wà àlě ròvò abádhí nzínzì ǒ atdí ale, ndínì àlě koko tí màrà Yèsù íngbè ndì dhu tó ngàmbì tí.»

²³ Ní, abádhí adù óyǒ ale-òvò nípfo: Yòzefù mà Màtíyà nà. Yòzefù ka kanzínà átò Bàrìsabà tí, ndirò itdèta tó kǒvò ní'ì Yèsitò. ²⁴ Wò dhu-dzidǒ, Péterù mà náadù 'ítsò ì rati: «Àdrùngbǎle Kàgawǎ, nyi nyúni kóró ale-afí ò dhu. Ní, itè pé kǎkà óyǒ ale nzínzì ǒ nyi nyú nyi nyòvò ale, ²⁵ ndínì uvitatále tó kasu nǒnzì tí yà Yudhà úbhà ngari ǒ, ndàdù àrà yà pbìndà dhu tí ndì ndúni ngari ò.» ²⁶ Nírò ní ndi Péterù mà òdhína màrà náadù ngàlà nòvì. Ndi ngàlà adù Màtíyà àlu,

* **1:16** 1.16 Zàb 41.10 * **1:20** 1.20 Zàb 69.25 * **1:20** 1.20 Zàb 109.8

Màtíyà ràdù kǒkò atdí kumì dòná atdí nà ì nùbhà Yěsù bhà uvitatále-bv̄ nise.

2

Kàgàwà bhà Ɔlǎ-Ɔlafí rǐfo Pèndèkotè-idhò ǒ dhu

¹ Pèndèkotè-idhò* níitdègu àkǎ, ní Yěsù ná'ù ale ní'ì atdíkpá ì àndu tsùya atdí ngari ǒ ró.

² Ní kòmbómbí, awe rǒpili obi nyú nà dhu bhěyi ró'ò dhu tó wògò níri ndì òrù-akpà ò rò rífo ró, ndi dhu ràdù abádhí òkò òná idza níra.

³ Nírò ní ndi abádhí ala kàz̄-ida-dò bhěyi rólo dhu-ida-dò ányidzá, ònánga ràdù ndùndò ròkò abádhí-dòtsíró. ⁴ Ní Kàgàwà bhà Ɔlǎ-Ɔlafí nírá abádhí kóró, abádhí ràdù 'òpè 'òtè dhèdhèrò ale t'ávàna-tidò àdhàdhì Ɔlǎ-Ɔlafí nitè ka f̄yò dhu bhěyi.

⁵ Wò dhu rǐ ndònzì òná idhò ǒ, yà adzi ǒ kóró pbìrì òná rò íwù, Kàgàwà rǒ afiyya nápbǎ Pbayàhúdì, ní'ì inè átò Yèrùsàlemà tó kigò ǒ.

⁶ Ní, wòrí wògò ì ìrì rò, ìndrù náandu ì Yěsù ná'ù ale rǐ'ì ró, idhò ràdù 'ùko atdíidǒ ngàtsi ale rǐ abádhí ìri ávàna nyú nóte rí ró dhu-okú dò rò.

⁷ Ní, idhò núuko abádhí atdíidǒ, 'àdù àmbe àtìnà dǒ: «Hòkò! Kǒkò róte ale kóró tí obhó Gálilayà ǒ bhà nyú? ⁸ Ní, ádhu ngàtsi ale rǐ abádhí ìri ávàna nyú nóte rí ró nǐ? ⁹ Kǎkà àlè nzínzì ǒ rǐ'ì atdíidhená ale níwù Pbayàpartè tó pbìrì

* **2:1** 2.1 Pbagiríkí t'ávàna ǒ Pèndèkotè-tì ní imbò kumì rí idhò isè idhò. Pbayàhúdì tó màndu ǒ ka ní'ì Pásìka tó màhendù dzidǒ rí imbò kumì rí idhò isè idhò ǒ ka konzìnà màhendù (Law 23.15-21; Tòr 16.9-11).

ò rò, Pbàmedi mà Pbàèlamù màná tò pbìrì ò rò. Ndirò, ngǔkpà ale níwǔ Mèzòpòtamiyà mà, Yùdeyà mà, ndirò Kàpàdòkiyà màná tò pbìrì ò rò. Ngǔkpà-tsí níwǔ Pòtò mà Àziyà màná tò màlengù ò rò, ¹⁰ ngǔkpà ràdù iwu Fùrùgiyà rò, Pàfùliyà rò, Mísri rò, ndirò kyèròkyèrò Libiyà tò pbìrì ò atdí pbanga Kùreni tí kátina ò rò. Ndirò, ngǔkpà ale Íwǔ Romà tò kigò mà, Krětè tò pbìrì mà, Àràbiyà tò pbìrì màná ò rò. ¹¹ Atdídhéná ale ní Pbàyàhúdí nyú, ndirò ngǔkpàkà ní ùgèrè tí ì nùgèrè, 'òngò Pbàyàhúdí tò sòmà tò Hyátá nífu ale. Pbétù, àlě kí abádhí ìri Kàgàwà anzì ádròdrò dhu tò màkǔrù àwě rí àlě t'ávàna nyú ò rò.»

¹² Ní, idho núukò kòrí ale, fíyó irèta riku. Abádhí ambénà dhu òngù dǔ tsùyá nzínziya ò, 'àmbe àtìna dǔ: «Wò dhu-tì nyú ní àdhu?»

¹³ Pbétù, ngǔkpà ale-tsí náambénà Yèsù ná'ù ale rǔnɔna dhu gàyà nónzì dǔ ònzi tí, 'adù àmbe àtìna dǔ: «Íwà kǔkò ale òrì atdídǔ.»

Péterù rǔ dhu òvo ihé-yà tò dhu

¹⁴ Nírò ní ndi Yèsù bhà uvitatále tírò ì ikò atdíkpá atdí kumì dóná atdí nà ngǔkpà odhína màná rórò, Péterù apè ndòvò dhu orú tǔna nyú nà ihé-yà tò. Kǎti: «Nyí Pbàyàhúdí tírò, ndirò nyí kóró Yèrùsàlemà tò kigò ò nyí nyí'ì rò, nyìkpèlè bǔku nyí'ì yà ma múnɔna dhu mběyi. ¹⁵ Kòrí ale nòri nzá wò nyí nyí'èna dhu bhěyi, àlě kòko òko ìbhu adyifò-sisì kútsingá nga tò ò tí nídhunǔ.

¹⁶ Pbétù, wò rí ndònzì dhu ní yà Kàgàwà bhà nabì Yòwelè náavò ìndrǔ tò dhu. Kǎti:

¹⁷ <Kàgàwà rǎtina: yà adzi ò dhu-tsù rǔ ndòdì nínganí,

ma miráya kóró ale Afídu nǎ.
 Ní fùkú kpabhínzo mà vèbhínzo màna
 nóongoya pbánábí tí,
 Fùkú zàdhà náalaya dhu ɔnyɛ bhěyi ródzì dòyà
 dhu tó ófò ǒ,

Fùkú mùlà-akpá tò, madù dhu òvò ònyè ǒ.

¹⁸ Obhó tí, ndi nínganí, ma miráya pbàkà inɔ-
 akpá mà, pbàkà inɔ-ayí màna Afídu nǎ,
 ràdù òngo pbánábí tí.

¹⁹ Ma mɔnzíya yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrũ-
 nzínzì ǒ dhu òrù-akpà-nyè rǒ,
 madù wíwì ònzì yà adzi dǒ. I dhu ní'íya azu mà,
 kàzɛ mà, ndirò àpbù bhěyi ùtì iko màna.

²⁰ Tdǔ wò ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà idhɔ
 náaká rò,

adyifò núugèrèya ndi ndòngò ínò tí,
 ndirò àbì núugèrèya ndi ndòlù azu bhěyi.

Ndi idhɔ ní'íya ádrùngbǎ idhɔ nyú.

Ndirò, ndi idhɔ ní'íya Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga
 tó awáwù rǎ ndàvǐ kpangba òná idhɔ.

²¹ Nírò ní ndi Kàgàwà araya ɔvòna nànzì ìngbàtí
 íli ndi ale mà nígu rǒ* .>

²² Nyǎ Phàìsràyélí tó pbìrì ǒ bhǎ, nyèri yà ma
 múɔna fùkù dhu. Kàgàwà nítè wà dhu ndi rópì
 ndi Yèsù, yà Nàzàretì tó kigò ǒ ale. Obhó tí,
 kǒtù ǒ, Kàgàwà ónzì wà wíwì mà, yà inzà apèna
 'ònzì angyi ìndrũ-nzínzì ǒ dhu màna, ndàdù ize
 nítè nzínziku ǒ. Ní nyǎ nyúni i dhu mběyi nyú.

²³ Wò ndi ale ka kipfo kabhu fùkú, àdhàdhì yà
 angyangyi Kàgàwà udhé, ndirò angyangyi kǔpí

* **2:21** 2.21 Yòw 3.1-5

dhu bhěyi. Ní, nyĩ nyípfo ka, nyǎbhũ inzá àpè Kàgàwà ùnĩ ale ròhò, 'ùtǒ mùsàlabhà dǒ. ²⁴ Ka kótdù ka, pbétù Kàgàwà ádù kàbhũ rìngbè ndì òve-bvù rò, ndì dhu ràdù kàbhũ ràhũ òve tó àpbè ǒ rò, ìmbǎ òve ní'ì òbi nà kà dǒ nídhunĩ. ²⁵ Obhó tí, ádrùngbǎ kamà Dàwudì náavò dhu kǒkú dò rò, ndàti:

«Ma mongónà Ádrùngbǎle Kàgàwà àla ònzìdú bilínganà.

Kà rǐ'ì ìnè idú fangà dònǎ rò, ní ùdúnga rǐ nzĩ ìvi òdò nǐ.

²⁶ Kòní wò dhu-okú dò rò ní ndì afídu rǐ'ì dhèdhe nà,

dhèdhe tó òte ràdù ì'ì idàdu dǒ.

Ndirò ma mùni wà dhu, òve-bvù màtí ngbǒdu ràdìya inga t'ódota nà tí.

²⁷ Obhó tí, nyĩ nyũbhàya nzĩ afídu ràdì òve-bvù.

Ndirò, nyĩ nyadùya nzĩ ima, pbùkù ìlǐlǎ ale-abvò nyú nũbhà ròmò ibhu ò.

²⁸ Nyĩ nyítè wà ípìrǒnga tó otu idù, ndirò, ònzìnú ma mí motù nínganí,

idhèdu níikaya ndì atdí dǒ nyú* .»

²⁹ Tdítdǒ Péterù adù àtìnà ihé-yà nǐ: «Òdhídǔ, ma mòzè mòvò dhu kpangba fúkù àlě t'ábhunà-nzìnzì, ádrùngbǎ kamà Dàwudì-okú dò rò: kǎvè, kadù ndòtdù. Ndirò indo màtí, kǎ-dzìdò rǐ'ì ìnè àlě-rábvǔ. ³⁰ Pbétù ka ní'ì Kàgàwà bhà nabì. Ní, kǔni dhu angyangyi Kàgàwà ratsò dhu ndàti, ndì rìliya kàbhà pbàdzukurũ nzìnzì ǒ atdí ale ràdì kǎrì dǒ ádrùngbǎ kamà tí. ³¹ Ádrùngbǎ kamà Dàwudì náala ndì nǒnzìya dhu angyangyi. Ní

* 2:28 2.28 Zàb 16.8-11

ndi dhu bhěyi ní ndi kǎvò dhu angyangyi Krístò níngbèya ndì ɔve-bvù rò dhu dǒ. Kǎti:

«Kàgàwà núubhàya nǎ ka ɔve-bvù.

Ndirò, kǎ-bvò nóomóya nǎ ibhu ò*.> ³² Kàgàwà abhù wà wò ndi Yěsù rìngbè ndì ɔve-bvù rò. Ní àlě'í kóró, àlě ní ndi dhu tó ngàmbì. ³³ Nírò, Kàgàwà ábhù wà ka ròdzì òrù-akpà ò, ràdù àdi fìndá fangà dònǎ rò. Ndirò, kǎko wà yà Àbanà akò fìndá làká Hìlǎ-Alafí. Ní, kírǎ wà mǎ kà nǎ. Wò ndi Hìlǎ-Alafí rǒnzina dhu ní ndi wò nyí nyálana nyádù àmbè ìrinà dǒ kòmbì. ³⁴ Ádrùngbǎ kamà Dàwudì núupò nǎ òrù-akpà ò, pbétù kǎti:

«Ádrùngbǎle Kàgàwà náati pbàkà Ádrùngbǎle ní:

Ádǐ pbàkà fangà dònǎ rò,

³⁵ rǎrà àhù ma mí pbùkù òmvù nábhù nyòbè dòya dhu ò*.> ³⁶ Nírò, kóró Pbàìsràyéí tó pbìrì ò bhà náká ì rànì dhu mběyi nyú, Yěsù wò nyí nyábhù kutǒ mùsàlabhà dǒ ale, ní Kàgàwà rábhù wà ròngò Ádrùngbǎle tí, ndirò Màsiyà tí.»

³⁷ Ní, wò Péterù òvò fìyò dhu ì ìrì rò, ndi dhu náasù ihé-yà atdíǒ. Ní abádhí adù dhu ìvu Péterù mà ngǔkpà uvitatále mànà-tsǔ, 'àti: «Àbanǎzó, mǎ màkǎ mǒnzì dhu ìngbàtí?» ³⁸ Ní Péterù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyùgèrè nyí nyùbhà fùkú nzérenga. Ndirò nyálǔ bàtizò Yěsù Krístò-òvò rǒ, ndínǎ Kàgàwà ubà tí fùkú

* 2:31 2.31 Zàb 16.10 * 2:35 2.35 Zàb 110.1

nzérenga, nyǎdù kàbhà Ìlǎ-Àlafí tó perè náko. ³⁹ Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà náakò ndì làká fùkù fùkù nzónzo mànà. Ndirò kǎkò ka átò yà ndì ndúnzina kóró ale, yà itse arí'ì rùkù rò tò.»

⁴⁰ Péterù uno ábhǒ ngǔkpà dhu nyú tdítǒ abádhí tò, ndínǎ abádhí nabhù tí rà'ù ndì ndùnò dhu, ndirò ndínǎ abádhí-afí nabhù tí ròtsì obi. Kǎvò dhu abádhí tò, ndàti: «Nyàbhù nyí Kàgàwà rìgǔ nyí, ìnzí nyí nyabá tí kǒkò nzére ale tó ófò.»

⁴¹ Wò Péterù ùnò dhu nà'ù ale kóró náadù bàtizò à'ù kubho fiyò. Ní ndì nínganí, Yèsù ná'ù ale-bvù níisè ndì mbèmbè ìbhù lufù ale nǎ. ⁴² Ní ì ale náapbá afiya atdíǒ, 'òngò Yèsù bhà uvitatále rǔdhèna fiyò dhu ìrì. Abádhí andu tsùya, 'òngò òko atdíkpá, 'òngò dhu ònyù atdíkpá, ndirò 'òngò 'ìtsò atdíkpá.

Yèsù ná'ù ale nóongónà òko tí dhu

⁴³ Odo ongónà ìsǎ kóró ale ò, yà Yèsù bhà uvitatále rǒnzina yà ìnzá apèna 'ònzì angyi ìndrùnzínzì ò dhu mà, abádhí rǒnzina wìwì mànà dhu àlǎ ì í rò. ⁴⁴ Kóró ale, yà Yèsù ná'ù, nóongónà òko atdíkpá. Ndirò, abádhí ongónà foyá dhu ùlì atdíkpá kàsùya nonzi tí. ⁴⁵ Abádhí ongónà foyá dhu-tsí mà foyá ongyéngá mànà núdzi, 'àdù ì òngyè fùrangà núndò foyá, ngǎtsi ale ràbà ka dzùnàna nyú ònzì rádù dhu-bvùtí. ⁴⁶ Abádhí ongónà tsùya àndu kóró idho ò Kàgàwà bhà idzá. Ndirò, abádhí ongónà idzàya ònǎ ònyù nónyù atdíkpá dhèdhe nyú nà, ndirò atdí afiya nyú nà. ⁴⁷ Abádhí ongónà Kàgàwà ilè, kóró ale rádù abádhí ìfù. Ndirò, yà ìnga náarúbho dhu bhèyi,

Ádrungbǎle Kàgàwà nóongónà àrà abádhí-bvu níse rǒ yà ɔwútána tí ndì nà'ù ale nǎ.

3

Péterù mà Yùwanì nà rǎ atdí òtsótsù ale níǵǵ dhu

(Kas 4.9-22; 9.32-35; 14.8-10)

¹ Atdíku, Péterù mà Yùwanì nà náava ì ndíní ì owu tí 'ìtsò Kàgàwà bhà idza ǒ rò, arùgyètdí adyifò-sisì adyídǒ nga tó ǒ. ² Ní, Kàgàwà bhà idza ka kótsù òná tsátsù-tí, abádhí atù òtsótsù rórò ka kugu atdí ale. Wò ndi tsátsù-ɔvò ní'ì «Àyǎya Tsátsù.» Bilinganà ka kongónà ndi ale nítdu, kiwǔ ìlinà ràdì ndi tsátsù-tí, ràmbe mùdzùná núnzi dǒ ányì dza rótsù ale-fó. ³ Ní, wò ale itdègu Péterù mà Yùwanì nà nálǎ Kàgàwà bhà idza rótsù ró, ní kǎdù ndòpè ndàmbe dhu ùnzi dǒ abádhí-fó. ⁴ Ní, Péterù mà Yùwanì nà núudí nyìkpóya wò ale rǒ, Péterù ràdù àtìnà kà nǎ: «Ándà pé dòkà nga.» ⁵ Ní wò ale adù abádhí dò nga nándà atdyúna nyú nà, dhu òdò ndì ndí ndíní ndì ndabá tí abádhí-fó dhu-okú dò rò. ⁶ Pbéttù, Péterù adù àtìnà kà nǎ: «Ma mí'ì ìmbǎ ɔrò mà, ndirò fùrangà tí kátina sùma mà nà màtí. Indù ma mábhùna ní fudú rí'ì dhu kèlě. Ní ma mátina ìnyì ní: «Nàzàretì ǒ ale Yèsù Krístò-ɔvò rǒ, ívǎ nyì nyidè, nyadù ùbhi.»»

⁷ Wò dhu-dzidǒ, Péterù adù wò ale àlɔ fangà tó ɔtsúna rǒ, ndìvǎ ɔrù. Ní ɛrò rò tí, kà-pfò mà kà-pfò-kìlìtǎ màná náadù ɔbi nábà. ⁸ Ní wò ale ìbe ndì ndidè pfǒna dǒ, ndàdù abhi òpè. Àbadhi mà náadù òtsù atdíkpá Kàgàwà bhà idza, Péterù

mà Yùwanì mànà nà. Ní àrà ndì ndàrà rórò, wò ale ambénà ndòbhè dǒ òbhè tí, Kàgàwà nílè ndì ndí rórò. ⁹ Kàgàwà bhà idzá ì'ì kóró ale náala ka ùbhí rúbhi ndàdù àmbè Kàgàwà ilè dǒ ró. ¹⁰ Ní, abádhí itdègu kùnǎ yà Kàgàwà bhà idza tó «Àyǎya Tsǎtsù» tí kátina tsǎtsù-tí arádi ndàmbe mùdzùnà ùnzi dǒ indrǔ-fó ale tí, ní odo nísi abádhí ò, idho ràdù abádhí èko atdíđ wò ale rǒ ndì nònzi dhu-okú dò rò.

Péterù rǐ dhu òvo ihé-yà tò dhu
(Kas 2.22-36; 4.5-12; 5.30-32)

¹¹ Wò ale náapbá ndì atdíđ Péterù mà Yùwanì mànà rǒ. Ní abádhí adù òwu atdíkpá, 'òwù òko Kàgàwà bhà idza tó mbàrazà-tsìnǎ. Ndi mbàrazà-òvò ni'ì «Ádrùngbǎ kamà Sòlòmònì bhà mbàrazà.» Nírò ní ndì indrǔ náadù itse, ì rànđu ì abádhí-tí, idho èko ì atdíđ dhu-okú dò rò. ¹² Ní, Péterù itdègu wò dhu àlǎ, náadù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàti: «Nyǐ, Pbàìsràyélí tó pbìrì ǒ bhà tírò, ádhu nyǐ nyàbhu nyǐ idho rùko nyǐ wò ale ògù dhu-okú dò rò nǐ? Ndirò, ádhu nyǐ nyèdǐ nyìkpókù ròká, nyámbe mǎndà dǒ fàká ádrùngbǎnga tó obi nǐ mǎ màbhu ka rògù dhu bhèyi nǐ? Ndirò ngǎtsi nǐ, Kàgàwà ózè dhu ònzi mǎ marí dhu-okú dò rò mǎ màbhu ka ròpè ndùbhi dhu bhèyi nǐ? ¹³ Alé t'ábhúna Àbráhamù, Ísakà, Yàkòbhò mà tó Kàgàwà ní ndì pbìndà ino-akpà Yèsù Krístò, yà nyǐ nyípfo nyàbhu òmvù-fó ale nóvò nàbhu rilè ndì. Nyǐ nyuvó nyǐ lèwalì Pilatò rǒ ìnzì ka nìkòlò tí imbi ò rò, àzèmbè iwà àbadhi òtdì kà-ànyǎ ndínì ndì ndìkòlò tí rórò. ¹⁴ Nyǐ nyadhò yà Kàgàwà-nyìkpó

ǒ ǐlǎ ale nyú, ndirò obhónángatále nyú, nyǎdù abvo òkye arí ale nyú nábhũ kikòlò imbi ò rò. ¹⁵ Ní ndi dhu-otù ǒ, nyǐ nyábhũ kohò ale ní yà ípirǒnga nábhũ arí ìndrú tò ale nyú. Pbéù, Kàgàwà ábhũ wà ka rìngbè ndi ɔve-bvù rò. Ní mǎ ní ndi dhu tó ngàmbì. ¹⁶ Wò nyǐ nyálǎna ale nyǐ nyúni wà mběyi nyú. Ní ka nábhũ ràbà ɔbi dhu ní yà mǎ má'ù Yēsù-ɔvò bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi. Yēsù ná'u ka kí dhu nábhũ ndi ka rògù atdíǒ wò nyǐ nyálǎna dhu bhěyi.

¹⁷ Ní àbanǐnzó, kòmbí mǎ m̀ni wà dhu wò nyǐ nyónzì fùkú ádròdrò ale mànà Yēsù rò dhu, ní nyǐ rónzì inzá nyǐ nỳni nga dhu-okú dò rò. ¹⁸ Pbéù, wò Kàgàwà ádù ònzìnà kà-rò dhu ní yà angyangyi ndi ndavò kóró p̀ndà p̀nábí-otù ǒ dhu. Kǎti p̀ndà M̀siyà rabáya àpè*. ¹⁹ Nírò, nyùgèrè nyǐ nyǔbhà fùkú nzérenga, nyǎdù ingo Kàgàwà-tí'ò, ndínǐ kǎdù tí fùkú nzérenga nínđò. ²⁰ Ndi dhu bhěyi ní ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà rǐ nyǐ nyǐ nyǎsò òná kàsùmì nábhũ rǎkǎ, ndàdù Yēsù, yà angyangyi ndi ndapì M̀siyà nívi rìrà fùkù. ²¹ Kòmbí dhu àkǎ kà ràdi òrù-akpà ò, rǎrà àhũ Kàgàwà rǐ kóró dhu-tsí nùgèrè ròngò ɔwútána tí òná idho ò. Kàgàwà avò wà ndi dhu angyangyi nyú p̀ndà ǐlǎ p̀nábí-otù ǒ*. ²² Obhó tí, M̀sà ati: <Ádrùngbǎle fùkú Kàgàwà níipfoya ima bhěyi atdí p̀ndà nabi fùkù nzínzikũ ǒ rò. Ní dhu akáya nyǒngò kà r̀nɔna fùkù kóró dhu níri. ²³ Inzǐ róngo ndi nabi r̀nɔna dhu ìri ale-tse nótdì Kàgàwà rǒngò àdù

* **3:18** 3.18 Luk 24.26-27 * **3:21** 3.21 Ìsa 34.4; 51.6; 65.17

kóró pbìndà ale nzínzì ǒ rò*.)»

²⁴ Péterù adù dhu ìse átò ihé-yà tò, ndàti: «Kàgàwà bhà pbànábí kóró, ròpè ndì Sàmolè rǒ rò, ràrà àhù dzina dǒ uvò kóró ngǔkpà pbànábí ò, náavò dhu átò ì idho ǒ ì nonziya dhu dǒ. ²⁵ Nyí ní pbànábí tó inzo. Ní kǒkò pbìndà pbànábí-otù ǒ Kàgàwà anzì làká ní kǎnzì fǔkù. Ndirò nyí nyùngbò wà nyí Kàgàwà nà yà abhúkù màrà Kàgàwà mà núngbò ì dhu-otù ǒ. Obhó tí, Kàgàwà ati Àbràhamù nǐ: <Pbùkù pbàdzakuru-otù ǒ, ma masoya yà adzi ǒ rùgànda-tsù kóró*.> ²⁶ Ndi dhu bhěyi ní ndi Kàgàwà ìvì pbìndà ino-akpà Yèsù Krìstò fǔkù wemberè tí, ndínǐ nyí naso tí ndàbhù nyí nyǔgèrè nyí nyǔbhà fùkù nzérenge.»

4

Péterù mà Yùwanì nà núsǒ ka kí, kadù dhu òngù tsùyá dhu

¹ Wò Péterù mà Yùwanì nà rǐ dhu òvò ihé-yà tò òná kàsùmì ǒ ní ndi pbàkùhání mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdò arí sàndírì tó ádrùngbǎle ale mà, Pbàsàdùkáyó màrà núuto ì ànyìrǒ. ² Ní, abádhí-ìdhè níika nzá ndi wò Péterù mà Yùwanì nà rǐ dhu ùdhé ihé-yà tò Yèsù ìngbè ndi òve-bvù rò dhu dǒ rò. Ndi dhu rǐtèna dhu ní ìkye ùvǎve ale rǎdù ìkye dhu, ndirò ùngbè ùvǎve kutdù ì ale rǎdù ùngbe òve-bvù rò dhu. ³ Ní, abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà núsò. Ní ìnga rǎti nídhunǐ, abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà núli imbi ò,

* **3:23** 3.23 Tòr 18.15,18,19 * **3:25** 3.25 Òpt 22.18; 26.4

ràrà àhũ tsútsă nínganí nga ò. ⁴ Pbé̀tù, ihé-yà nzínzì ǒ ábhǒ ale nyú, kǒkò óyǒ ábhàlǐ rǔdhěna ìndrǔ tò dhu nìrì, náa' u Yě̀sù, ndi dhu ràdù Yě̀sù ná' u ale-bvè nábhũ rìsě ndì, ràhũ mbě̀mbě̀ imbò lufù ale tí.

⁵ Tsútsă nínganí, P̀b̀yàhúdí tó ádròdrǒ ale mà, p̀b̀àkùrǔ mà, Músà bhà Ʋyátá tó màlímó mànà náandu ì Yè̀rùsàlemà tó kigò ǒ. ⁶ Abádhí náandu ì atdíkpá p̀b̀àkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà Anà mà, Kàyafà mà, Yùwanì mà, À̀lìsandurù mà, ndirò p̀b̀àkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kámá-idzà ǒ bhà mànà. ⁷ Ní, kǒkò ì nàndu ale náavi Péterù mà Yùwanì nà kiwǔ nà nzínzìya ò, 'àdù dhu òpè 'òngù tsùyá. Abádhí ati: «Nyǐ nyú, nyǐ nyígǔ wò òtsótsù ale àdhi bhà ádrùngbǎnga tó ǒbì nǐ, ndirò àdhi-ǒvò rǒ?»

⁸ Ní, Kàgàwà bhà Ʋlǐlǎ-Alafí nírá Péterù, ràdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyǐ ádròdrǒ ale mà, p̀b̀àkùrǔ mànà tírò, ⁹ kòñǐ indo nyǐ nyí dhu òngù tsùká wò òtsótsù ale rǒ mà mónzì ídzìnga mǐgǔ ka dhu-okú dò rò. ¹⁰ Nyǐ nyàkǎ nyǔni, nyǐ kóró P̀b̀à̀sràyélí tó p̀b̀ìrì ǒ bhà mànà dhu ní, nyǐ nyábhũ Yě̀sù Krístò, Nàzàretì tó p̀b̀anga ǒ ale, kutǒ mùsàlabhà dǒ dhu. Ní, Kàgàwà ádù wà kàbhũ rìngbè ndì ǒvè-bvè rò. Kǒvò-okú dò rò nga ní ndi wò ale idè ǒnzìkú ídzì rǒ rò nǐ. ¹¹ Ndi Yě̀sù ní ndi Kàgàwà bhà Andítá nóvò dhu okúna dò rò ndàti:

<Yà nyǐ nyabvù igi odu, nyǐ, idza òrũ arí ale tírò, ní ndi òngò idza-p̀bidò nóvò rádù odu tí* .>

* **4:11** 4.11 Zàb 118.22

12 Ɔgù rǎdù ndàbà kòtù ǒ tí atdíró, ìmbǎ ngǎtsi ale-ɔvò rǐ'í yà adzi ǒ atdí mǎtí, yà Kàgàwà ìbhò ndíní ìndrù ɔgù tí otùna ǒ nídhuní.»

13 Ní wò dhu bhěyi Péterù mà Yùwanì nà àdu dhu fǐyò ìmbǎ ɔyá ɔdó na dhu náadù Pǎyàhúdì-bvù ádròdrò anya ìtdì arí ale àbhu idho rùkò atdíđ. Ndirò, abádhí asù dhu Péterù mà Yùwanì nà rǎrǐ ìnzá ìnga núnì ndirò ìnzá dhu nózù ale. Ndirò abádhí asù dhu átò Yěsù mǎnà arúbhi ùbhi rǒ atdíkpá ale rǎrǐ í. 14 Pǎétù, wò ɔgògù ɔtsòtsù ale nálǎ ì í nzínziya ǒ ìdè ró rò, abádhí rǔnɔna dhu náadù àwí àwí tí. 15 Ní, abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà návi rùvò dhùwanì-dzà ɔ rò, 'àdù 'òpè 'àgò ì nzínziya ǒ. 16 Abádhí ambénà àtìna dǒ nzínziya ǒ: «Àlě kí kòrí ale ɔnzi ìngbà dhu bhěyi? Obhó tí, Yèrùsàlemà tó kigò ǒ bhà kóró núnì wà wò abádhí ɔnzì wíwì mběyi nyá. Ní, àlě kí nzí àdù ndi dhu àgò. 17 Pǎétù, dhu àkǎ nzá ndi dhu-ɔyí rùgà ndi kóró ale nzínzi ǒ. Àlě kàkǎ àlě rìšǒ abádhí ìnzí Yěsù-ɔvò nati tí tdítđ atdí ale-bì ǒ mǎtí.»

18 Ní wò dhu-dzidǒ, kǒkò ádròdrò ale adù Péterù mà návi ritsù tdítđ tiya ɔ. Abádhí adù dhu ìsɔ Péterù mà tò ìnzí Yěsù-ɔvò nati tí akekpá mǎtí, ndirò ìnzí dhu nudhè tí tdítđ ìndrù tò Yěsù-ɔvò rǒ. 19 Pǎétù, Péterù mà Yùwanì nà náadù dhu àdu abádhí tò, 'àtì: «Nyòtdì pé yà anya nyí nyú tírò. Ádhu Kàgàwà-nyìkpó nǒfò: tí kírì tsùkú dhu, ndirò, tí kírì tsùnà dhu? 20 Mǎ'í na ní ndi, ìnzí mǎ mǎdù iwà mǎ mǎla dhu mà, ndirò iwà mǎ mǎrì dhu mà nóvɔ mǎ mí ìndrù tò dhu núbhà.»

21 Ní, abádhí dǒ ì ɔrù tdítđ dhu-dzidǒ, kǒkò

Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ-anya ìtdì arí ale náadù abádhí ùkòlò ròwù. I ádròdrǒ ale ala nzá abádhí dǒ ì í anya òtdì okúna dǒ rò atdí dhu mà. Obhó tí, kóró ale adù òko 'àmbe Kàgàwà ilè dǒ wò ndì nònzì dhu-okú dǒ rò. ²² Wò ndi Péterù mà Yùwanì nà nàanzì wìwì róná 'igù ale nì'ì iwà pbìndà ató ísè ndì ròsè ifo kumì ató dòná ale.

Yèsù ná'ù ale rǐ 'ìtsò Kàgàwà rǒ dhu

²³ I ka kùkòlò dhu-dzidǒ, Péterù mà Yùwanì nà náadù òwu òdhiya rǐ'ì i, 'àdù yà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, pbàkùrǔ mànà nówò fìyò dhu náwe abádhí tò. ²⁴ Ní wò dhu ì ìrì rò, kǒkò Yèsù ná'ù ale náadù 'ìtsò Kàgàwà rǒ, 'àti: «Òo Ádrùngbǎlé, nyi nyanzi ndi òrù-akpà mà, yà adzi mà, ádròdrǒ rèrù-abábá mànà òyá arí'ì kóró dhu mànà. ²⁵ Pbùkù Ìlilǎ-Alafí nǐ nyi nyabhù pbùkù ino-akpà, abhukà, ádrùngbǎ kamà Dàwudì ròwò dhu ìndrù tò. Kǎti:

«Ádhu wò dhu bhèyi inzá Kàgàwà núnì ale-tsi àva ndì nǐ?

Ndirò, ádhu ìndrù òko 'àmbe ìmbǎ tíya nà dhu ùdhe dǒ ndínǐ ì onzi tí nǐ?

²⁶ Yà adzi ò ádròdrǒ ale nóbhòlò wà ì ìla t'úgyeta tò. Ndirò, kámá nádù wà 'ìrì atdíkpá, ndínǐ ì ugye tí ì Ádrùngbǎlé Kàgàwà nà, pbìndà Màsiyà mànà*.> ²⁷ Obhó tí, ádrùngbǎ kamà Hèròdè mà, lìwalì Pòtiyò Pilatò mà, ìnzǐ ní Pbàyàhúdì mà, Ìsràyeli tó pbìrì ò bhà mànà núndu wà ì yàrí kigò ò. Abádhí ùndu ì, ndínǐ ì ugye tí Yèsù, pbùkù Ìlilǎ ino-akpà, yà nyi nyú nyi

* 4:26 4.26 Zàb 2.1-2

nyútri ale. ²⁸ Ndi dhu bhěyi ní ndi abádhí ònzì pbùkù ádrùngbǎnga tó obi nǐ yà nyi nyú nyi nyudhè ndirò nyi nyazè rònzì ndi angyangyi dhu. ²⁹ Nírò kòmbí Ádrùngbǎle Kàgàwǎ, ándà pé kǒkò ale rǎpàna 'ònzì ròká dhu. Ábhǔ pbùkù ino ròwù pbùkù ote òvò rǒ indrǔ tò ìmbǎ òyá odó na. ³⁰ Igba otsúnǎ, ndínǐ indrǔ nigú tí, ràdù wíwí mà, yà inzà apèna 'ònzì angyi indrǔ-nzínzì ǒ dhu màná nónzì pbùkù ìlǐlǎ ino-akpà Yèsù-òvò rǒ.»

³¹ Ní Yèsù ná'ù kǒkò ale níitdègu itsòta nító, ní yà abádhí ì'ì ì àndu ì ró nga náadù ndòpè ndivi, Kàgàwǎ ràdù abádhí ìra pbìndà ìlǐlǎ-Alafí nǐ. Ní, abádhí adù 'òpè 'ànò Kàgàwǎ bhà Ote ìmbǎ òyá odó na.

Yèsù ná'ù ale rǐ foyá dhu núlǐ atdíkpá ròngò dzùnàya ònzì dhu

(Luk 12.33; Kas 2.44-47; 2Kò 8.13-15; 1Yù 3.16-19)

³² Yèsù ná'ù ale ní'ì atdí ale bhěyi afíya mà, atdyúya màná ò rò. Atdí ale mà abádhí nzínzì ǒ nóongónà nǐ fóná dhu àtì pbìndà dhu nyú tí. Pbétù, abádhí ongónà kóró foyá dhu núlǐ atdíkpá. ³³ Abádhí ongónà adù Ádrùngbǎle Yèsù ingbè ndì ote-bvù rò dhu tó màkǔrù nóvò indrǔ tò ádrùngbǎ obi nyú nà. Ndirò Kàgàwǎ ongónà adù abádhí àso kóró atdíǒ. ³⁴ Dhu òtdì ndì róná ale ní'ínà mbǎ abádhí nzínzì ǒ atdí màtí. Obhó tí, inga nà ale mà kóró, idza nà ale màná kóró, nóongónà ì dhu-tsí núdzi, 'adù ìwu ì òngyè fàrangà nà, ³⁵ 'ùbho Yèsù bhà uvitatále-fó. I

uvitatále ongónà àdù ndi fùrangà nùndò kóró ale tò, ngãtsi ale ràbà ka dzùnàna ònzì rádù dhubvùtí.

³⁶ Ndi dhu bhěyi tí, Yòzefù tí kátina atdí Mùlawì ní'ì inga nà. Ka ní'ì Kipurò tí kátina pbìrì ò ka kugù ale. Yěsù bhà uvitatále ongónà àdù kànzi átò Bàrnabà tí. Bàrnabà-tì ní indrũ-afí òpè arí ale. ³⁷ Ní kãbhù pbìndà inga kodzì, ndàdù irà ndi fùrangà nà, ndìrà àbhù nà Yěsù bhà uvitatále-fó.

5

Ànàniyà mà pbìndà tsìbhále Sàfirà nà rǒ ndi nanzì dhu

(Tòr 23.21-23; 2Ká 5.20-27; Kas 4.35-37)

¹ Pbéù, Ànàniyà tí kátina ale mà níri ì pbìndà tsìbhále Sàfirà nà 'àbhù fiyó inga kodzì. ² Ní, Ànàniyà idyi ndi inga ka kodzì róná fùrangà-ròrò fìndà, iwà pbìndà tsìbhále ùni átò rórò. Wò dhu-dzidǒ, kãdù àrà ndi fùrangà-go àbhù Yěsù bhà uvitatále-fó. ³ Ní Péterù ivú dhu Ànàniyà-tsǔ, ndàti: «Ànàniyã, ádhu nyi nyàbhù pfòmvo Sitanì rìrà afínù nǐ? Nyi nyùtrã Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí, nyadù inga nyi nyàbhù kodzì rò nyi nyàbà fùrangà-ròrò nídyi indù. ⁴ Inzá nyi nyàpè ndi inga àbhù kodzì rò, ka nǐ'ì t'óbhó pbùkù? Ndirò, iwà màtí nyi nyàbhù ka kodzì rò, nyi nyòngyè fùrangà nǐ'ì t'óbhó pbùkù kèlě? Ní, ádhu nyú nyi nàbhù nyonzì dhu wò dhu bhěyi? Nyi nyùnò nzá tìtò indrũ tò, pbétù nyi nyùnò ka Kàgàwà tò.»

⁵ Ní wò Péterù ùnò dhu ndi ndìrì rórò tí, Ànàniyà nítsi obvò, ndàdù òvè dòtsí. Ní kóró

ale, wò Ànàniyà rǒ ndì nònzì dhu nìrì ò ɔɔo isí atdíǎ. ⁶ Wò dhu-dzidǎ, kpabhínzo adù iwu, 'àkpòrò Ànàniyà-abvò-ngbò mberù* ò, 'adù òwu òtdùná.

⁷ Mbèmbè ìbhù adyifò-sisì tí Ànàniyà òvènà ró adyifò-sisì ùdà rórò ní ndì, kàbhà tsìbhále, Sàfirà náatsù tdítǎ Péterù mà-tí'ò. Kǔni nzá pbindà ale rǒ ndì nònzì dhu. ⁸ Ní, Péterù ivú dhu kà-tsù, ndàti: «Éno pé! Tí nyí nyàbhù inga kodzì róná fùrangà-bvù yà?» Ní, Sàfirà adù dhu àdu ndàti: «Ì! Ka ní wò.»

⁹ Ní Péterù adù àtìná Sàfirà nǐ: «Nyí nyàdù nyìrì ìngbà dhu bhèyi pbùkù ale nà, nyòwù Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí nyú nùtra? Àndà! Kòni pbùkù ale òtdù òwu kpabhínzo rǐtsù kòkò dǎ. Ní, abádhí rǐ abvònu ìtdù átò, 'òwù òtdùná.» ¹⁰ Úró rò tí, Sàfirà nítsì gbùù obvò Péterù-ònzǐ, ndàdù òvè dòtsí. Ní, idza ì itsù rò, kpabhínzo adù Sàfirà òtù iwà òvè ró, 'adù kǎ-bvò ìtdù, 'òwù òtdùná átò yà kàbhà ale ì òtdùná ró.

¹¹ Ní, ɔɔo níisí atdíǎ kànìsà ò, wò Ànàniyà mà Sàfirà nà rǒ ndì nònzì dhu ì ìrì rò.

Yèsù bhà uvitatále rǐ andì nà ibí ale nígǔ dhu

¹² Yèsù bhà uvitatále náanzì ábhǎ wíwì mà, yà ìnzá apèna 'ònzì angyi ìndrǔ-nzínzì ǎ ábhǎ dhu màná ìndrǔ nzínzì ǎ. Ndirò, Yèsù ná'ù ale kóró nóongónà 'àndu bìlǐngà. Abádhí ongónà òko atdíkpá «Ádrùngbǎ kamà Sòlòmòni bhà mbàrazà» tí kátina mbàrazà-tsìnǎ. ¹³ Ndirò, yà ìnzá Yèsù ná'ù ale nzínzì ǎ, atdí ale mà nóongónà

* 5:6 5.6 Ndi mberù-tidò ní'ì abvo-ngbò t'ákpòròta tò tí ka kapì.

nzi ndòmvù ndàngbò ndì abádhí nzínzi ò. Pbéù, ìndrù ongónà àdù àmbè Yèsù ná'ù ale ilè dǒ atdíǒ. ¹⁴ Ábhǒ kpabhále mà vèbhále mà nà nòowúnà Ádrùngbǎle Yèsù à'ù rǒ, ndi dhu ràdù àrà ka ná'ù ale-bvù àbhù rǒ risě ndì atdíǒ.

¹⁵ Ní, ìndrù nòowúnà andi nà ale nùmbà rǒ 'iwù nà ngudhà ò. Abádhí owúnà i ale nùli rǒ ròyi fiyó ara mà fiyó ótdù mà nà dǒ, ndíní Péterù rǔda ányìrǒ òná kàsùmì ǒ, àbadhi-sisì nyú mà náara tí ndìbvù rǒ atdí ale dǒ màtí. ¹⁶ Ábhǒ ale nyú nòowúnà iwu rǒ andi nà ale nà, nzére-alafí náaràvu ròyá ale mà nà yà kyèròkyèrò rí'ì Yèrùsàlemà tó kigò-tí pbanga ònǎ rò. Ní i ale owúnà ùgù rǒ kóró.

Yèsù bhà uvitatále núsǒ ka kí, kadù dhu òngù tsùyá dhu

(Ìsa 65.13; Kas 4.5-12; 12.3-11; 18.20)

¹⁷ Wò dhu-dzidǒ, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà, yà ì'ì mà nà atdíkpá Pbàsàdùkáyó tó màtù nzínzi ǒ ale mà nà, náambénà Yèsù bhà uvitatále rǒnzina dhu-adhà ònzì dǒ atdíǒ. ¹⁸ Ní abádhí adù Yèsù bhà uvitatále àbhù kusǒ, kudò kóró ale tó imbi-dzà ò. ¹⁹ Pbéù kùbhingá nǎ, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà atdí màlàyikà náadù ìrà imbi-dzà-tsù nùpfò, ndàdù Yèsù bhà uvitatále àbhù rùvò iri. Ndirò, ndi màlàyikà adù àtì nà abádhí ní: ²⁰ «Nyòwu nyìkò Kàgàwà bhà idzá, nyádù ípìrǒnga-òwútá dǒ róte kóró màkǔrù nòvò ìndrù tò.» ²¹ Ní, Yèsù bhà uvitatále adù 'ìvà bhòtsungá nyú, 'òwù Kàgàwà bhà idza ò, 'àdù 'òpè ùdhe dhu ìndrù tò.

Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà mà, yà ì ì'ì mànà atdíkpá ale mànà níwũ ùvò rò, abádhí adù Pbàyàhúdì-bvǔ ádròdrǒ-anya ìtdì arí pbàkùrǔ-tsù àndu. Ndirò, abádhí adù sàndìrì àvi ròwù Yěsù bhà uvitatále ùgù, 'ìwũ nà imbi ò rò. ²² Ní imbi-dzà ò ì ìwũ ùvò rò, kǒkò sàndìrì adù nzá ì uvitatále òtù abádhí ka kúdo ònà kàluga ò. Ní abádhí adù 'àdu anya t'ítàta t'ále-tì'ò, 'adù dhu òvò fìyò, 'àti: ²³ «Mǎ mòwù ùvò imbi-dzà-li'ò, ní mǎ mòtù ndì imbi-dzà-tsù mběyi nyé ka kùpbì ró. Ndirò, sàndìrì ní'ì inè fìyó ngari ǒ tí ì ìkò ró. Pbétù, mǎ mìtdègu tsàtsù ùpfo, ní mǎ màdù nzá atdí ale mà nótù kàluga ò.»

²⁴ Ní wò Kàgàwà bhà idza-ngbò òdo arí sàndìrì tó ádrùngbǎle mà, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mànà nítdègu wò dhu ìrì, ní abádhí-do ò nga adù ìkù tí ìku. Ní abádhí adù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínzìya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Ádhu nyé wò ndì nònzì kǒkò ale-rǒ?» ²⁵ Nírò ní ndì atdí ale ìto ndì, ndìtsì àtìnà kǒkò ádròdrǒ ale nǐ: «Nyìrì dhu! Kǒkò nyì nyábhũ kusǒ, kúdo imbi ò ale rǐ'ì Kàgàwà bhà idzá ì ìkò, 'àmbe dhu ùdhe dǒ ìndrǔ tò ró.»

²⁶ Ní, sàndìrì tó ádrùngbǎle mà, ròná ngǔkpà sàndìrì mànà náawù Kàgàwà bhà idza, ndìní ì ugu tí Yěsù bhà uvitatále 'ìwũ nà anya t'ítàta t'ále-ònzì. Pbétù, abádhí núulú nzá ì uvitatále òbi nǐ ìwũ nà, ìndrǔ rádù 'ùbvũ odu nǐ dhu-òdò ònzì ì 'í dhu-okú dò rò.

²⁷ Wò dhu-dzidǒ, sàndìrì abhù Yěsù bhà uvitatále riwũ ùvò ádròdrǒ anya ìtdì arí ale-ònzì. Ní, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà náadù ndòpè ndòngù dhu abádhí-tsù, ndàti: ²⁸ «Mǎ mǐsǒ wà

nyĩ ìnzĩ nyĩ nyowu tí dhu ùdhe rǒ wò ale-ovò rǒ. Ní, nyàndà pé nyĩ nyónzì dhu: Yèrùsàlemà tó kigò ǒ bhà nùlè wà ùlè tí fíyò nyĩ nyúdhèna wò ale dǒ dhu nǎ. Ndirò nyĩ nyòzè nyífo wò ale-azù dòkà átò!» ²⁹ Ní Péterù mà ngǔkpà uvitatále mànà náadù dhu àdu kà tò, 'àti: «Àkǎkǎ dhu tí kifù Kàgàwà ùnò dhu, ndirò tí kifù ìndrù ùnò dhu? ³⁰ Nyĩ ní ndi nyĩ nyabhù Yèsù kutò mùsàlabhà dǒ ròvè, kadù òtdùnà. Pbétù, abhúka tó Kàgàwà nábhù wà ka rìngbè ndì òve-bvù rò. ³¹ Ndirò, Kàgàwà ábhù wà ka ròdzì òrù-akpà ò, ndàdù àbhùnà ràdi fìndá fangà dònǎ rò. Kǎbhù ka ràdi Kamà tí ndirò ǒgùba tí, ndínǎ otu nabhù tí Phàisràyélí tò rùgèrè ì, 'ùbhà fíyò nzéřenga, ràdù ùbàta tó otu àbà. ³² Mǎ ní ì ì nónzì dhu tó ngàmbì. Ndirò, Kàgàwà ùnò dhu ìfù arí ale nírǎ kǎrí nǎ pbìndà Ìlǎ-Alafí ní ì dhu tó ngàmbì átò.»

³³ Ní wòrí òte ì ìrì rò, ádròdrò anya ìtdì arí ale náakó atdíđ, 'àdù dhu òzè ndínǎ ì abhù tí Yèsù bhà uvitatále kokyè. ³⁴ Pbétù, abádhí nzínzì ǒ Gàmàliyeli tí kátina atdí Mùfàrisayò ní'ì inè. Ndi ale ní'ì Músà bhà Ʋyátá tó màlimò, ndirò ka ní'ì atdíđ kóró ale arífùna ale. Ní, kǎvà ndì ndidè òrù ádròdrò anya ìtdì arí ale nzínzì ǒ, ndàdù Yèsù bhà uvitatále àvi kipfo iri ákě kàsùmì tí. ³⁵ Ní kǒkò uvitatále ùvò iri dhu-dzidǒ, kǎdù dhu òvò ádròdrò anya ìtdì arí ale tò, ndàti: «Nyĩ Phàisràyélí tó pbìrì ǒ bhǎ, nyàndà nga mběyi kǒkò ale rǒ nyĩ nyápàna nyónzì dhu nà. ³⁶ Kònǎ, tdèku tí Tèwudhà nívà ndì, ndàrà ndàtì rǒ ádrùngbǎle tí, mbèmbè ìfo miyà ale ràdù 'òdhò owùna ǒ. Ní ka kóhò ka, yà kà-tsǔ dhu

ná'ù ale ràdù 'ifàlà, wò abádhí ítsò dhu ràdù ìnè.
³⁷ Tèwudhà-dzidǒ, Gàlilayà tó pbìrì ǒ atdí ale,
 Yudhà tí kátina nívà ndì ndì dhu bhěyi tí yà
 ìndrù òzù ka kí òná kàsùmì ǒ, ihé-yà ràdù 'òdhò
 owùna ǒ. Pbétù, ka kòhò ka rò, yà kà-tsù dhu
 ná'ù ale nádù 'ifàlà átò. ³⁸ Ní kòmbí ma mátina
 nyí nì: «Nyùvò kǒkò ale tó dhu ò rò. Nyùbhà
 abádhí ròwù. Wò abádhí ùdhe ì ɔnzi tí dhu
 mà, wò abádhí rǒnzina dhu mànà ní'ina gukyè
 ìndrù ò rò àhù dhu tí, ní ì dhu rǐnè ìtírò. ³⁹ Pbétù,
 ì dhu apé ì'ì Kàgàwà nyá ùdhě ndì ndɔnzi tí dhu
 tí, ní nyí nyí nzi ì dhu àbhě rìnè. Nyàndà nga
 mběyi! Akye nyí nyowuna nyòtù Kàgàwà nà nyí
 nyí nyũgye ró.» Ní kǒkò ádròdrǒ anya ìtdì arí
 ale náadù wò Gàmlìyeli òvò fìyò dhu ìrì.

⁴⁰ Abádhí adù uvitatále àvi rìtsù tiya ò. Ní
 idza abádhí ìtsù rò, ì ádròdrǒ ale adù abádhí
 àbhù kùvi, 'adù dhu ìsɔ fìyò ìnzǐ Yèsù-ɔvò nati
 tí tdátdǒ ìndrù nzínzi ǒ. Wò dhu-dzidǒ, ì ale adù
 abádhí ùkòlɔ, ròwù. ⁴¹ Ní Yèsù bhà uvitatále uvò
 kòrí ale-ònzǐ rò dhèdhe nyá nà, ì ka kòzù iwà
 àkǎ 'àbà àpbè Yèsù-ɔvò-okú dò rò ale tí nídhunǐ.
⁴² Ndirò, Kàgàwà bhà idza ǒ màtí, idzàya ònǎ
 màtí, abádhí ùbhà nzá kóró idhɔ ǒ ì 'í dhu ùdhě
 ìndrù tò dhu. Ndirò abádhí ùbhà nzá Yèsù rǎrǐ
 Màsiyà dhu tó Ìdzi Màkǔrù nóvɔ ì 'í ìndrù tò dhu.

6

*Yèsù bhà uvitatále dzèná ònzì róngo àrùbhù
 ale nóvò ka kí dhu
 (Uvt 18.13-26; 1Tì 3.8-13)*

¹ Kǒkò ì idhɔ ǒ, Yèsù bhà ábhàlǐ-bvù náadì
 ndàrà ndìse rǒ. Ní yà Pbàgìríkí t'ávàna òte arí

Pbàyàhúdí* náadù 'òpè 'ònù yà ávaya nyú nóte arí Pbàyàhúdí† nǐ, fíyó abvo-ayí rǒwu ùdzó tí ùdzo rǒ bílǐnganà ònyù ùndo ka kí ìndrù tò òná kàsùmì ǒ dhu-okú dò rò. ² Ní, atdí kumì dóná óyǒ nà Yěsù bhà uvitatále náandu Yěsù bhà ábhàlǐ-tsu kóró, 'àdù àtìnà nǐ: «Ínzá dhu àkǎ àlě rùbhà Kàgàwà bhà Ɔte ùno àlě kí ìndrù tò dhu ònyù-okú dò rò. ³ Nírò àbanǐnzó, dhu àkǎ nyòvò àrùbhù ale nzínziku ǒ, ndínǐ mǎ madù tí ndi kasu àbhu foyá. † ale àkǎ ì'ì ìdzì mǐtsɔ nà ale tí, Kàgàwà bhà Ɔlǐlǎ-Alafí írǎ ale tí, ndirò dhu-ǒnga t'òvòta núnì ale tí. ⁴ Ndi dhu bhěyi ní ndi kàsùka nádu ì'ì ìndrù dǒ mǎ mí mǐtsò dhu mà, Kàgàwà bhà Ídzì Mākǔrù ùno mǎ mí ìndrù tò dhu mà nà dhu kèlě.»

⁵ Ní, wò dhu adù Yěsù bhà ábhàlǐ-nyìkpó nófò kóró. Ní, abádhí avò Stifanù ádràngbǎ a'uta nà ale, ndirò Kàgàwà bhà Ɔlǐlǎ-Alafí írǎ ale mà, Filipò mà, Pòròkòrò mà, Nìkànòrà mà, Timonì mà, Pàràmìnà mà, Nìkùla mà nà. Nìkùla nǐ'ì Àtìyòkiyà tó kigò ǒ ale‡, yà Pbàyàhúdí tó somà ò ndì nùgèrè ale. ⁶ Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù kǒkò ì òvò ale nítè Yěsù bhà uvitatále tò. Nírò ní ndi Yěsù bhà uvitatále adù 'ìtsò ɔtsúya ì ùlì abádhí dò-tsírò rórò.

⁷ Wò ndi kàsùmì ǒ, Kàgàwà bhà Ɔte adù ndànga atdídǒ ìndrù nzínzì ǒ. Ndirò, Yěsù bhà ábhàlǐ-bvu náadù àdi ndàrà ndise rǒ atdídǒ Yèrùsàlemà tó kigò ǒ, ibí pbàkùhání mà ràdù Yěsù ná'ù átò.

* **6:1** 6.1 † ale ka kanzínà átò Èlènístè tí. † **6:1** 6.1 †-tsí ní'ì Pbàèbràniyà. ‡ **6:5** 6.5 Ka kanzínà ka átò pròzèlìtè tí.

Stìfanù òsò ka kí dhu

⁸ Kàgàwà nírá Stìfanù p̀b̀indà ídzinga mà, p̀b̀indà ádr̀ungb̀ãnga tó obi mànà n̄. Ní, k̀ãr̀aná yà inzà ap̀èna 'ònzì angyi ìndr̀ũ-nzínzì ǒ dhu mà, wiwì-abábá mànà nónzì r̄ ò ìndr̀ũ nzínzì ǒ. ⁹ Ní ngúfe ale, yà «fno-kàsù ǒ r̄ ka k̀uk̀olò ale» tí kátina unduta-dzà ǒ ale nzínzì ǒ, náadù 'òpè 'àgò ì kà nà. I ale ní'ì Kùrenì tó kigò ǒ P̀b̀àyàhúdì, Àlìsàndùriyà tó kigò ǒ P̀b̀àyàhúdì, Kilikiyà tó kigò ǒ P̀b̀àyàhúdì, ndirò Àziyà tó mùlengù ǒ P̀b̀àyàhúdì. ¹⁰ P̀b̀étù, abádhí anzì nzà Stìfanù lè mà, kí'ì dhu-ǒnga t'òvòta tó màgèzì nà, ndirò Kàgàwà bhà Ìlìl̀-Àlafì ambénà kùndà d̄ kà r̄òte r̄ò nídhunì. ¹¹ Nírò ní ndì abádhí adù ìndr̀ũ nódzì f̀uràngà r̄ò ndínì ì ale ɔvɔ tí dhu 'àti: «M̄ mírì wò ale nzére nyú rí dhu ùnɔ Músà n̄ ndirò Kàgàwà n̄ r̄ó.» ¹² Abádhí adù dhu ìtsu ihé-yà mà, p̀b̀àk̀ur̄ mà, Músà bhà Ƴyátá tó màlímó mànà-dɔ ò, ndínì dhu nivà tí Stìfanù r̄ò. Nírò ní ndì abádhí alú ka 'òsò, 'àdù òwu nà, 'òwù ùvò nà ádr̀òdr̄ò anya ìtdì arí ale-ònzì. ¹³ Abádhí adù òwu tìtò d̄ rí Stìfanù òbhɔ ale nà átò ànyì, ndínì ka nɔbhɔ tí 'àti: «f̄nzì ndì ndí ndìngyě r̄órò, wò ale náarí dhu ùnɔ nzére nyú àl̄ tó Kàgàwà bhà Ìlìl̀ idza n̄, ndirò Músà bhà Ƴyátá n̄. ¹⁴ M̄ mírì wà ka ìtì r̄átina: Yèsù, Nàzàretì tó kigò ǒ ale r̄ar̄ Kàgàwà bhà idza nùgòlò, ndàdù yà Músà ɔbhà àl̄ tó àl̄ tó màndɔ nùgere.»

¹⁵ Ní, wò anya t'ít̀d̀ita-idzà ǒ ì'ì ale kóró núudì nyìkpóya Stìfanù r̄ò, 'àdù kà-nyì àla Kàgàwà bhà màlàyikà-nyì bhèyi rólo ró.

7

Stìfanù rǐ dhu òvò ìndrǔ tò anya t'ítàta-idzà ǒ rò dhu

¹ Wò dhu-dzidǒ, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà níivú dhu Stìfanù-tšǔ, ndàti: «Wò dùnú ka kùnò dhu tí obhó dhu?» ² Ní Stìfanù adù òte òpè, ndàti: «Abádú ndirò adódú, nyiri yà ma mánɔna fùkù dhu. Ádrùngbǎnga tó awáwù nà arí'ì Kàgàwà náavi ndì àlě t'ábhunà Àbràhamù tò Mèzòpòtamiyà tó pbìrì ò kà rǐ'ì rórò, tdǔ kǎra àdi Hàranì tó pbìrì ò rò. ³ Ní, kǎti Àbràhamù nǐ: <Ívǎ nyi fùkù pbìrì ǒ rò, ndirò fǔ-dzá-bhà nzínzi ǒ rò, nyarà yà indù ma mítèna pbìrì ò.>

⁴ Ní Àbràhamù ivà ndì Kàlìdeyà tí kátina pbìrì ǒ rò, ndàrà àdi Hàranì. Àbràhamù t'ábanà óvè dhu-dzidǒ, Kàgàwà adù Àbràhamù àbhù rìvǎ ndì Hàranì rò, ràrà àdi yà kòmbí nyǐ nyí'ì òná pbìrì ǒ. ⁵ Ní ndi pbìrì ǒ, kǎbhù nzá atdí adzi mà, ndirò pǔɔna-owù kǐli róngà bvèti ngaríngba mà kà tò. Pbétù, kǎkò wà làkà Àbràhamù tò ndàti, àbhǔ ndì rabhùya ndi pbìrì kà tò pbìndà pbàdzukuru màná. Kǔɔ wò dhu ìmbǎ Àbràhamù arí'ì atdí ngbángba nà màtí rórò. ⁶ Kàgàwà ati yà dhu bhèyi: <Pbùkù pbàdzukuru nóowuya òko ngǎkpà ale tó pbìrì ò. Ányì, ka kabhùya abádhí róngò ìɔo tí, kadù àvu ròyá, ràrà àhù ifo miyà ato tí.> ⁷ Kàgàwà ati átò: <Ma mitdiya ndi anya nyǎbhǔ òyá ale rǐ nyóngò ìɔo tí pbìrì ǒ ale-dǒ. Ndi dhu-dzidǒ ní ndi, ma mabhùya abádhí rùvò ndi pbìrì ǒ rò, rìwǔ òko,

òngò ima núle yàrí ngari ǒ rò.> ⁸ Wò dhu-dzidǒ, Kàgàwà adù kpabhínzo-ònzǐnga òbhòlo ka kí dhu nídì ize tí ndíní Àbràhamù mànà ì ùngbò ì dhu nitè tí. Ndi dhu bhěyi ní ndi, Ísakà ka kùgù rò, Àbràhamù abhù kònzǐnga kòbhòlò àrù rí idho isě idho ǒ. Ísakà anzì dhu ndi dhu bhěyi tí idhùnà Yàkòbhò-rǒ, Yàkòbhò ràdù kònzì ndi dhu bhěyi tí atdí kumì dòná óyǒ nà idhúna, àlě t'ábhúna-nzìnzì rǒ.

⁹ Adòyà Yòzefù-adhà ònzì ì arí dhu-okú dò rò, ì àlě t'ábhúna-nzìnzì náabhù ka Mísrì tó pbìrì ǒ bhà ròdzì. Pbétù, Kàgàwà í'ì inè atdíkpá kà nà. ¹⁰ Ní, kǎdù kàbhù ràrà ùda rǒ ndì ndábàna kóró àpbè ònǎ. Ndirò, Kàgàwà abhù ka ràbà ídzìnga Mísrì tó pbìrì ǒ ádrùngbǎ kamà Fàrawù-ònzǐ, ndàdù dhu-ònga t'òvòta tó mǎgězì àbhù kà tò. Ní, Fàrawù adù Yòzefù ìlì Mísrì tó pbìrì ǒ lèwalì tí. Ndirò, kǎdù kǎlì ádrùngbǎle tí pbìndà idzá kóró dhu-dǒ.

¹¹ Wò dhu-dzidǒ, àgǎyì nísì Mísrì tó pbìrì ǒ ndirò Kànanà tó pbìrì ǒ mǎtí. Ndi dhu ní'ì ádrùngbǎ àpbè nyú. Ndirò, àlě t'ábhúna rǐ ì ónyuna dhu mà àbà ró nga mà ní'ì ìmbǎ. ¹² Ní, Yàkòbhò itdègu inè ònyù rǐ'ì Mísrì dhu ìrì, náadù àlě t'ábhúna* nòvì, ròwù wemberè tó abhi nǐ ànyì*. ¹³ Oyo rí abádhí tó abhi nísě ànyì abhi ǒ, Yòzefù adù nditè abádhí tò abádhí t'ádònà nyú tí. Ndirò ní ndi ádrùngbǎ kamà Fàrawù adù Yòzefù mǎ-dzá-bhà núnì átò. ¹⁴ Wò dhu-dzidǒ, Yòzefù adù àbanà Yàkòbhò mà, kóró fǐ-dzá-bhà mànà návi rìwǔ òko Mísrì tó pbìrì ò.

* **7:12** 7.12 † àlě t'ábhúna ní'ì kàbhà inzo. * **7:12** 7.12 Oyt 42-45

I ale-bvu kóró ní'ì àrùbhù kumì dòná imbò nà ale. ¹⁵ Ní, Yàkòbhò adù òtse Mísri. Àbadhi mà, pbì inzo àě t'ábhúna màná náawù uvè ányì. ¹⁶ Ka kadúnà òwu abádhí-abvò númbà rǒ, kiwũ ùtdunà Sikemù tó pbìrì ò, yà àě t'ábhunà Àbràhamù náadzì fàrangà rǒ Hèmorà bhà inzo-fó ibhu ò.

¹⁷ Ní, yà Àbràhamù tò Kàgàwà akò làká rǎká òná kàsùmì níitdègu ndìndù, ní àě tó ale-bvu níisè ndì ndòtrò atdíđ Mísri tó pbìrì ǒ. ¹⁸ Nírò ní ndì yà inzà Yòzefù núni ádrùngbǎ kamà náanyù idzi Mísri tó pbìrì đ. ¹⁹ Ní ndì ádrùngbǎ kamà nùutrá àě tó ale, ndàdù àvu àě t'ábhúna rǒ. Kǎdù abádhí ùtu átò rùbhǎ foyá nzónzo ndíní uvè tí. ²⁰ Wò ndì kàsùmì ǒ ní ndì, ka kugu Músà. Músà ní'ì atdíđ áya, ndàdù Kàgàwà-nyìkpó òfò ngbángba. Ní ka kadò ndì Músà tó ngbángba ìbhu àbǐ tí àbanà bhà idzá. ²¹ Iyàná itdègu Músà tó ngbángba ùbha, ní ádrùngbǎ kamà Fàrawù t'ívanà adù kidyì, ndàrà ivinà pbìndà ngbángba nyú bhěyi. ²² Ní ányì-dzá, ka kudhè Mísri ǒ bhà tò ka karúdhèna dhu-tsí-tidò kóró Músà tò, àbadhi ràdù ì'ì ádrùngbǎnga tó obi nyú nà òtèna ǒ, ndirò kàsùna ǒ màtí.

²³ Ní atdiku, ìfo kumì ato nà ndì ndí'ì rórò, Músà núudhé dhu ndì rǎká ndàrà adóna Pbàisràyélí nándà. ²⁴ Ní, kǎtù abádhí nzínzi ǒ atdí ale róná Mísri ǒ atdí ale rǎvu ró. Ní, kǎzè ndìsǒ kà-rǒ dhu. Ní, adònà-rǒ dhu ndì ndutsè tí, kǎdù wò Mísri ǒ ale nóhò òhò tí. ²⁵ Kǎtì dhu ùnǐ adóna Pbàisràyélí rǐ dhu ùnǐ, Kàgàwà rívi ndì ndì, ndíní ndì nduwù tí ì ino-kàsù ǒ rò dhu tí. Pbétù abádhí adù nzá ndì dhu ùnǐ.

26 Tsútsă nínganí, Músà atù óyǒ Pbàìsràyélí 'òngbũ rí ró. Ní kǎzè ndùkòlò abádí-ǒngà ròkò màrùngà ǒ. Ní, kǎti abádí nǐ: <Abanǐnzó, nyǐ ní atdí ɔdhi! Ní ádhu nyǐ nyávu rùkú nyǐ-tírò nǐ?> 27 Pbétù, yà ɔdhìná rǒ rúbhi àvu rǒ ale níidzi Músà, ndàdè àtìná nǐ: <Ádhi ndi inyi níli dóká kamà tí? Ndirò ádhi ndi nyi níli ndínǐ nyi nyongó tí ànyáka ùnò? 28 Nyi nyòzè tí nyohò ma yà inzì nyi nyóhóná Mísri tó pbìri ǒ ale dhu bhéyi?> 29 Ní, wò dhu ndì ndìrì rò, Músà akù dòtsí, ndàrà àdi Pbàmìdìyanì tó pbìri ò. Ànyì kǎdhì kpabhá nzónzo ɔyɔ.

30 Ifo kumì atɔ dzidǒ, Kàgàwà bhà màlàyikà náavi ndì kà tò Sìnayì tí kátina pbìri-akpà tí aríì rùngù ǒ, kàzũ rǒrù róná ìnzì rógbe rórò kìdzumbà ǒ. 31 Ní idhò nùuko Músà atdíǒ wò dhu ndì ndàla rò. Pbétù, yà ndì ndón dri ndínǐ ndì ndandá tí dhu mbéyi rò, Músà iri Ádrùngbǎle Kàgàwà-tù wò kàzũ ò rò róte ró. 32 Kǎti: <Ima ní abhúnũ tó Kàgàwà. Ima ní Àbràhamù mà, Ìsakà mà, Yàkòbhò màná tó Kàgàwà.> Ní, ɔdɔ nǐ ndì ndívi dhu-okú dò rò, Músà adù nzá ndòmvù ndàndà ndi kàzũ-dònga mà tdítǒ. 33 Wò dhu-dzidǒ, Ádrùngbǎle Kàgàwà adù àtìná kànǐ: <Ɔwa pfǒnũ rǒ kàyitò, wò nyi nyidè ró nga ní ìlǐlǎ ngari nídhunǐ. 34 Obhó tí, ma màla wà pbàkà ale rǎbàna Mísri tó pbìri ǒ bhà fó àpbè! Ndirò, ma mìrì wà abádí rǐ 'ùhǔ tí dhu. Ní, ma mìfò wà òrũ-akpà ò rò, ndínǐ ma mìpfo tí abádí ndi àpbè ǒ rò. Ní, irà! Kòmbí ma mí nyovì Mísri.>»

35 Stìfanù adù dhu òvɔ tdítǒ, ndàti: «Wò ndi

Músà Pbàìsràyélí adhò angyinǎ rò. Abádhí ati kǎnǎ: <Ádhi ndi inyi níli dǒká kamà tí? Ndirò ádhi ndi nyi níli ndínǎ nyi nyongó tí ànyǎka ùnò?> Ndi Músà kèlě ní ndi Kàgàwà adù òvìnà rǎrà kamà tí, ndirò Pbàìsràyélí ùkòlǒ rí ino-kàsǔ ò rò ale tí. Kítè ndi kà tò pbìndà màlàyikà-otù ò, yà ìnzǎ rógbe rórò kàzɛ rǒrù róná kìdzùmbà ò.
³⁶ Ndi Músà ní ndi, Pbàìsràyélí nípfo Mísri rò, yà ìnzá apèna 'ònzǎ angyi ìndrǔ-nzínzì ò dhu mà, ize màná nónzǎ ndi ndí dhu-otù ò. Kǎnzǎ ì dhu Mísri tó pbìrì ò <Olólù ádrùngbǎ rèrù> tí kátina ádrùngbǎ rèrù ò, ndirò rùngù ò ìfo kumì ato ò.
³⁷ Ndi Músà kèlě ní ndi dhu navò Pbàìsràyélí tò ndàti: <Kàgàwà nípfoya ima bhèyi atdí pbìndà nabì fǔkù nzínzíkɛ ò rò.> ³⁸ Pbàìsràyélí àndu tsùya rùngù ò rò, kǒngónà ndi ìde àlě t'ábhúna mà nzínzì ò yà Sìnayì tó pbìrì dò rò rí dhu òvo fíndà Kàgàwà bhà màlàyikà màná. Kǎkò ndi ípìrǒnga tó ɔte, ndádù ùdàná àlě tò. ³⁹ Pbétù, àlě t'ábhúna náazè nzá 'ífɛ Músà rǔnǒna dhu. Abádhí ongónà kà-tsǔ dhu àsà àsa tí, atdyúya ràdù ì'ì ndínǎ ì adù tí ì Mísri tó pbìrì ò.

⁴⁰ Ní atdíku, abádhí ati Àrǒnǎ† nǎ: <Mǎ m̀nì nzá yà Mísri rò mǎ nábhu m̀vò Músà rǒ ndi nìpè yà kǎrà ì dhu. Ní, óbhòlò m̀ngǔ-nzo-wòyǒ* fǎkà, ndínǎ ka kongó tí ànònà kambe òwu dǒ nà angyi fǎkà.> ⁴¹ Ní abádhí abhòlò ìkyì-ngba-wòyǒ, 'àdù ìzǎ tó perè ùbì ndi sànamǔ-ngba-ònzǎ. Ndirò abádhí anzǎ m̀hèndù dhèdhe nyú nà ndi ìtírò ì óbhòlò dhu-okú dò rò. ⁴² Ní, Kàgàwà ugèrè

† 7:40 7.40 Àrǒnǎ ní'ì Músà t'ádòná drùngbǎ. * 7:40 7.40 Uvt 32.1-6

dzinà-dò abádhí tò, ndùbhà ròngò àmbe òrù-
akpà-nyì rǒ dhu nále dǒ, Kàgàwà bhà pbànábí
tó bhùkù ò ka kandí dhu bhěyi. Ndi andítá átí:

↳sràyeli ǒ bhă,

yà rùngù ǒ nyǐ nyónzì ìfò kumì ato ǒ, nyǐ nyúbì
tí ùbì ìzǎ tó perè ɔnzìdú?

Ndirò, nyǐ nyúbho tí ùbhǒ ngǔkpà dhu-tsí tó perè
idù?

⁴³ Inzá akekpá màtí! Pbétù nyǐ nyúbhì Mòloki‡
bhà hemè nánò rǒ,

nyǎdù òwu fùkú mǎngǔ-ngba Rẹfani§ bhà alali-
wòyǒ nánò rǒ.

‡ dhu-wòyǒ nyǐ nyabhòlò ndínǐ nyǐ nyongó tí
ùlenà.

Ní, ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mí nyǎbhǔ
kumbà nyǐ, karù nyǐ nà àrù tí Babelì tó
pbìrì ònǎ*.>

⁴⁴ Rùngù ǒ ì ì'ì nínganí, àlě t'ábhúna ní'ì
ìnè Kàgàwà rǐ'ì nzínzìya ǒ dhu ìtè rí hemě-dzà
nà. Ndi idza ka kupe àdhàdhì yà Kàgàwà nyú
níitè ka Músà tò òná ófò ǒ. ⁴⁵ Olùnǎ rò, abáya

adù ndi hemě-dzà ùdà àlě t'ábhúna-fò'ò. Ndirò,
Yèsuwà arí 'ùnda òná kàsùmì ǒ, àlě t'ábhúna
nàadù kidyì 'iwǔ nà yà òyá ale Kàgàwà ábhù
'òdì pbìrì ò. Ndi hemě-dzà náadì abádhí nzínzì ǒ,
ràrà àhu ádrùngbǎ kamà Dàwudì bhà kàsùmì ò.

⁴⁶ Dàwudì tò Kàgàwà itè pbìndà ídzìnga atdídǒ.
Ní Dàwudì adù rusà ònzì ndínǐ ndi ndòbhòlò tí
adita tó ngari àlě t'ábhunà Yàkòbhò bhà Kàgàwà

‡ **7:43** 7.43 Mòloki ní Kànanà ǒ bhà tó mǎngǔ-ngba. § **7:43**

7.43 Rẹfani ní Mísri ǒ bhà ongónà ùlenà alali-ɔvò. * **7:43** 7.43
Àmɔ 5.25-27

tò*.⁴⁷ Pbétù, idza òsì adù Kàgàwà tò ale ní Sòlòmònì†.⁴⁸ Pbétùngàtí, yà kóró dhu dǒ arí'ì Kàgàwà náarí nzǐ àdi indrǔ-òtsú asì idza ǒ. Wǒrì ní ndi Kàgàwà bhà nabì núuno dhu, ndàti:

⁴⁹ <Ɔrù-akpà ní pbàkà tombi,
ndirò yà adzi ní pfǒdu ùlǐ ma marí dòná dhu.
Ní íngbà tí ìlì ndì idza ndi idù nyǐ nyósìna?
Ndirò íngbà tí ìlì ndì ngari ndi ma mádù maso
òná?

⁵⁰ Tí obhó ɔtsúdu ndi i dhu nabhòlò kóró*?»

⁵¹ Stìfanù adù àtìnà tdítǒ: «Nyǐ atdíǒ dòya ídzò alé, ndirò afíya mà bǐya mànà nútsì Kàgàwà rǒ alé, bilìnganà nyǐ nyarí nzǐ Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí rǒvona fǔkù dhu ìrì. Nyǐ nyǐ dhu ònzi abhúku bhěyi! ⁵² Ádhi pbá ale ndi Kàgàwà bhà pbànábí nzínzi ǒ inzà abhúku ávu róná? Abádhí akyè yà angyangyi dhu navò Obhónángatále rǐrà dhu dǒ ale. Nyǐ ní ndi nyǐ nyípfo ndi Obhónángatále nyǎbhu òmvǔ-fó. Ní kòmbí, nyǐ nyòngò wà ka nahò ale tí. ⁵³ Ndirò, nyǐ nyábà Kàgàwà bhà Ɔyátá kàbhà màlàyíkà-otù ǒ, pbétù, nyǐ nyádù nzá ndi Ɔyátá nífu.»

Stìfanù ùbvǔ ka kí odu nǐ rǒvè dhu

⁵⁴ Anya t'ítǒta-idzà ǒ ì'ì ale níitdègu wò Stìfanù ùnò dhu ìrì, ní abádhí akó atdíǒ, 'àdù kǔya àtri Stìfanù-okú dò rò, nàwí rǐ 'òri nídhunǐ.

⁵⁵ Pbétù, Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí ìrǎ ndi dhu-okú dò rò, Stìfanù adù Ɔrù-akpà ò nga àndà. Ní ányì,

* **7:46** 7.46 Atdídhená andítá rǐ kàti Yàkòbhò bhà pbàdzukuru tò ka kí idza òsì dhu tí. † **7:47** 7.47 Ndi Sòlòmònì ní'ì ádrùngbǎ kamà Dàwudì t'ídhùnà. * **7:50** 7.50 Ìsa 66.1-2

kála Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù, ndàdù Yèsù àla Kàgàwà bhà fangà dònǎ rò idè ró. ⁵⁶ Ní, Stìfanù adù àtìná: «Ma mí òrù-akpà-li'ò àlǎ ndì nàngbe ró. Ndirò, ma mí Ìndrǔ t'ídhùnà nǎlǎ Kàgàwà bhà fangà dònǎ rò idè ró.»

⁵⁷ Ní, wò dhu nìrì ale níidù ìkǔ nà kóró, 'àdù ɔtsúya-kpò núfo bǐya-bhu ò akye ì irina kà rǔnɔna dhu tdítdǔ nǐ. Abádhí náalà ì atdíkpá kàdò, 'òdì ì kà-dǔ, ⁵⁸ 'àdhà ka 'ípfo iri kigò ò rò, 'àdù kòpè 'ùbvǔ odu nǐ ndínǐ ɔvé tí. Wò dhu tó ngàmì tí ì'ì ale, núuwa ròyá mùdzarù 'ùlì Sávùlò tí kátina kpatsìbhíngba-pfò tí. ⁵⁹ Yà odu nǐ ka kí ndùbvǔ òná kàsùmì ǔ, Stìfanù ambénà ndìtsò dǔ, ndàtì yà dhu bhèyi: «Ádrùngbǎle Yèsù, ákǔ afidu!» ⁶⁰ Wò dhu-dzidǔ, kǎdù ndòkò ɔtdyùna dǔ, ndàdù òkù ɔrú tǔna nyú nà ndàtì: «Ádrùngbǎlé, àpé nyozú wòrì nzérénga abádhí dǔ.»

Wò dhu ndì ndòrì rórò ní ndì, kà-afí náadù ìtdě atdíđ.

8

¹ Sávùlò adù dhu òlè òlè tí kǔkò Stìfanù nòhò ale tò.

Sávùlò rávu Kànìsà rǔ dhu
(Yùw 6.70; Kas 11.21; Fìl 1.12)

Wò Stìfanù ka kòhò òná idho ǔ tí, ka kapè kavu atdíđ kànìsà rǔ Yèrùsàlemà tó kigò ǔ. Ní, Yèsù ná'ù ale uvò Yèrùsàlemà rò, 'ìfàlǎ ì Yùdeyà tó pbìrì mà Sàmàriyà mànà òná. Pbétù, Yèsù bhà uvitatále kèlě náadù 'ùbhà víya dǔ rò Yèrùsàlemà tó kigò ǔ. ² Kàgàwà bhà Úyátá

ifũ arí ngũkpà ale náadù Stìfanù-abvò idyi 'òwù òtdùnà, 'àdù kòdzì atdíđ.

³ Pbétù, wò ndi kàsùmì ǒ tí, Sáwúlò náazè ndùgolo kànisa. Ní ndi dhu-okú dò rò, kálú idza tsùnà rǒ ndàrà ùtsù rǒ òyà, ndàdù ànyì-dzá ndi ndòtù Yěsù ná'ù kpabhále mà vèbhále mà nà nípfo obi nǐ, ndàrà àwà nà imbi-dzà ò.

⁴ Kigò ǒ rò ì nífalà ale núubhì dhèdherò ngari ònǎ, 'àmbe Kàgàwà bhà Ídzì Mākǔrù núnò dǒ ìndrũ tò.

Filipò rǐ Kàgàwà bhà Ídzì Mākǔrù núnò Sàmàriyà tó pbìrì ǒ dhu

⁵ Ndi dhu bhèyi ní ndi, Filipò* náawù Sàmàriyà tó pbìrì ǒ atdí kigò ò, ndàrà dhu òvò ìndrũ tò Màsiyà dǒ. ⁶ Ní, ihé-yà náapbá afíya atdíkpá Filipò rǔnǒna dhu rǒ, kà rǎrà ònzìnà rǒ wìwì-òyǐ ì ìrì, 'àdù ì dhu nála nyìkpóya nyú nǐ dhu-okú dò rò. ⁷ Obhó tí, nzéε-alafí nóowúnà ùvò rǒ ádrùngbǎ ikũ nà yà ì arávu ròyá ábhǒ ale nyú ò rò. Ndirò, ábhǒ ale kǎkà ngbǒya úve, ndirò òtsótsù, nóowúnà ùgu rǒ. ⁸ Ní, ndi dhu abhè ìndrũ-idhè rìka ndi atdíđ ndi kigò ǒ.

⁹ Wò ndi kigò ǒ, Simoni tí kátina atdí ale ní'ì ìnè. Ndi ale ní'ì màzítále. Kǒngónà Sàmàriyà ǒ bhà àbhũ idho rùko atdíđ. Ndirò, kǒngónà àdù ndàtì nditìrò ádrùngbǎle tí. ¹⁰ Ní kóró ale, nzónzo mà, ádròdrǒ ale mà nà nóongónà afíya àpba atdíđ kà rǔnǒna dhu rǒ. Abádhí adúnà òwu àtì nà rǒ: «Yàrí ale ní Kàgàwà bhà

* **8:5** 8.5 Filipò ní yà Yěsù bhà uvitatále dzùnà ònzì ongó tí ka kavò àrèbhè ale nzìnzi ǒ atdí ale (Kas 6.5).

ádrùngbǎnga tó obi, yà <Ádrùngbǎ Ōbi> tí ka karátina.» ¹¹ Abádhí apbá afíya kà rǒ dhu ní, angyíta tí kǒpè ndì, ndàrà ìndrǔ àbhɛ rǒ idhɔ rùkɔ atdíǒ p̀b̀indà màzǐ ǒ ndì ndónzina dhu-okú dò rò dhu. ¹² P̀b̀étù, ìndrǔ níitdègu Filipò rǔnɔna fíyò òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi tó Ídzi Màkǔrù mà, Yèsù Krístò dǒ Ídzi Màkǔrù mànà ná'u, ní abádhí àdù bàtizò àlɛ Filipò-fó. Í ale ní'ì kpabhále mà vèbhále mànà. ¹³ Ní, Simoni náa'u dhu átò, ndàdù bàtizò àlɛ. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndàpba atdíǒ Filipò rǒ. Ndirò, wìwì mà, inzà apèna 'ònzì angyi dhu mànà dhu ndì ndàla rò, idhɔ adúnà àrà kùkɔ rǒ atdíǒ nyá.

¹⁴ Ní, Yèrùsàlemà tó kigò ǒ ì nòtù Yèsù bhà uvitatále níitdègu iwà Sàmàriyà ǒ bhà níri Kàgàwà bhà Ōte 'àdù à'ùnà dhu ɛ̀nǐ, ní abádhí adù Péterù mà Yùwanì nà nóvì ròwù anyì. ¹⁵ Ní, kǒkò óyǒ uvitatále nówù ùvò Sàmàriyà tó p̀b̀iri ò rò, abádhí itsò ì ndì p̀b̀iri ǒ Yèsù ná'ù ale dǒ ndínǐ Kàgàwà bhà Ǫlǎ-Alafí nabá tí. ¹⁶ Obhó tí, abádhí í'ì bàtizò kèlě ì álǔ Ádrùngbǎle Yèsù-òvò rǒ, 'àdù í'ì inzà Kàgàwà bhà Ǫlǎ-Alafí àpè ìfo nzínziya ǒ atdí ale dǒ màtí ró. ¹⁷ Ní, Péterù mà Yùwanì nà núuli ɔtsúya abádhí dǒ, ràdù Kàgàwà bhà Ǫlǎ-Alafí àbà.

¹⁸ Ní, Simoni itdègu ìndrǔ àbà Kàgàwà bhà Ǫlǎ-Alafí kǒkò óyǒ uvitatále ùlì ɔtsúya dòyá rò dhu nálǎ, ní kǎdù fùrangà àbhɛ Péterù mà Yùwanì mànà tò. ¹⁹ Kǎdù àtìnà abádhí nǐ: «Nyìbho wò nyǐ nyí'ì nà ádrùngbǎnga tó obi-tidò átò idù, ndínǐ ɔtsúdu ma mìlì dòná ale nóongó tí Ǫlǎ-Alafí nabà átò.» ²⁰ P̀b̀étù, Péterù adù

dhu àdu kà tò, ndàti: «Nyí nyàkă tsěku ròtdì ì kóró wò pbùkù fùrangà mànà, nyi nyàtì dhu fùrangà rǒ ka kádù yà tírǒrò Kàgàwà arábhǔna dhu òdzi dhu tí nídhunǐ. ²¹ Nyi nyí'ì ìmbă nyi nyábàna ndirò nyi nyónzina yà mǎ mónzina dhu ò dhu nà, ìmbă afínɯ rǐ'ì tùm̀bà tí Kàgàwà-ònzǐ nídhunǐ. ²² Nírò, úgèrè nyi nyubhà wò pbùkù nzéɛ irèta. Ndirò, ítsò nyi Ádrùngbǎle Kàgàwà rǒ, ndínǐ kǔbà tí wò afínɯ ò rǐ'ì nzéɛ irèta indù, àkăkă nǐ. ²³ Obhó tí, ma màla wà afínɯ ògyè tí dhu, ndirò ma màla wà nzéɛngà ùtsì afínɯ tí dhu.» ²⁴ Ní, Sìmonì adù àtìna Péterù mà Yùwanì mànà nǐ: «Nyìtsò nyí nyí-tírò dùdú Ádrùngbǎle Kàgàwà rǒ, ìnzǐ wò nyí nyúnona dhu nóonzi tí ndì rùdú.»

²⁵ Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ɔte tó obhónɡa ì ìtè, 'adù òvòna ìndrǔ tò dhu-dzidǒ, Péterù mà Yùwanì mànà náadù òwu Yèrùsàlemà tó kígò ò. Abádhí adúnà òwu Kàgàwà bhà Ídzì Mākǔrù núnò rǒ ìndrǔ tò yà ì úda òna nǎ Sàmàriyà tó pbìrì ǒ ibí pbanga ònǎ.

Filipò mà rǐ 'òtù Ètìyòpiyà tó pbìrì ǒ atdí ádrùngbǎle nà dhu

²⁶ Wò dhu-dzidǒ, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyikà náavò dhu Filipò tò, ndàti: «Ívà nyi iró rò, nyarà mùsùngú dò, yà Yèrùsàlemà tó kígò ò rò ráwǔ ndàrà Gǎzà tí kátina kígò ò otu ò. Ndi otu ǒ ìndrǔ arí nzǐ ùbhi gbòkà.»

²⁷ Ní ányìrǒ rò tí, Filipò ivà ndì ndàrà ányì. Ní otu ǒ, kǎtù Ètìyòpiyà tó pbìrì ǒ atdí ale. Ndi

ale ni'ì àmă†, ndirò ka ni'ì Ètìyòpiyà tó p̀bìrì ǒ tsìbhá ádr̀ungbǎ kamà, Kàndakè‡ tí kátina bhà kóró malì dǒ ádr̀ungbǎle. Ní, kùbhínà ndàdu rǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò ndì ndàrà Kàgàwà ̀̀le inǎ rò, ²⁸ ndàmbe àrà dǒ p̀bìndà, yà mùhàgù arádhana gèrègèrè-tidò ǒ. Ndi gèrègèrè ò kǎdì, ndàdù àmbe yà Kàgàwà bhà nabi Ìsayà náandí dhu òzù dǒ. ²⁹ Ní wò ndi kàsùmì ǒ ní ndi, Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí ati Filipò nǎ: «Índrǐ nyi íkyèrò nyú wò gèrègèrè-tí.» ³⁰ Ní, Filipò adù òkù tsàkàtsàkà, ndàrà àhù wò gèrègèrè-tí, ndàdù wò Ètìyòpiyà tó p̀bìrì ǒ ale ìrì Kàgàwà bhà nabi Ìsayà andí dhu òzù rí ró. Ní, Filipò ivú dhu kà-tsù, ndàti: «Wò nyi nyózuàna dhu àlǔ tí àlǔ dùnù?» ³¹ Ní, wò ale adù dhu àdu Filipò tò, ndàti: «Ìmbǎ ndi dhu-tì àwě rí idù ale ì'ì rò, kà rǎdù dùdu àlù ìngbà dhu bhěyi?» Wò dhu-dzidǒ, kǎdù Filipò àvi rùpò ràdì tiná gèrègèrè ò. ³² Wò ndi kǎmbénà òzùna dǒ Andítá ò ngari ní yà dhu bhěyi rátina: «Kǐli ndì yà òzèna ka kowu tí ka kówu nà tàma bhěyi.

Àdhàdhì ikána àze ka kí tàma-ngba náarinè ìnzǐ ndàpfò tsùna mà dhu bhěyi,
kǐnè ìnzǐ ndàpfò tsùna mà.

³³ Ka kazù nzá ka dhu tí, ndirò ka katdì nzá kà-ànyǎ ndi anya nyú àkǎnà kotdì dhu bhěyi.

† **8:27** 8.27 Angyè Ungbòta ò, Àmă-tì ní p̀bànowí dǒ ádr̀ungbǎle. Oyo rí kisě nǎ, àmă-tì ní onzinánaga óvè ale, ndirò ngàtsi nǎ obi nǎ ka kóhò onzinánaga ale (1Ká 22.9; 2Ká 9.32; Èst 1.12; Yèr 38.7; Màt 19.12). ‡ **8:27** 8.27 Kàndakè ní Ètìyòpiyà ǒ ádr̀òdrǒ vèbhá kámá-ovò, àdhàdhì Fàrawù ni'ì Mísri ǒ kámá-ovò dhu bhěyi.

Ádhi pbá ale ndi, kàbhà pbàdzukuru dǒ dhu naweya,
iwà ka kadù kàbhà ípìrǒnga níwi yà adzi ǒ rò
nídhunǐ*?»

³⁴ Ní wò Ètìyòpiyà ǒ ale adù dhu ìvu Filipò-tsǔ, ndàti: «Ma màtdè nyi ìtdè tí! Ádhi nyú ndi wò Kàgàwà bhà nabì rǐ dhu àwě dóná? Kà t'óte dóná ndìtírò, ndìrò kà t'óte vurò ale dǒ?» ³⁵ Ní Filipò adù ote òpè, ndòvò Yěsù dǒ Ídzi Màkǔrù kà tò wò ndi Andítá tó ngari ǒ rò tí. ³⁶ Ní otu ǒ ì ówu rórò, abádhí awù ùvò idha rǐ ì òná ngari ǒ. Ní, wò Ètìyòpiyà ǒ ale adù dhu ìvu Filipò-tsǔ ndàti: «Kǎñ idha rǐ ì inè iró! Ní ádhu ndi ndùvo rádù rùdú ìnzǐ ma malú tí bàtizò funú?» ³⁷ [Ní Filipò adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Nyi nyapé Yěsù à'u atdí afínu nyú nà, ní nyi nyádù bàtizò àlu àlǔ.» Ní wò ale adù àtìnà Filipò nǐ: «Ma mà'ù wà dhu Yěsù Krístò rǎrǐ Kàgàwà t'Ídhùnà.»] ³⁸ Wò dhu-dzidǒ, kǎdù gèrègèrè àvi kòdì rí ale rǎlǔ ridè. Ní, abádhí adù òfo idha ò óyǒ rò Filipò mànà, Filipò rádù bàtizò àbhu kà tò. ³⁹ Ní, idha ò rò ì ùvò rò, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí adù Filipò òdyì ndàrà nà, ìnzǐ Ètìyòpiyà ǒ ale rádù àlanà tdítǒ. Pbétù, wò ndi Ètìyòpiyà ǒ ale náadù fíndá otu ùngù, ndámbe àrà dǒ ádrùngbǎ dhèdhe nyú nà.

⁴⁰ Wò dhu-dzidǒ, Filipò adù àrà ndòtù Àzotò tí kátina kigò ò. Kǎdù àdi ndàrà Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núnò rǒ ìndrù tò yà ndi ndúda ònaná kigò ǒ, ndàrà àhu nà Kàyìsàriyà tó kigò ò.

* **8:33** 8.33 Ìsa 53.7-8

9

*Yěsù rǐ Sávùlò ànzi owùna nungu tí dhu
(Kas 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Wò ndi kàsùmì ǒ, Sávùlò tí kátina ale azè dhu ní ndàvu Ádrùngbǎle Yěsù bhà ábhàlǐ rǒ, ndínǐ uvè tí. Ní kǐvà ndì, ndàrà pbàkùhání tó ádròdrǒ aǎle dǒ kamà bhà. ² Kǎrà bhàruwà àkò kà-fó, ndínǐ ndì ndarana tí ìtènà rǒ Dàmàsìkì tó kigò ǒ unduta-dzà ǒ ádròdrǒ ale tò. I bhàruwà ní ì rùsà nùfà rǐ kà tò rùsǒ ndi kigò ǒ kà rǒtùna Ádrùngbǎle Yěsù bhà otu núngǔ arí ró kpabhále mà vèbhále màna, ndùmbà, ndàrà nà àdrà-mbǐ dǒ ka kùsǒ rórò Yèrùsàlemà tó kigò ò. ³ Ní, otu ǒ kà rǎrà rórò, ìkyèrǒ kòdì Dàmàsìkì ndì ndotsú tí rórò ní ndi, awáwù níisí òrù-akpà ò rò, ndàtdyi ka atdíró. ⁴ Ní, Sávùlò itsi obvò, ndàdù atdí ale-tù ìrì, ràti: «Sávùlò, Sávùlò, ádhu nyi nyávu rùdú nǐ?» ⁵ Ní, Sávùlò adù dhu ìvu kà-tsǔ, ndàti: «Ádrùngbǎlé, ìnyi nyú ní àdhi?» Ní wò ale-tù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ìma ní Yěsù, wò nyi nyávu rùdú rò. ⁶ Ní, ìvà nyi nyotsù kigò ò. Ányì nga ní ndi ka kí nyi nyàkǎ nyonzi dhu nóvò ìndù nǐ.» ⁷ Kǒkò Sávùlò mà rùbhi òwu rǒ màna atdíkpá kà t'ódhína níkò, idho rùkò ì, ìnzǐ 'àdù tsùya mà nǎpfò. Abádhí ambénà ale-tù kèlǐ níri dǒ, pbétù ìnzǐ 'àdù ndi ale mà nála. ⁸ Ní, Sávùlò ìvà ndì obvò rò, ndidè. Kǎngbe nyìkpóna, ìnzǐ ndàdù inga àla akèkpá màtí. Ní, kà t'ódhína adù kàlɛ otsùna rǒ 'òwùnà, 'òwù otsùnà Dàmàsìkì tó kigò ò. ⁹ Ányì, kǎnzì ìbhù idho ìnzǐ ndì ndí inga àlǎ rórò. Ndirò kǎnyù nzá dhu mà, ìnzǐ ndàdù dhu mà nómvè.

10 Wò ndi Dàmàsikì tó kigò ǒ, Yěsù bhà atdí ábhàlǐ, Ànàniyà tí kátina ale ní'ì inè. Ní, Ádrùngbǎle Yěsù avì ndì kà tò ɔnyɛ rǒdzì kàdò dhu bhěyi dhu tó ɔfò ǒ, ndànzì ka ndàti: «Ànàniyà!» Ní Ànàniyà adù dhu àdu ndàti: «Ádrùngbǎlé, kànǐ ima iró.» 11 Ní, Ádrùngbǎle Yěsù adù àtìna kànǐ: «Ívà nyi nyarà yà <Túrútúré idè ngudhà> tí kátina ngudhà ò, nyadù òtsù Yudhà tí kátina atdí ale bhà idza. Ndirò nyádù nyivú Sáwúlò, Társò tó kigò ǒ ale ányì-dzá-bhà-tsǔ. Ohó tí, ndi ale rǐ'ì inè ndìtsò ndì ndí ró. 12 Ndirò, kà tò ma mòvò wà dhu ɔnyɛ bhěyi ródzì kàdò ɔfò ǒ, mati: Ànàniyà tí kátina ale ràròtsù ányì idza, ndàdù ɔtsúna ùlì kà-dǒ, ndínǐ kǎdù tí ndòpè ndàla nga tdítǒ.» 13 Ànàniyà adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, ma mírì wà ábhǒ ale nyú wò ale bhà dhu àwě rí ró. Ndirò ma mírì wà Yèrùsàlemà tó kigò ǒ kǒnzì inyi ná'ù ale rǒ kóró nzére dhu. 14 Ndirò, iró kìrà nà ádrùngbǎnga tó ɔbi ní pbàkùhání tó ádròdrǒ ale àbhɛ kà tò, ndínǐ kǔsò tí ɔvònu rǒ rí 'ìtsò ale.»

15 Pbétù, Ádrùngbǎle Yěsù adù àtìna Ànàniyà nǐ: «Árà yà ma mòvì nyi i. Mà mòvò wà wòrí ale kàsùdu nonzi tí: kà rǐ ɔvòdu àbhɛ ròtò ndì kóró inzǐ ní Pbàyàhúdì mà, kóró ádròdrǒ kámá mà, kóró Pbàisràyélí mà nà nzínzì ǒ. 16 Ndirò ima nyú, ma mí okúdu dò rò kà rǎbàna àpbè nítè kóró kà tò.» 17 Ní, Ànàniyà adù ndìvà, ndàrà Yudhà bhà idza. Ní ányì, kùlì ɔtsúna Sáwúlò dǒ, ndàdù àtìna nǐ: «Àbanǐngba Sáwúlò, Ádrùngbǎle Yěsù àvi ndì indù otu ǒ àzú nyi nyírà rórò. Ní kìvì ma

tinu ò ndíní nyi nyala tí inga tdítđ, Kàgàwà bhà Ĥlĭlĭ-Alafí ràdù nyira.»

¹⁸ Ní uró rò tí, ìbhè-kélé bhěyi ì nùli dhu náadù 'ùpbà Sávùlò-nyìkpó ò rò, Sávùlò ràdù ndòpè ndàla nga tdítđ. Wò dhu-dzidđ, kǎdù àrà bàtizò àlɛ. ^{19a} Nírò ní ndì kǎnyù dhu, ndàdù obi àbà tdítđ.

Sávùlò rĭ Kàgàwà bhà Ídzi Mākǔrù núnɔ ìndrŭ tò Dàmàsiki tó kigò ǔ dhu

^{19b} Sávùlò mà náadù òko ngúfe idho tí atdíkpá ábhàĭ màná Dàmàsiki tó kigò ǔ. ²⁰ Ní ányìrò rò tí, kǎdù ndòpè ndàrà dhu òvò rǔ ìndrŭ tò unduta-dzà ǔ rò, ndàrà àtìná rǔ, Yěsù rǎrĭ Kàgàwà t'Ídhùnà. ²¹ Ní, wò dhu nìrì ale kóró nǎkɔ rǔ idho aránà atdíđ. Abádhí adúnà òwu àtìná rǔ: «Hòkò! Tí obhó yàrí ale nyú yà Yěsù-òvò rǔ ì nìtsò ale rǔ arúbhi àvu rǔ Yèrùsàlemà tó kigò ǔ? Ndirò kìrà àzú okúna dò rò dhu tí obhó ndíní ndì ndusó tí ì ale, ndàrà nà pbàkùhání tó ádròdrǔ ale-fò ò?»

²² Pbétù, Sávùlò adúnà àrà dhu òvò rǔ abádhí tò obi nyú nà. Ní, Dàmàsiki tó kigò ǔ ì nòtù Pbàyàhúdí rǎdŭna kà tò dhu adúnà àrà àwĭ rǔ àwĭ tí yà Sávùlò rĭ dhu ìtè kpanya Yěsù rǎrĭ Màsiyà rò.

²³ Ní, ábhǔ idho nyú dzidđ, Pbàyàhúdí adù 'ìrì ndíní ì oho tí Sávùlò. ²⁴ Pbétù, Sávùlò adù abádhí ìrì ì dòná dhu ùni angyangyi. I Pbàyàhúdí ambénà kigò tó tsǎtsù òdò dǔ adyìbhengá nǎ ndirò kùbhingánǎ màtí, ndíní Sávùlò rǎhɛ rò, 'adù tí kòhò. ²⁵ Ní, wò dhu ì ìrì rò, Sávùlò bhà ábhàĭ adù àbadhi ìdyì kùbhingá, 'ìpfo iri póló ǔ,

imbi rǒ ka kòsò sěngě-yà-ba ǒ rò, ràwũ kigò-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì-kutì rǒ.

Sáwúlò rǐ ndàdũ Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu

²⁶ Sáwúlò itdègu àrà àhụ Yèrùsàlemà tó kigò ò, nǐ kǎmvù ndì ndòtsù Yěsù bhà ábhàlǐ nzínzì ò. Pbéttù, ì ábhàlǐ adù kǒdò ònzì ònzì tí, inzà ì à'ù dhu, iwà kà rùgèrè ndì, ndòngò Yěsù bhà ábhàlǐ nyú tí dhu-okú dò rò. ²⁷ Nǐ, Bàrnabà tí kátina atdí ábhàlǐ náadù Sáwúlò ìdyì, 'òwùnà atdíkpá Yěsù bhà uvitatále-tí'ò. Nǐ, kǎdù ìngbà dhu bhěyi mǎtí Sáwúlò ála Ádrùngbǎle Yěsù, Dàmàsikì rárà otu ǒ dhu mà, ndirò àdhu mà ndì Ádrùngbǎle Yěsù òvò kà tò dhu màrà dhu àwe abádhí tò. Ndirò, Bàrnabà adù ìngbà dhu bhěyi mǎtí Sáwúlò ùnò Yěsù-òvò rǒ, ìmbǎ òná ọdó na Dàmàsikì tó kigò ǒ bhà tò dhu àwe átò kóró abádhí tò. ²⁸ Ányìrǒ rò tí nǐ ndì, Sáwúlò mà náadù òko atdíkpá Yěsù bhà uvitatále màrà, 'àdù òwu ùbhi rǒ kóró ngari òná Yèrùsàlemà tó kigò ǒ. Kǎdúnà àrà dhu òvò rǒ Ádrùngbǎle Yěsù-òvò rǒ ìmbǎ òná ọdó na. ²⁹ Sáwúlò mà adúnà òwu 'òtù rǒ átò yà Pbàgìríkì t'ávàna òte arí Pbàyàhúdì màrà, 'àdù àmbè 'àgò dǒ abádhí màrà. Pbéttù, kǒkò ì Pbàyàhúdì adúnà òwu dhu ònzì rǒ, ndínǐ ì oho tí ka. ³⁰ Nǐ, wò dhu ì ìrì rò, Yěsù ná'ù ale adù kùndà, ràrà Kàyìsàriyà tó kigò ò. Ányìrǒ rò, abádhí adù kàbhụ ràrà Tàrsò tí kátina kigò ò. ³¹ Wò ndì kàsùmì ǒ, Kànìsà ongónà òko màrùngà ǒ Yùdèyà tó pbirì mà, Gàlìlayà tó pbirì mà, Sàmàriyà tó pbirì màrà ǒ. Abádhí adù òko, 'àmbè ọbi àbà dǒ afíya òná rò, 'àdù àmbè Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ƴyátá

nífú dǒ mběyi nyú. Ndirò abádhí-bvú ongónà àdù àmbe ndìse dǒ, Kàgàwà bhà Ìlílá-Alafí rǎrà dzùnàya ònzì rǒ dhu-okú dò rò.

Péterù rǐ Àyìneyà tí kátina ale nígǔ dhu

³² Wò ndi kàsùmì ǒ, Péterù adì ndàrà ùbhi rǒ kóró pbanga ònǎ. Ní atdíku, kǎrà ùbhi átò Ludà tí kátina pbanga ǒ arí'ì Yèsù ná'ù ale-bvù. ³³ Ní ányì, kǎtù Àyìneyà tí kátina atdí ale iwà ara dǒ ndì ndaráyì ró ató árà àhù àrù ató nyú tí ró. ³⁴ Ní kǎti wò ale nǐ: «Àyìneyǎ, Yèsù Krístò ìgǔ wà nyi. Ní, ívǎ nyi ara dǒ rò, nyadù ndi ara núhu nyi-tírò.» Ní ányìrǒ rò tí, wòrí ale ivà ndì ndidè orú. ³⁵ Ní Ludà ǒ bhà mà Sàronì tó kyèngyèrù ǒ arí'ì pbanga ǒ bhà mànà náala wò dhu, 'àdù 'ùgèrè kóró, 'à'ù Ádràngbǎle Yèsù.

Péterù rǐ Tàbítà ìkyě dhu

³⁶ Yèsù ná'ù atdí tsìbhále ní'ì inè Yopà tí kátina kigò ǒ. Ndi tsìbhále-orò ní'ì Tàbítà*. Ndirò, ndi orò-tì ní «Ìsà». Kǒngónà ídzi dhu ònzì abho nyú ìndrù tò, ndàdù àrà nǎkùtále dzùnà ònzì rǒ. ³⁷ Ní atdíku, andì alú ka, ràdù òvè dòtsí. Ní ka kadù ká-bvò ù'o, kufó, kadù itdùnà kupò nà, kowù ìlinà ràyi orùnǎ rò rí'ì kàluga ò. ³⁸ Ludà tó pbanga ní'ì ìkyèrǒ Yopà tó kigò-tí rò. Ní Yopà rí'ì Yèsù bhà ábhàlǐ níitdègu dhu ìrì Péterù ràrǐ'ì ndi pbanga ǒ, ní abádhí adù óyǒ ale nóvì rowù Péterù ànzì, 'àti: «Mǎ mìtdè nyi ìtdè tí nyú. Ìrà kòwu atdíkpá tsàkàtsàkà fàràbvù.»

* **9:36** 9.36 Pbàgìríkí t'ávàna ǒ, kǒvò ní Dòríkà.

39 Ní ányìrǒ rò tí, Péterù mà adù òwu atdíkpá abádhí mànà. Ní, Yopà Péterù àrà àhù rò, ka kunda ka rùpò ndàrà àhù yà Tàbítà-abvò ka kílì ònà káluga ò. Kóró abvo-ayí náadù 'àndu Péterù-tí, 'àmbe òdzi dǒ. Abádhí adúnà òwu yà àdì ndì ndàdì nyìkpóna nà rórò Tàbítà óbhòlò mberù mà orú mùdzarù mànà nítè rǒ Péterù tò. 40 Nírò ní ndì Péterù avi kóró ale rùvò káluga ò rò. Kǎdù ndòkò otidyàna dǒ, ndàmbe ndítsò dǒ Kàgàwà rǒ. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndàgere abvo dò, ndàdù àtìna: «Tàbítǎ, ívà nyì.» Ní, íyàdhíyà náadù nyìkpóna àngbe. Ní Péterù ndì ndàla rò, kǎdù ndàngbe, ndàdì sùnátù dǒ. 41 Péterù adù otsúna nágbà, ndàlǎ Tàbítà nǎ, ndìvà orù. Tdítdǒ, kǎdù Yèsù ná'ù ale mà abvo-ayí mànà núnzì rìwǔ, ndàdù Tàbítà nítè fíyò iwà ìkyè rórò. 42 Ní Yopà tó kigò ǒ, kóró ale níri wò dhu-òyí, ábhǒ ale nyú ràdù Ádrùngbǎle Yèsù ná'ù. 43 Wò dhu-dzidǒ, Péterù adù ábhǒ idho nyú nónzì Yopà tó kigò ǒ, yà óròhò nonyínà Sìmonì tí kátina ale bhà idzá.

10

Kòrnòliyò dò dhu rǒdzì onyu tó ófò ǒ dhu

1 Kàyìsàriyà tó kigò ǒ, Kòrnòliyò tí kátina atdí ale ní'ì inè. Ka ní'ì «Ìtáliyà tó pbìrì ǒ pbànowí tó pìkò» tí kátina pbànowí* dǒ ádrùngbǎle. 2 Àbadhi mà pbì idzá-bhà mànà kóró nóongónà Kàgàwà ùle, 'àdù Kǒdò ònzì. Kǒngónà ábhǒ mùdzùnà nyú nónzì Pbàyàhúdì nzínzì ǒ nǎkùtále

* **10:1** 10.1 Ndi pìkò ní'ì atdátí miyà pbànowí tó azà mùtù.

tò, ndàdù àrà ndìtsò rǒ Kàgàwà rǒ kóró kàsùmì ð.

³ Ní atdíku, àrùgyètdí adyifò-sisì adyídǒ nga tó ð, dhu adzì kà dò ɔnyɛ tó ófò ð. Ní, kàla Kàgàwà bhà màlàyikà pbì idza rítsù ró, ràdù kànzi, ndàti: «Kòrnòliyò!» ⁴ Ní, Kòrnòliyò adù nyìkpóna òdì wò màlàyikà rǒ ɔdɔ ònzi ndì ndí rórò, ndàdù dhu ìvu tsùnà, ndàti: «Ádrùngbálé, ádhu nyì nyí ìma ànzi nǐ?» Ní, màlàyikà adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Kàgàwà ìrì wà pbùkù itsòta. Ndirò, nyì nyarúbhõna nàkùtále tò perè návi wà ndì kpangba Kàgàwà-ònzì. Ní, ndì dhu-okú dò rò, Kàgàwà àdzo nzá rùnù rò. ⁵ Ní kòmbí, òvì ìndrù ròwù Yɔpà, ròwù Sìmonì tí kátina ale ànzì. Ngãtsi ndì Sìmonì-ɔvò ní Péterù. ⁶ Ndi ale rǐ'ì yà òròhò ònyi arí Sìmonì bhà idzá, ndì idza ràdù ì'ì ádrùngbã rèrù-bidǒ.»

⁷ Ní, wò Kòrnòliyò mà rǔbhi òte rǒ nà màlàyikà níitdègu àwǐ kà-nyìkpó ð rò, ní kǎdù pbìndà kasu tó óyǒ ale mà, atdí pbìndà mùnowì mànà núnzì. Ndi mùnowì ní'ì Kàgàwà bhà Úyátá nífǔ arí ale, ndàdù Kòrnòliyò-tsù dhu ìrì atdíðǒ. ⁸ Ní, Kòrnòliyò awe wò ndì nònzì dhu kóró abádhí tò, ndàdù abádhí òvì ròwù Yɔpà.

Péterù dò dhu rǒdzì ɔnyɛ tó ófò ð dhu

⁹ Tsùtsǎ nínganí, kǎkò Kòrnòliyò óvínà ale ní'ì abhi nà tí. Ní, azà adyifò-sisì adyìbhengá nga tó ð, abádhí ì'ì ìkyèrǒ ndínǐ ì otsú tí Yɔpà tó kígò ò. Nírò ní ndì Péterù upò ndàrà ndìtsò idza-dòtsirò ò ka kóbhòlò asota tò ngari ò rò*. ¹⁰ Ní àwù alú

* **10:9** 10.9 Mrk 13.15

ka atdíď, ràdù ndòzè ndònyù dhu. Ní ònyù òyè ka kí kà tò òná kàsùmì ǒ ní ndi, dhu adzi kà-dò ɔnyu bhěyi. ¹¹ Ní kála òrù-akpà-li'ò ndi nàngbe ró, ádrùngbǎ mberù bhěyi ndi nìli atdí dhu ràdù àmbe ìfo dǒ òrù-akpà ò rò ìfo pbinàdɔ rǒ ka kùlǔ ndi rórò, rìrà àhù yà adzi dǒ. ¹² Wò ndi ádrùngbǎ mberù ò i'ì dhu ní: ìfo pǒya dǒ arúbhi ìzǎ-tidò mà kóró, òya dǒ arí 'àdha yà adzi dǒ ìzǎ-tidò mà, ɔrú arángìli àrè-tidò mà nà kóró.

¹³ Ní, Péterù iri atdí ale-tù dhu òvo rí fíndà ró, ndàti: «Péterù, ívà nyi nyazè kòrí ìzǎ, nyadù à'ànà.» ¹⁴ Ní, Péterù adù dhu àdu, ndàti: «Ínzǐ ní wò dhu bhěyi Ádrùngbǎlé! Ínzǎ ma mapèna yà Kàgàwà isó ìnzǐ ka kongó tí à'ànà ìzǎ-tidò ná'a. Ndirò, ma màpè nzá Kàgàwà-nyìkpó ǒ òtì ìzǎ-tidò ná'a.» ¹⁵ ɔyo rí kisě nǐ, Péterù iri wò ale-tù ràti: «Péterù, iwà Kàgàwà ú'ò rìlǎ nyìkpóna ǒ dhu nákǎ nzá nyatì òtòtì dhu tí.» ¹⁶ Wò dhu adù ndi ndònzì ndi ìbhù-gùna. Ìbhù ka nìsě dhu-dzidǒ, ka kadù wòrì ádrùngbǎ mberù ìdha ányìrǒ rò tí ròdzì òrù-akpà ò.

¹⁷ Péterù adì ndàmbe inga ìrè dǒ wò ndi ndàla dhu dǒ. Nírò ní ndi kǒkò Kòrnòliyò íviná ale níiwú, ìtsì ìko Péterù rǐ'ì òná idza-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì-lí, iwà ì òngù dhu kóró ngari òná, ɔròhò ònyi arí Simoni bhà idza ràrǐ'ì ngboró rórò. ¹⁸ Ní, abádhí anzi dhu, 'adù dhu ìvu ányì-dzá-bhà-tsù, 'àti: «Simoni Péterù tí kátina ale nátí àdi àzú-dzá?»

¹⁹ Wò ndi kàsùmì ǒ, Péterù ní'ì ìnè wò ndi ndàlanà dhu dǒ tí ndi ndí inga ìrè tdítǒ ró. Nírò ní ndi Kàgàwà bhà Ìlǎ-Alafí adù dhu òvo kà tò,

ndàti: «Péterù, kònǎ ìbhù ale rǎ nyɔmɛ. ²⁰ Ní ívà nyi nyawù tsàkàtsàkà, nyàdù òwu abádhí mànà atdíkpá ìnzǎ afínù rǔguru rórò, ima nyú ma mìvì ndì abádhí nǐdhunǎ.» ²¹ Ní Péterù ìfò, ndìrà àhù kòrí ale-tí'ò rò, kǎti: «Íma ní ndì yà nyǎ nyómèna ale. Ní, ádhu nyǎ nyìwù iró okúna dò rò?» ²² Ní, abádhí adù dhu àdu, 'àti: «Mǎ nìvì ní Kòrnòliyò, pbànowí dǎ ádrùngbǎle. Ndi ale ní obhónángatále, ndirò ka ní Kàgàwà-ɔdò ònzǎ arí ale. Ndirò, kóró Pbàyàhúdì arí ídzì dhu kèlě àwě kà-dǎ. Ní Kàgàwà bhà màlàyikà návi ndì kà tò, ndàdù kàvì rànzi inyi pbìndà, ndínǎ ndiri tí nyi nyáwěna fǐndà dhu.» ²³ Nírò ní ndì Péterù adù kòrí ale náko ròtsù idza, ndàdù abádhí àbhù ròyi mběyi nyú.

Péterù rǎ ì Kòrnòliyò bhà idzá dhu

Tsútsǎ nínganí, Péterù mà kǎkò Kòrnòliyò ívì ale mà, Yopà tó kigò ǎ Yěsù ná'ù ale nzínzi ǎ ngúfe ale mànà níivà ì Yopà rò, 'òwù Kòrnòliyò bhà Kàyìsàriyà tó kigò ò. ²⁴ Ní tsútsǎnínganí tditdǎ, Péterù arà àhù Kàyìsàriyà tó kigò ò. Ní ányì, Kòrnòliyò ì'ì abádhí òdò ndì ndí ró, atdíkpá yà ndì ndùnzìnà kóró fǐ-dzá bhà mà, atdídǎ ndì ndóze ɔdhína mànà. ²⁵ Ní, idza Péterù ròtsù ònà kàsùmì ǎ, Kòrnòliyò ahù kàko. Ní kǎkò ndì ɔdyùna dǎ, ndìbvù ndì kǎnzì-tsù ǎ, ndùlě ka. ²⁶ Pbétù, Péterù adù kàlu ndìvà ɔrù, ndàdù àtìnà kà nǎ: «Ívà nyi ɔrù. Íma mà átò ní inyi bhěyi ale kèlě.» ²⁷ Ní, idza ì ótsù àzembè ì óte Kòrnòliyò nà rórò rò, Péterù atù ábhǎ ale nyú idzá ì nàndu ró. ²⁸ Ní, kǎdù dhu òvò k pangba

abádhí tò, ndàti: «Nyí, nyí nyùni wà dhu mběyi nyú Uyátá rísò dhu atdíò, Mùyàhudì rākā nzá ndí'ì ìnzí ní Mùyàhudì t'ódhìnà tí, ndirò kà rākānà nzá ndòtsù ìnzí ní Mùyàhudì bhà idza. Pbétù, Kàgàwà nyú ndítírò nóvò dhu idù, ndàti: Inzá ma rākā mōzù atdí ale mà inzá ìlǎ nyìkpóna ò ale tí, ndirò inzá àkǎ kokò mànà atdíkpá ale tí. ²⁹ Nírò, kònní ndi dhu-okú dō rò nga ní ndi, yà nyí nyòvì ìndrǔ ròwù manzi rò, ma mivà ma mirà àzú ìnzí pǎòdu rǔguru rórò. Ní kòmbí, ma mòzè muni àdhu-okú dō rò màtí nyí nyànzi ma mirà àzú dhu.» ³⁰ Ní Kòrnòliyò adù dhu àdu Péterù tò, ndàti: «Indo idho àhù wà ifò, yà mbèmbè yàrí kàsùmì ò tí ma mádi mambe mitsò dō òná pbà idzá rò àrùgyètdí adyifò-sisì adyídò nga tó ò. Ní ànyirò rò tí, ma mála atdí ale iwà idè onzidú, ùmbili rùmbili mùdzarù ndi ndùfò róná rórò. ³¹ Ní ndi ale áti ima nì: <Kòrnòliyò, Kàgàwà ìrì wà pbùkù itsòta. Ndirò, kàla wà nǎkùtále tò nyi nyarùbhòna perè. ³² Nírò, óvì ìndrǔ ròwù Yòpà, ròwù Sìmonì tí kátina ale ànzì. Ngàtsi ndi Sìmonì-òvò ní Péterù. Ndi ale rí'ì yà óròhò ònyi arí Sìmonì bhà idzá, ndi idza ràdù ì'ì ádrùngbǎ rèrù-bidò.> ³³ Ní ànyirò rò tí, ma mòvì ìndrǔ pbùkù ròwù nyanzi. Ní, nyi nyàdù dhu ònzì mběyi màtí nyirà. Nírò, kànì àlě kí'ì kóró kòmbí Kàgàwà-ònzí, ndíní mǎ miri tí Ádrùngbǎle Kàgàwà óvò indù ndíní nyi nyawe tí fǎkà dhu kóró.»

Péterù rǎte Kòrnòliyò bhà idzá rò dhu

³⁴ Ní, Péterù apè οτε, ndàti: «Kòmbí ma m̀̀ni wà dhu obhó tí, ìnzǐ Kàgàwà rarí ìndrũ-ònga òvò. ³⁵ Ndirò kóró pbìrì ǒ, Kàgàwà ará'una ale ní yà òdòna ònzi arí ndàdù obhónánga ònzi ale. ³⁶ Kàgàwà íbhò pbìndà οτε Pbàìsràyélí tò. Ndi οτε ní, màr̀ngà tó Ídzì M̀̀kũr̀ Ỳ̀sù Krístò-otù ǒ. Ndirò, ndi Ỳ̀sù Krístò ní ndi kóró ale tó Ádr̀ngb̀̀ale. ³⁷ Nyǐ, nyǐ nỳ̀ni wà kóró Ỳ̀d̄eyà tó pbìrì ǒ ndi nónzì dhu, ròpè ndi Gàlilayà tó mùlengù ò rò, yà Ỳ̀wanì óvò ìndrũ tò bàtizò dzidǒ. ³⁸ Ndirò, nyǐ nỳ̀ni wà ìngbà dhu bh̀̀yi màtí Kàgàwà ír̀̀ Ỳ̀sù, Nàzàretì tó kigò ǒ ale pbìndà Ìlìl̀-Àlafí bhà ádr̀ngb̀̀anga tó obi nǐ dhu. Ndi Ỳ̀sù úbhi kóró ngari ònǎ, ndàrà ídzì dhu ònzi rǒ ìndrũ tò, ndàdù àrà P̀̀f̀m̀v̀ arávu ròyá kóró ale nígu rǒ, Kàgàwà í'ì ndi mànà nídhunǐ. ³⁹ M̀̀'í ní yà Ỳ̀sù ónzi Pb̀̀ỳ̀àh̀dí tó pbìrì mà, Ỳ̀r̀s̀lemà tó kigò mànà ǒ kóró dhu tó ngàm̀̀bi. Ka kòhò ndi Ỳ̀sù, kutǒ mùs̀alabhà dǒ, kadù òtdùnà. ⁴⁰ Pb̀̀t̀t̀ ìbhũ rí kìsè ìdho ǒ, Kàgàwà ádù kàbhũ r̀̀ngb̀̀è ndi ìbhũ ò rò, ndàdù kàbhũ r̀̀t̀è ndi k̀̀ngba. ⁴¹ K̀̀t̀t̀ nzá ndi kóró ale tò. Pb̀̀t̀t̀, k̀̀t̀t̀ ndi f̀̀k̀ yà Kàgàwà avò m̀̀ m̀'ì pbìndà ngàm̀̀bi tí ale tírò. Kàbhà ìngb̀̀eta dzidǒ, m̀̀ m̀nỳ̀ dhu, m̀̀d̀ dhu òmv̀ atdíkpá kà mànà. ⁴² Ndirò, k̀̀d̀ dhu ùya f̀̀k̀, ndíní m̀̀ m̀v̀ tí dhu ìndrũ tò, m̀̀d̀ dhu ìt̀ k̀̀ngba, ndi r̀̀r̀ ndi Kàgàwà avò ndi ndíní ndi ndit̀̀ya tí ùv̀v̀è ale mà, ìpìr̀r̀ò rí'ì ale mànà-ànyǎ. ⁴³ Ndirò, Kàgàwà bhà pb̀̀nábí náavò dhu k̀̀k̀ d̀̀ rò, 'àti: <Ỳ̀sù-ovò rǒ, Kàgàwà arí Ỳ̀sù nà'ù ìngb̀̀atí ìli ndi ale mà ní bhà nzérenga núbà kóró ndi ale tò.>>

Kàgàwà bhà Ʋlǎ-Alafí rǐfo ìnzǐ ní P̀b̀yàhúdí dǔ dhu

⁴⁴ Wò Péterù rǔte òná kàsùmì ǔ, Kàgàwà bhà Ʋlǎ-Alafí níifo kǔkò Péterù r̀ǹǹona f̀ỳò dhu ìr̀ì r̀ò r̀úbhi kóró ale dǔ. ⁴⁵ Ní, kǔkò Péterù mà níwǔ mànà atdíkpá Ỳs̀ù ná'ù P̀b̀yàhúdí idho ǹùk̀o atdíđǔ, ìnzǐ ní P̀b̀yàhúdí tò Kàgàwà àbh̀u p̀b̀ìndà Ʋlǎ-Alafí tó perè átò dhu-okú d̀ò r̀ò. ⁴⁶ Obhó tí, i P̀b̀yàhúdí níiri kǔkò i ale inzá ì ap̀ena ìrina angyi aláva-tidò òte rí, 'àdù àmbe Kàgàwà bhà ádr̀ungb̀anga ilè dǔ ró. Ní, Péterù adù dhu ìvu P̀b̀yàhúdí-tsǔ, ndàti: ⁴⁷ «Kòmbí, kǎkà ale nábà wà Kàgàwà bhà Ʋlǎ-Alafí átò àlè bhèyi. Ní ádhu ndi ndùvo rádù abádhi r̀ò ìnzǐ bàtizò nalú tí?» ⁴⁸ Nírò ní ndi Péterù adù bàtizò àvi kubho kǔkò ìnzǐ ní P̀b̀yàhúdí tò Ỳs̀ù Krístò-òvò r̀ò. Wò dhu-dzidǔ, kǔkò bàtizò nalù ale náadù Péterù àgo, 'òkò mànà atdíkpá ngúfe idho tí.

11

Ỳer̀usàlemà tó kigò ǔ Péterù rǐ ndi nónzì dhu àwě dhu

¹ Ỳudèyà tó p̀b̀ìr̀ì ǔ ì nòtù uvitatále mà, Ỳs̀ù ná'ù ngǔkpà ale mànà níiri dhu yà ìnzǐ ní P̀b̀yàhúdí mà ní r̀ìr̀ì wà Kàgàwà bhà Ʋte átò. ² Ní, Péterù itdègu ndàdù Ỳer̀usàlemà tó kigò ǔ, ní Ỳs̀ù ná'ù ndi kigò ǔ P̀b̀yàhúdí náadù 'òpè 'àmbe òr̀ù dǔ kà-dǔ, 'àti: ³ «Nyi nyàrà òtsù ìngbà

dhu bhěyi ìnzǐ ní Pbà̀yàhúdí* nzínzì ò, nyǎdù dhu ònyù atdíkpá abádhí mànà?»

⁴ Nírò ní ndi Péterù adù ndì nónzì dhu òpè ndàwe tsùnàrǒ abádhí tò. Kǎti: ⁵ «Ma mí'ì Yopà, ní ma mádi mambe mitsò dǒ adyídǒ, dhu ràdù òdzì dùdù onyù bhěyi. Ní, ma mála ádrùngbǎ mberù bhěyi ndì nìli atdí dhu òrù-akpà ò rò rífo, ndàmbe àwù dǒ dùdù ìfo pbinàdò rǒ ka kùlǔ ndì rórò. ⁶ Ní, yà ma mùdǐ nyìkpódu mambe wò dhu àndà dǒ rò, ma mála yà adzi dǒ arúbhi ìfo pǒya dǒ ìzǎ mà, irí ǒ ìzǎ mà, òya dǒ arí 'ádha ìzǎ mà, orú arángìli àrè mànà. ⁷ Wò dhu-dzidǒ, ma mírì atdí ale-tù dhu òvo rí idù ró, ndàti: <Péterǔ, ívà nyì nyazè kòrì ìzǎ, nyadù à'ànà.> ⁸ Ní, ma mádù dhu àdu, mati: <Ìnzǐ ní wò dhu bhěyi Ádrùngbǎlé! Ìnzá ma mapèna yà Kàgàwà isó ìnzǐ ka kongó tí à'ànà ìzǎ-tidò à'a. Ndirò ma màpè nzá Kàgàwà-nyìkpó ǒ òtì ìzǎ-tidò ná'a.> ⁹ Oyo rí kisě nǐ, ma mírì wò ale-tù òrù-akpà ò rò róte ró, ndàti: <Péterǔ, iwà Kàgàwà ú'o rìlǎ nyìkpóna ǒ dhu náká nzá nyatì òtòtì dhu tí.> ¹⁰ Wò dhu nádù ndì ndònzì ndì ìbhù-gùna. Ìbhù ka nìsě dhu-dzidǒ, ka kádù wòrì ádrùngbǎ mberù ìdha ànyìrǒ rò tí ròdzì òrù-akpà ò.

¹¹ Wò ndi kàsùmì ǒ tí ní ndi, rùdú ka kìvì Kàyìsàriyà tó kigò ò rò ìbhù ale nádù 'ùtò yà ma mí'ì òná idza-lí. ¹² Ní, Kàgàwà bhà Hìlǎ-Alafí ádù dhu òvò idù ndàti, mà ròwu atdíkpá abádhí mànà ìnzǐ afídu rǔguru rórò. Kǎkà nyǐ nyálǎna iró azà odhídu nádù munda ànyì Kàyìsàriyà,

* **11:3** 11.3 Ìnzǐ ní Pbà̀yàhúdí tí ka kátina ale náti ka kí átò ìnzá ka kóbhòlò onzìyángà ale tí.

mădù ìtsi òtsù yà ima nànzì Kòrnòliyò bhà idza. ¹³ Nírò ní ndì Kòrnòliyò ádù ìngbà dhu bhěyi màtí Kàgàwà bhà màlàyikà àvi ndì fíndà pbìndà idzá dhu náwe fáka. Màlàyikà átì kà nǎ: <Óvi ìndrű ròwù Yopà, ròwù Sìmonì tí kátina ale nánzì. Ngǎtsi ndì Sìmonì-ovò ní Péterù. ¹⁴ Ndi ale rǎ ndì inyi mà, kóró pbùkù idzá-bhà mànà rǔgu nǎ ote náwě indù.> ¹⁵ Ní, ote ma mòpè mawe ndì Kòrnòliyò bhà idzá-bhà tò dhu-dzidǒ, Kàgàwà bhà ǎlǎ-Alafí nádù ifo abádí dǒ, àdhàdhì yà wemberè tí ndì ndifo àlě dǒ dhu bhěyi. ¹⁶ Ní, ndì dhu ádù mabhù mirè yà Ádrùngbǎle Yèsù unò àlě tò dhu. Kǎti: <Bàtizò nuhónà Yùwanì núubhò bàtizò ìndrű tò idha nǎ. Pbétù nyí, nyí nyí ǎlǎ-Alafí tó bàtizò àlǎ.> ¹⁷ Kàgàwà úbho yà Ádrùngbǎle Yèsù Krístò àlě ka'ù nínganí ndì ndubhò àlě tò perè átò abádí tò. Ní, ima ní'iyana àdhi ndíní ma muvó tí ma Kàgàwà rǒ ìnzǎ rònzǎ pbìndà kasu?»

¹⁸ Wò ote ì ìrì rò, kǒkò Péterù mà rǔbhi 'àgò rǒ mànà ale náadù affiya òtù, 'àdù 'òpè 'ilè Kàgàwà, 'àmbe àtìnà dǒ: «Hàkà! Kàgàwà pbání àbhǔ rádù ìnzǎ ní Pbàyàhúdì mà nábhu rǔgèrè fiyó màtso, rádù obhónà ípirǒnga nábà átò!»

Kànìsà rǎ ndòpè Àtiyòkiyà tó kigò ǒ dhu

¹⁹ Stìfanù ka kòhò dhu-dzidǒ, ndì nòpè Yèsù ná'ù ale rǒ avuta náabhù ì ale rǎfalà ì dhèdhèrò kigò ònǎ. Atdídhená ale náatsè Fòyìnìkè, ngǔkpà ale náatsè Kipurò, ndirò ngǔkpà-tsí náadù òtse Àtiyòkiyà. Abádí owúnà Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù nánò rǒ Pbàyàhúdì tò tí. ²⁰ Pbétù, yà

abádhí nzínzi ǒ ì nòtù Kùrenì ǒ ngúfe ale mà, Kìpurò ǒ ngúfe ale mà nà náawù ùvò Àtiyòkiyà, 'àdù 'òpè 'ùnò Ádrùngbǎle Yèsù dǒ róte Ídzi Màkùrù ìnzì ní Pbàyàhúdì tò. ²¹ Ádrùngbǎle Kàgàwà náabhù ɔbi atdí dǒ abádhí tò, ndi dhu ràdù àrà yà abádhí rǐ dhu ɔvɔ fíyò ábhǒ ale nyú nábhù rǒ rùgèrè ì, 'àdù Ádrùngbǎle Yèsù ná'ù.

²² Wò abádhí rǒnzina dhu-òyǐ níitdègu àrà ɔtsi Yèrùsàlemà tó kigò ǒ kànisa ǒ bhà-bì ɔ, ní ì ale adù Bàrnabà nóvi ràrà Àtiyòkiyà. ²³ Bàrnabà níitdègu àrà àhù ányì, ndàdù Kàgàwà àso Yèsù ná'ù ale dhu nótù, ní kǐdhè adù ndìka atdí dǒ. Kǎdù ì ale-afí àbhù ròtsì ɔbi ndínì ì napbá tí atdí dǒ Ádrùngbǎle Yèsù rǒ tí. ²⁴ Ndi Bàrnabà ní'ì ídzi ale, atdí dǒ Hlǎ-Alafí írǎ ale, ndirò ádrùngbǎ a'uta nà ale. Ndi dhu bhèyi ní ndi, ábhǒ ihé-yà nyú náadù Ádrùngbǎle Yèsù ná'ù.

²⁵ Wò dhu-dzidǒ, Bàrnabà adù àrà Sávùlò nómè Társò tí kátina kigò ɔ. ²⁶ Ní ka ndì ndàla rò, kǎdù kidyì iwù mà nà atdíkpá, iwù ùvò nà Àtiyòkiyà. Ndi Àtiyòkiyà tó kigò ǒ kànisa ǒ, abádhí anzì atdí atɔ nyú. Ndirò ndi kànisa ǒ, abádhí udhè dhu ábhǒ ale nyú tò. Wò ndi Àtiyòkiyà tó kigò ǒ nga ní ndi wemberè tí ka kapè kunzi Yèsù bhà ábhàlǐ pbàkrístò tí nǐ.

²⁷ Ndi kàsùmì ǒ, Kàgàwà bhà pbànábì núuvò Yèrùsàlemà tó kigò ɔ rò, 'òwù Àtiyòkiyà.

²⁸ Abádhí nzínzi ǒ atdí ale-ɔvò ní'ì Àgabhù. Ní, Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí ɔnda ka ròvò dhu ndàti, ádrùngbǎ àgǎyì rǎrǐ ìsǐ yà adzi dǒ kórɔ pbìrì ǒ. Obhó tí, ndi àgǎyì adù ìsǐ yà Klòdiyò ní'ì

kámá dǒ ádrùngbǎ kamà tí òná kàsùmì ǒ†. 29 Wò ndi kàsùmì ǒ tí ní ndi, Yèsù bhà ábhàlǐ adù 'ìrì, 'ìtsà foyá dhu, ngàtsi ale ràrà kìbhò rǒ fóná ndi nàbà dhu-bvụ rǒ, ndíní ì ɔnzi tí ɔdhíya dzùnà nǐ Yùdeyà tó pbìrì ò. 30 Pèrè ì ìtsà dhu-dzidǒ, abádhí adù kàbhụ Bàrnabà mà, Sávùlò màná ròwù àbhụnà Yèrùsàlemà tó kigò ǒ kànìsà ǒ pbàkùrǔ†-fó Yèrùsàlemà tó kigò ò.

12

Yàkɔbhò òho ka kí, kadù Péterù òsò dhu

1 Wò ndi kàsùmì ǒ, ádrùngbǎ kamà Hèrɔdè apè ndàvu Kànìsà ǒ bhà nzínzi ǒ atdídhéná ale rǒ. 2 Ní, kàbhù Yàkɔbhò, Yùwanì t'ádòná kòkèrè dònà ìla tó obhi-akpà nǐ, ròvè. 3 Kítdegu wò ndi ndàbhụ kɔnzì dhu àlǎ Pbàyàhúdì-nyìkító nòfò ró, ní kǎdù Péterù àvi kosò. Wò ndi dhu anzì ndi yà ìmbǎ òná afi nà mùgati tó mùhendù tó kàsùmì ǒ. 4 Ní, Péterù ka kòsò dhu-dzidǒ, Hèrɔdè adù kàbhụ kidò imbi-dzà ò. Kǎdù ififó pbànoíwí tó ìfo mùtù núlì, ròdò kà-ngbò ànyì-dzá. Kùdhè dhu ní, Pásìka tó mùhendù-idhò rǔda rò ndi ndí kàbhù kòtdì ànyàna ibi ale nzínzi ǒ rò dhu. 5 Ní, ka kambénà Péterù-ngbò òdò dǒ imbi-dzà ò, pbétù Kànìsà ǒ bhà adù òko, 'àmbe 'ìtsò dǒ Kàgàwà rǒ kǒkú dò rò ìnzǐ ì ì òná nga ɔtdì rórò.

Kàgàwà bhà màlàyikà rǐ Péterù ìkòlò imbi ò rò dhu

† 11:28 11.28 Kǐ'ì kámá dǒ ádrùngbǎ kamà tí Pbàrómá tó pbìrì ǒ. ‡ 11:30 11.30 Pbàkùrǔ ní kànìsà ǒ ádròdrǒ ale.

6 Yà tsútsǎ nínganí Hèròdè rǐ dhu ònzì ndì ndabhù tí Péterù kotdì ànyǎna òná idho tó iku ǒ, Péterù ì'ì óyǒ pbànowí nzínzi ǒ ndì ndàyi ró, otsúna ràdù ì'ì óyǒ àdrà-mbǐ nǐ ka kùtsì ró. Ndirò, sàndìrì adù ì'ì tsǎtsù-ngbò òdo ì í ró. ⁷ Ní kòmbómbí tí, inzá kǒkò ale ùni kàsùmì ǒ, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà màlàyikà níto ndì, awáwù ràdù Péterù mà rǐ'ì òná kàlugá-ngba ǒ nga àtdyi, ràwù hwé. Ní, wò màlàyikà náaya Péterù-ngbò ongòna rǒ rò, ndìnga idho ò rò, ndàdù àtìna nǐ: «Ívǎ nyi tsàkàtsàkà.» Ní, Péterù-otsú rǒ ì'ì àdrà-mbǐ náadù 'itdì ìtírò, 'àwà ì obvò. ⁸ Wò màlàyikà adù àtìna tdítǒ kà nǐ: «Ísǒ mvunù ò, nyadù pfǒnù rǒ kàyitò-mbǐ iso mběyi.» Ní, Péterù adù wò màlàyikà àvi fǐndà dhu ònzì. Wò dhu-dzidǒ, màlàyikà adù atìna tdítǒ kà nǐ: «Áfǒ rùnù ɔrú mùdzarù, nyadù ìrà owùdu ǒ.» ⁹ Ní, Péterù adù àhù, ndàrà kǒwù ǒ. Kǎni nzá dhu, wò màlàyikà rǒnzina dhu ràrǐ obhó dhu. Pbétù, kǎmbénà dhu àtì dǒ onyù rǐ ndònyù dhu tí. ¹⁰ Ní, abádhí udà wemberè tó sàndìrì tó mùtù tí. Tdítǒ abádhí udà ɔyɔ rǐ kǐsè sàndìrì tó mùtù tí. Wò dhu-dzidǒ ní ndì, abádhí awù ùvò yà dòtsí ka kúvò nǐ kigò ò tsumà tó tsǎtsù-tí. Ní ndì tsǎtsù adù ndàpfò ndìtírò abádhí tò, abádhí ràdù ùvò iri, 'adù òko àmbe òwu dǒ ngudhà ǒ. Ní kòmbómbí tí, wò màlàyikà adù àwǐ Péterù-tí rò.

¹¹ Nírò ní ndì wò róná ndì nònzì dhu arà Péterù-do àlù. Ní kǎtì: «Kòmbí, ma muni wà dhu Ádrùngbǎle Kàgàwà nyú ní yà pbìndà màlàyikà nìbhò rìrà mìkòlò Hèròdè-fó rò, ràdù mabhù

mogù yà Pbàyàhúdí rúbhi àpàna rǒ rùdú ì onzi tí kóró dhu ǒ rò.» ¹² Wò dhu àlǔ dóna rò ní ndi, kǎdù àrà Màriyà, Yùwanì-tsánà bhà. Ngǎtsi ndi Yùwanì-ovò ní'ì Mǎrkò. Ní ndi Màriyà bhà idzá, ibí ale nyú ní'ì ì àndu ì, 'àmbe 'ìtsò dǒ ró. ¹³ Ní, Péterù itsi tsǎtsù ìtdo irinǎ rò, Ròdhà, kasu tó atdí tsìbhíngba ràdù òndri ìkyèrǒ tsǎtsù tí. ¹⁴ Ní, Péterù ndi ndùni tǔna rǒ rò, kídhè ika ndi atdí. Ní, inzà ndi ndàpfò tsǎtsù mà kà tò rórò, kǎdù ndàngbo, ndòkù Péterù rǐ'ì tsǎtsùnǎ dhu òvò idza rǐ'ì ale tò. ¹⁵ Ní ì ale adù dhu àdu Ròdhà tò, 'àti: «Tí àrì dúnú rǐ'ì dhé?» Pbétù, Ròdhà adù àdi ndàmbe inè Péterù rǐ'ì obhó tí tsǎtsùnǎ dhu kèlè nóvò dǒ abádhí tò. Ní abádhí adù àtìnà wò tsìbhíngba nǐ: «Péterù-mùlǐ ní wò.» ¹⁶ Pbétù, Péterù adù àdi, ndàmbe tsǎtsù kèlè nótdò dǒ. Nírò ní ndi ka kawù tsǎtsù àpfò, kà ràdù òtsù idza. Ní, ka ì àla rò, idho adù idza ì'ì ale ùko atdí. ¹⁷ Ní, Péterù adù abádhí nágo ɔtsúna nǐ ìnzǐ ɔte tí. Kǎdù ndòpè ndàwe ìngbà dhu bhèyi màtí Ádrùngbǎle Kàgàwà àbhù ndi ndàhù imbi ò rò dhu abádhí tò. Tdítdǒ, kǎdù àtìnà abádhí nǐ: «Nyòwu nyàwe wò rùdú ndi nònzì dhu Yàkòbhò mà tò, ngǔkpà àlè t'ódhína màna.» Wò dhu-dzidǒ, kǎdù àhù idza rò, ndàdù àrà ngǎtsi ngari ò.

¹⁸ Ní inga ùbho rò, pbànowí-tsi ava ndi atdí, 'àmbe dhu òngù dǒ tsùyá nzínziya ǒ, 'àti: «Péterù nyú àrà àdhà?» ¹⁹ Ádrùngbǎ kamà Hèròdè adù kàvi komè kóró ngari ònǎ, pbétù ka kǎdù nzà kàbà. Nírò ní ndi kǎdù dhu àvi kòngù Péterù-ngbò òdò rǒ rúbhi sàndìri-tsǔ, ndàdù àbhùnà kòkyè kóró. Wò dhu-dzidǒ, Hèròdè adù

ndìvà Yùdeyà tó pbìrì ò rò, ndàrà Kàyìsàriyà tó kigò ò, ndàrà àdi ànyì ákě kàsùmì tí.

Ádrùngbă kamà Hèròdè rǒvè dhu

²⁰ Ádrùngbă kamà Hèròdè náakó atdíđǒ Tirò mà Sìdonà mànà tó kigò ǒ bhà rǒ. Ní, atdíku, abádhí irì ì ndíní ì oví tí ìndrű ɔvòya rǒ Kàyìsàriyà tó kigò ò, ròwù òte Hèròdè nà. Ní, ndíní ndi dhu aká tí fǐyò, abádhí adù 'irì Blástò tí kátina ale nà. Ndi ale ni'ì ádrùngbă kamà bhà idho tó kàluga ǒ dhu đǒ ádrùngbăle. Ní abádhí awù 'onzi ndíní ì oko tí màrùngà ǒ Hèròdè mànà, abádhí tó pbìrì ǒ bhà òngù rí ònyè ongónà ìrà ádrùngbă kamà Hèròdè bhà pbìrì ò rò nídhuní.

²¹ Ní, yà abádhí irì ì ndíní ì ɔte tí ádrùngbă kamà mànà òná idho ǒ, ndi kamà núúfó ndi pbìndà ádrùngbănga tó mùdzarù nǐ, ndàdù àdi pbìndà ádrùngbă kamà tó tombi đǒ. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ɔte òpè, ndàmbe dhu òvò đǒ ihé-yà tò. ²² Ní wò kà rǒte òná kàsùmì ǒ, ihé-yà adù idù 'àti: «Ìgyò! Ìnzǐ ní ìndrű nyú yà rǒte dhemǎ! Mǔngǔ-ngba nyú ní yà rǒte!»

²³ Ní ànyìrǒ rò tí, Ádrùngbăle Kàgàwà bhà màlàyikà náapbì Hèròdè, ìnzá kàbhù ifuta Kàgàwà tò dhu-okú dò rò, asa ràdù àkanà, rǒvè dòtsí.

²⁴ Pbétù wò ndi kàsùmì ǒ, Kàgàwà bhà ɔte adù àdi ndàmbe ndànga đǒ, ndàdù àmbe ndùndò đǒ kóró ngari ònǎ. ²⁵ Bàrnabà mà Sávùlò mànà níitdègu fǐyò ka kavi 'òwù ònzìnà Yèrùsàlemà tó kigò ǒ kasu níto, ní abádhí adù 'ivà, 'adu ì Àtìyòkiyà. Ànyì abádhí adù òwu atdíkpá Yùwanì

tí kátina atdí ale mànà. Ngãtsi ndi Yùwanì-ovò ni'ì Mǎrkò.

13

Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí rǎ Bàrnabà mà Sávùlò mànà

nóvò Kàgàwà bhà kasu tò dhu

(Gàl 2.7-9; 2Tì 3.8-9)

¹ Àtiyòkiyà tó kigò ǒ kànisa ǒ ale nzínzi ǒ, Kàgàwà bhà pbánábí mà, ìndrũ tò arí dhu ùdhě ale mànà ní'ì inè. Í ale ní'ì Bàrnabà, Nìgerì tí kátina Sìmiyonì, Lùkiyò, Kùrenì tó kigò ǒ ale, Mànàyenì, yà atdíkpá avi ádrùngbǎ kamà Hèròdè mànà ale, ndirò Sávùlò.

² Ní atdíku, yà abádhí rǎ Ádrùngbǎle Kàgàwà ùlě, 'àdù ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì òná kàsùmì ǒ, Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí ati abádhí nǎ: «Nyòpì Bàrnabà mà Sávùlò nà idù, nyǔli igi, ndíní yà ma munzi ì fíyò kasu nɔnzi tí.»

³ Ní, ònyù t'ónyuta-tsù ì ùtsì, 'àdù àmbe 'ìtsò dǒ átò dhu-dzidǒ, abádhí adù otsúya núli Bàrnabà mà dǒ Sávùlò nà, 'àdù ùbhànà ròwù.

Bàrnabà mà Sávùlò nà ròwu Kàgàwà bhà Ídzi Mǎkùrù

ùnò Kìpurò tó sòngà ǒ bhà tò dhu

⁴ Wò Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí nóvi ì ì ì ówu rò, Bàrnabà mà Sávùlò nà náawù ùvò Sèlèkiyà tó kigò ǒ. Ní ányìrǒ rò, abádhí adù òtsù ádrùngbǎ ibhú ǒ, 'òwù Kìpurò tí kátina sòngà dǒ. ⁵ Ní, Sàlaminò tí kátina kigò ǒ ì òwù ùvò rò, abádhí apè 'ùnò Kàgàwà bhà Ɔte ìndrũ tò Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ǒ rò. Yùwanì ní'ì inè átò atdíkpá

abádhí mànà, ndàdù arà abádhí dzùnà ònzì rǒ.
⁶ Ní iwà ì ùdà Kìpurò tó sòngà ònǎ kóró rórò, abádhí awù ùvò ndì sòngà ǒ kigò, Pafò tí kátina ò. Ní, ndì kigò ǒ, abádhí atù Bàrà-Yèsù tí kátina màzítále. Ábadhi ní'ì átò Pbàyàhúdì nzinzi ǒ tìtò tó nabì. ⁷ Abádhí ongónà òko atdíkpá Kìpurò tó sòngà ǒ lìwalì, Sèrgiyò Pòlò tí kátina ale, yà atdídǒ inga núni mànà. Ní, ndì lìwalì avì Bàrnabà mà Sávùlò nà kunzì, rìwǔ tina ò, Kàgàwà bhà Ɔte ndì ndòzè atdídǒ ndìrì nìdhunì. ⁸ Pbétù wò màzítále, Èlemà, wòrí ní ndì kǒvò-tì Pbàgìrìkí t'ávàna ǒ, náadù àdì, ndàmbe ndàgò dǒ abádhí mànà. Kǎdù dhu ònzì ndínì ndugéré tí lìwalì-afí, ìnzì dhu na'ù tí. ⁹ Nírò ní ndì Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí ìrǎ ndì rò, Sávùlò, yà Pòlò tí kátina átò núdí nyìkpóna wò màzítále Èlemà rǒ, ¹⁰ ndàdù àtìna nǐ: «Nyi nyarí'ì nzére màgèzi nà abho. Ndirò nyi nyarí ìndrǔ ùtrǎ abho. Inyi ní Pfòmvo t'ídhùnà nyú, ndirò inyi ní obhónánga rǒ òmvǔ. Nyi nyubhàya tí obhó Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà túrútúrú idè otu t'útdyata? ¹¹ Ní Kòmbí, Ádrùngbǎle Kàgàwà-òtsú ìsǐ wà dùnú. Nyi nyóngo ndùmùndúmú tí, ìnzì nyala adyifò-nyìkpó atdí kàsùmì ǒ màtí.» Ní uró rò tí, Èlemà-nyinga núutì mbù, ìnǒ-yà rìbvǔ ndì dóná. Ní, kǎdù ndòpè ndòrì ndì, ndàmbe ndùnda rí ale ònè dǒ. ¹² Ní, lìwalì itdègu wò ndì nònzì dhu àlǎ, náadù Yèsù à'ù, Ádrùngbǎle Yèsù bhà Ídzi Màkǔrù ùdhě ka kí dhu òsù ndì atdídǒ nìdhunì.

Pòlò mà Bàrnabà nà rǒwu ùvò Àtìyòkiyà tí

*kátina atdí pbanga ò dhu**(Kas 7.1-50; 10.36-43)*

¹³ Wò dhu-dzidǒ, Pòlò mà ɔdhína mànà núupò ibhú ò Pafò rò, 'òwù, 'òwù ùvò Pèrgà tí kátina Pàfùliyà tó pbìrì ǒ atdí pbanga ò. Ányìrǒ ní ndì, Yùwanì* náadù abádhí nùbhà, ndàdù ndàdu, ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò. ¹⁴ Ní, abádhí adù abhi òpè Pèrgà rò, 'òwù, 'òwù ùvò Pìsidiyà tó pbìrì ǒ atdí pbanga, Àtiyòkiyà tí kátina ò. Ní sàbatù-idhò ǒ, Pòlò mà ɔdhína mànà náatsù unduta-dzà ò, 'adù òko obvò.

¹⁵ Nírò ní ndì ka kazù Músà bhà Ƴyátá tó bhùkù ò ka kandí dhu mà, Kàgàwà bhà pbànábí náandí dhu mànà. Wò dhu-dzidǒ, unduta-dzà ǒ ádròdrǒ ale náadù ìndrù òvì, ròwù dhu ùnò abádhí tò, 'àti: «Àbanǎnzó, nyí nyapé ìì ìndrù tò nyí nyóvona abádhí-afí nyí nyopé tí nǐ ɔte nà, ní nyòvo ka kòmbí.» ¹⁶ Ní, Pòlò ivà ndì ndidè, ndàdù ìndrù àpe ɔtsúna nǐ, rìnè. Nírò ní ndì kǎpè ɔte ndàti: «Ìsràyeli tó pbìrì ǒ bhǎ, ndìrò nyí yà Kàgàwà-ɔdò ònzi nyí nyarí rò, nyìri yà ma múvona dhu. ¹⁷ Àlě, Pbhàsràyéli tírò, àlě tó Kàgàwà náavò ndì àlě t'ábhúna. Ní, Mísri tó pbìrì ò abádhí aróko òná kàsùmì ǒ, kǎdù abádhí àbhù ròtrò, ròngò ábhǒ alé-yà nyú tí. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù abádhí ipfo, rùvò ányìrò pbìndà ɔbi nyú nǐ. ¹⁸ Kǎdù abádhí-ngbò nóddò rùngù ǒ, ràrà àhù mbèmbè ìfo kumì ato tí. ¹⁹ Ndirò, kǎdù àrùbhù dhèdhèrò ale-tidò-tsù tó rùgànda-tse nótdì Kànanà tó pbìrì ǒ rò, ndàdù ndì pbìrì

* **13:13** 13.13 Ngàtsi ndì Yùwanì-òvò ní ì Mǎrkò.

àbhũ àlě t'ábhúna tò. ²⁰ Kóró kǎkò dhu anzi ì, ràrà àhũ mbèmbè ìfò miyà dóná imbò kumì nà ato tí. Wò dhu-dzidǒ, Kàgàwà adù àlě t'ábhúna-ànyǎ nítdì róngo ale núlì abádhí nzínzi ǒ, ràrà àhũ pbìndà nabì Sàmólè nídì ndì ndaraya abádhí nzínzi ǒ òná kàsùmì ò. ²¹ Ndirò, ròpè ndì uró rò, àlě t'ábhúna náadù kamà ònzi Kàgàwà-fó. Nírò ní ndi Kàgàwà adù Sàwulò nídì abádhí dǒ kamà tí, rònyù idzi abádhí dǒ, ràrà àhũ ìfò kumì ato tí. Ndi Sàwulò ní'ì Kisì t'ídhùnà. Ndirò Kisì ní'ì Bènyàmìnì-dhú-bvǔ ale. ²² Kàgàwà nítdègu Sàwulò nífò ádrùngbǎ kamà tó tombi dǒ rò, ní kǎdù Dàwudì nídì tdítǒ abádhí dǒ ádrùngbǎ kamà tí. Kǎdù dhu òvò átò Dàwudì-okú dǒ rò, ndàti: <Ma màbà wà Dàwudì, Yěsè t'ídhùnà, atdídǒ afídu ózè ale. Ka ní ndi ma mòzè dhu ònzi róngo kóró ale.> ²³ Dàwudì bhà pbàdzukuru nzínzi ǒ rò ní ndi, Kàgàwà ipfo Yěsù, ndìdì Pbàìsràyélí tó ǒgùba tí, àdhàdhì yà angyangyi ndì ndakò fìndá làkà dhu bhěyi. ²⁴ Tdǔ Yěsù ira rò, bàtizò nubhónà Yùwanì náavò dhu Ìsràyelì tó pbìrì ǒ bhà tò kóró, ndínì ì nùgèrè tí, 'ùbhà fiyó nzéřnga, 'àdù bàtizò àlũ. ²⁵ Ní, pbìndà kasu-tsù àmbènà àrà ndòdì òná kàsùmì ǒ ní ndi, Yùwanì ivú dhu Pbàìsràyélí-tsù, ndàti: <Nyì nyarí inga ìrè ima rǎř àdhi? Ima ní nzǐ wò nyì nyaródonà ndínì ira tí ale. Pbétù, kǎnǐ dzidu dǒ rířà ale ní inzà ma màkǎ munga pfóna rǒ kàyitò-mbǐ mà ale.> ²⁶ Nírò nyì adódǔ, yà Àbràhamù bhà pbàdzukuru tí nyì nyí'ì rò, ndirò nyì, yà Kàgàwà-òdò ònzi nyì nyarí rò, àlě tò nga ní ndi Kàgàwà ìbhò yàřì ògù tó ǒte nǐ. ²⁷ Obhó tí, Yèrùsàlemà tó

kigò ǒ bhà mà f̄yó ádròdrǒ ale màná n̄uni nzá dhu Yěsù r̄ar̄ àdhi. Ndirò, yà bilí ka karózuna sàbatù-idhò ǒ, yà Kàgàwà bhà pbànábí unò dhu mà náadù nzá abádhí-dò nál̄. Pbétù, abádhí adù ì dhu àbh̄ rākā, yà Yěsù-dǒ ì abh̄ kotdì anya ndín̄ ka kohò tí dhu-otù ǒ. ²⁸ Ní, inzà ì àbà atdí dhu mà, yà Yěsù-ànyǎ òtdì ka kádù okúna dò rò rórò, abádhí anzi ka Pilatò-fó, ndín̄ ka nabh̄ tí kohò. ²⁹ Ní kókú dò rò ka kandí kóró dhu ì àbh̄ r̄onzì ì dhu-dzidǒ, abádhí náabh̄ kǎ-bvò kifo m̄sàlabhà dǒ rò, 'àdù òtdùnà. ³⁰ Pbétù, Kàgàwà adù àbadhi àbh̄ r̄ingbè ndì ɔve-bvù rò. ³¹ Wò dhu-dzidǒ, kádù ndàvi ibí idhò nyú ǒ yà Gàlìlayà rò ì iwú màná atdíkpá, 'iwù ùvò Yèrùsàlemà tó kigò ò ale tò. Kòmbí ì ale ní ì kàbhà ngàmbì Pbàìsràyélí-ònzì. ³² Mǎ nyú mà, mǎ móvona dhu ní ndi Ídzì Mākūrù, yà àě t'ábhúna tò Kàgàwà náakò f̄ndá làká. ³³ Ní, Kàgàwà náabh̄ wà ndi làká rākā àě tò, abádhí tó pbàdzukuru tírò. Kǎbh̄ Yěsù r̄ingbè ndì ɔve-bvù rò, àdhàdhì yà Zàburi tó bhūkù* ò ka kandí ɔyò rí kisè kà tó ngari ǒ dhu bh̄yi. Ndi andítá r̄atina:

⟨Inyi, inyi ní Idhùdu.

Ndirò indo ndì n̄pè rò, ima ní Àban̄.⟩ ³⁴ Ndirò, Yěsù nábh̄ ndì ndí r̄ingbè ndì ɔve-bvù rò ìnzì abvona ròmò dhu kǎvò angyangyi. Kǎti:

⟨Ma mí n̄yasò n̄ asota ní ìl̄lǎ, ndirò kóró ale rǎ'una,

* **13:33** 13.33 Zàb 2.7

yà angyangyi ma makò fíndá làká Dàwudi tò asota* .> ³⁵ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi kà rätina átò Zàburi* tó ngätsi ngari ó:

<Nyí nyabhüya nzi pbükü Hlilä-Ale-abvò ròmò ibhu ò.> ³⁶ Obhó tí, pbìndà idzi ǒ, ádràngbã kamà Dàwudi náanzì Kàgàwà ózè dhu. Ní, kävè, kadù ndòtdù abhúna ka kutdú ró, abvòna ràdù òmò. ³⁷ Pbétù, yà Kàgàwà àbhü rìngbè ndi ibhu ò rò Yèsù-abvò nómò nzá.

³⁸ Nírò adódù, nyèni dhu kötù ǒ nga rärí ndi ìndrù tó nzérenga rí ndùba dhu rí ndòvo fükü nĩ. Ndirò, Músà bhà Ɔyátá mà náabhü nzá nyí kòzè nyí obhónángatále tí. ³⁹ Yèsù-otù ǒ nga ní ndi ìngbatí ìli ndi ale mà yà ka nà'ù, nózè ka kádù obhónángatále tí nĩ. ⁴⁰ Nírò, nyàndà nga mbèyi adódù, akye yà Kàgàwà bhà pbánábí ɛno dhu nónzina ndi rükü nĩ. Abádhí atí:

⁴¹ <Nyàndà dhu, nyí, ìndrù-tsi ònzi nyí nyarí rò. Nyàbhü nyí idho rükò nyí, ndirò nyàbhü nyí tsèkü ròtdi ndi.

Obhó tí, mà mí atdí dhu ònzi, yà ìnè nyí nyí'ì nyìkpóku nà òná kàsùmì ǒ. Ndi dhu ní ìnzí nyí nyádù à'unà ngätsi ale náwe fükü rò dhu* .>»

⁴² Wò dhu-dzidǒ, Pòlò mà Bàrnabà mànà níitdègu ùvò unduta-dzà ò rò, ní iyé-yà náadù abádhí ònzi ndíní iwúya tí tdítǒ rí'ì sàbatà-idhò ǒ, 'iwù wò ɔte kèlě nádu 'àwe tdítǒ fíyò.

⁴³ Wò unduta-dzidǒ, ábhǒ Pbàyàhúdí mà ábhǒ ngükpà ale yà Pbàyàhúdí tó ònzi ò ì nùgèrè 'òngò

* **13:34** 13.34 Ìsa 55.3 * **13:35** 13.35 Zàb 16.10 * **13:41** 13.41

Kàgàwà wèlè mànà, náadù ùvò, 'òwù Pòlò mà Bàrnabà mànà-owù ǒ. Nírò ní ndi kǒkò óyǒ ale adù dhu òvò abádhí tò 'òpè abádhí-afí nǐ, ndíní ì napbá tí 'òngò òko pòtsó Kàgàwà bhà ídzìnga tó otu ǒ tí.

Pbàyàhúdí rǐ Pòlò mà Bàrnabà mànà rǒvona fǐyò ǒte nódhò dhu

⁴⁴ Tdítdǒ ì'ì sàbatù-idhò ǒ, mbèmbè Àtiyòkiyà tó pbanga ǒ kóró ale núundu ì ndíní ì iri tí Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ǒte. ⁴⁵ Ní Pbàyàhúdí níitdègu wò ihé-yà àlǎ, ní adha tó ale-afí mà agòta mànà náadù abádhí ìra, ràdù 'òpè 'àgò Pòlò rǎvona fǐyò dhu, ndirò 'àmbe dhu wònò dǒ nzéré kà nǐ. ⁴⁶ Ní Pòlò mà Bàrnabà mànà náadù dhu òvò abádhí tò ìmbǎ óyá odó na, 'àti: «Fǔkù nga ní ndi Kàgàwà bhà yàrí ǒte nǎkǎ kùnò wemberè tí nǐ. Pbétù, nyǐ nyòdhò ka, nyǎdù nyòzù nyǐ-tírò inzǎ àkǎ 'àbà dhòdhódhóngà tó ípìrǒnga ale tí dhu-okú dò rò, mǎ mí mǎgèrè kòmbí mǒwù kùnò rǒ ìnzǐ ní Pbàyàhúdí tò. ⁴⁷ Obhó tí, Ádrùngbǎle Kàgàwà wáyà wà ka ndi dhu bhèyi tí fǎkà. Kǎti:

«Ma míli nyǐ kóró pbirì ǒ ale tó awáwù tí, ndíní nyǐ nyǐ'ì tí ògù tó Ídzi Màkǔrù òvò rí kóró ale tò ale tí, rǎrà àhǔ yà adzi-tsù náadì ndì ì.»»

⁴⁸ Ní, ìnzǐ ní Pbàyàhúdí níitdègu wò ǒte ìrì, ní abádhí-idhè náadù ndìka atdítdǒ, 'àdù 'òpè 'ìlè Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ǒte. Ndirò kóró ale, yà Kàgàwà apì dhòdhódhóngà tó ípìrǒnga nabáya tí, náadù Kàgàwà à'ù.

49 Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ⲯⲧⲉ adù ndùndò kóró ndi Pisidiyà tó pbìrì ǒ. 50 Pbétù, Pbàyàhúdí adù dhu itsu Kàgàwà ùǎ arí ì návi vèbhále mà, kigò ǒ ádròdrǒ ale mànà do ò, ndínǎ dhu nivà tí Pòlò mà Bàrnabà mànà rǒ. Ní, abádhí adù 'òpè 'àvu Pòlò mà Bàrnabà mànà rǒ, 'adù ipfonà 'òdì fiyó pbìrì ǒ rò. 51 Pbétù, kǒkò óyǒ ábhǎlì náadù pfóya-tsítsíró àhù nó'ò abádhí-okú dò rò. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù 'ìvǎ, 'òwù Ìkòniyò tó kigò ò. 52 Ndirò Yèsù-owù núngu ale-idhè náadù ndìka atdíǒ, Kàgàwà bhà Ǽlǎ-Alafí ràdù 'ira.

14

Pòlò mà Bàrnabà nà rǎ Kàgàwà bhà Ídzi Mākūrù núnò Ìkòniyò tó kigò ò dhu

1 Ìkòniyò tó kigò ò ì òwù ùvò rò, Pòlò mà Bàrnabà nà náatsù átò Pbàyàhúdí tó unduta-dzà ò. Ní ányìdzá, abádhí ⲙⲛⲟ Kàgàwà bhà Ídzi Mākūrù, ndi dhu ràdù Pbàyàhúdí mà Pbàgìríkí mànà tó ábhǒ ihé-yà nyú nábhù rà'ù Yèsù. 2 Pbétù, yà ì nùvǒ ìnzǎ 'à'ù Yèsù Pbàyàhúdí náadù dhu itsu ìnzǎ ní Pbàyàhúdí-do ò, 'àbhù afíya rìnza ì ndínǎ dhu nivà tí kǒkò Yèsù ná'ù adóya rǒ. 3 Ní, àzembè wò dhu rǎ ndònzì rórò tí, Pòlò mà Bàrnabà nà náadù òko ábhǒ idhò nyú tí Ìkòniyò tó kigò ǒ. Abádhí adúnà òwu Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ídzi Mākūrù núnò rǒ kpanjangba, ìmbǎ óyá odó na, kà-rǒ ì ipbì ì nídhunǎ. Ndirò, Ádrùngbǎle Kàgàwà adúnà àrà yà abádhí rǎnna pbìndà ídzìnga dǒ dhu tó

obhónɡa nábhũ rǒ rǎvi ndì kpanjangba, yà abádhí rǒnzina wiwì mà yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrũ-nzínzì ǒ dhu màná dhu-otù ǒ. ⁴ Ní wǒrí kíǒ ǒ ale-ǒnga núundò ndì ɔyɔ, atdídhena ale rǒlè ì Pɔ̀yàhúdí-ti'òná rò, ngǔkpà ale rǎdù 'òlè Yěsù bhà uvitatále-ti'òná rò. ⁵ Wò dhu-dzidǒ, Pɔ̀yàhúdí mà ìnzǐ ní Pɔ̀yàhúdí màná, ɔyá ádròdrǒ ale màná náadù 'irì ndínǐ ì ɔpé tí 'àvu Pòlò mà Bàrnabà màná rǒ, 'àdù abádhí àbhũ kubvũ odu nǐ rǎve. ⁶ Ní, Pòlò mà Bàrnabà màná nítdègu wò dhu ɔsù, ní abádhí uvò Ìkòniyò ǒ rò, 'òtsè Likàòniyà tó pɔ̀bìrì ǒ pɔ̀banga, Lístrà mà Dèrbè màná, tiyá arí'ì kyèròkyèrò pɔ̀bìrì màná ɔ. ⁷ Anyì abádhí adù òko 'òwù Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núndò rǒ ìndrũ tò.

Pòlò mà Bàrnabà nà rǐ'ì Lístrà tó kíǒ ǒ dhu

⁸ Lístrà tó kíǒ ǒ, ìnzǐ aríde pǔna dǒ atdí ale ní'ì inè. Ndì ale ní'ì ɔdhi tí ka kadhì ɔtsòtsù rórò ale. Ndirò ka ní'ì inzà apèna ùbhi yà ka kadhina ndì rò ale. ⁹ Ní, atdíku kǎdì ndàmbe Pòlò rǔnɔna dhu ìrì dǒ. Ní Pòlò ɔdí nyìkpóna kà-rǒ, kà'ù dhu ɔgù ndì rǎmbènà ɔgù dhu ndì ndàla rò. ¹⁰ Ní, Pòlò adù dhu ɔvò kà tò ɔrú tǔna nyú nà, ndàti: «Ívà nyi, nyidè túrútúru pǔnu dǒ.» Ní wò ale níibe ndì ndidè, ndàdù ndòpè ndùbhi. ¹¹ Ní wò Pòlò ɔnzì dhu ì àla rò, ihé-yà náapè 'òtè ɔrú tǔya nyú nà Likàòniyà ǒ bhà t'ávàna ǒ, 'àmbe àtina dǒ: «Mǔngǔ-nzo ùgèrè wà ì 'òngò ìndrũ tí, 'ìtsù àlě nzínzì ɔ.» ¹² Abádhí adù Bàrnabà nàtì Zèwù tí, 'àdù Pòlò nàtì Hérmè tí. Obhó tí, Pòlò ní ndì aránà ɔte ɔdà rǒ ìndrũ tò. Ndirò, yà Lístrà tó kíǒ ɔ ka kòtsù ró ní'ì ndì Zèwù tí

kátina Pbàgìríkí tó mǔngǔ-ngba bhà sòmǎ-dzà.
 13 Ní wò ndi kàsùmì ǒ, Zěwù bhà atdí kùhanì náadù ìrà ìkyì-akpá nà, iwà ndi ndùkpòrò itsu-
 opfò tó mùkàkú ndùfò dọya rǒ rórò, ndìrà àhù nà kigò ò ka kótsù òyá tsàtsù tí. Abádhí ní'ì iwà ì nìrì ihé-yà mànà ndínì ì ubhò tí ì ìkyì-akpá perè tí kǒkò óyǒ uvitatále tò. 14 Ní, Pòlò mà Bàrnabà nà níitdègu kǒkò ale rǎpàna ndínì ì onzi tí dhu ìri, núufa ròyá orú mùdzarù-ǒnga, 'àdù òtse ihé-yà nzínzì ò, 'àmbe ùkù dǒ, 'àti: 15 «Hòkò! Ádhu wò nyì nyápàna nyǒnzì dhemǎ? Mǎ'ì nyé, mǎ ní ìndrù àdhàdhì nyì ní ìndrù dhu bhěyi. Ndirò, yà fùkù mǎ mòvò dhu ní Kàgàwà bhà Ídzì Mākūrù, ndínì nyì nyabhà tí nyì nyarónzina ìmbá tǐya nà dhu, nyǎdù nyǔgèrè nyǒngò yà ìnzì aróvè Kàgàwà bhà ale tí. Ndi Kàgàwà ní ndi yà adzi mà òrù-akpà mà ndirò rèrù-abábá mà, òyá arí'ì kóró dhu mànà nanzì ale. 16 Angyíta nyé Kàgàwà ubhà pé kóró pbìrì ǒ ale ròngò ùbhi afiyya ozè otu ǒ. 17 Pbétù, kǔbhà nzá ndi ndi nditè abádhí tò yà ndi ndónzina ídzìnga-otù ǒ dhu. Obhó tí, kǎrí igye àbhǔ rìkǒ òrù-akpà ò rò fùkù, ndàdù inga ǒ dhu àbhù rǒ'ò fíyó kàsùmì ǒ. Ndirò indo màtí, kǎradù nyǒngù, ndàdù afíkù níra pbìndà ídzìnga tó dhèdhe nǎ.» 18 Pòlò mà Bàrnabà nà náatè mbǎ wò dhu bhěyi màtí, ní abádhí rǐ ihé-yà nísó ìnzì ìzǎ tó perè nubhò tí fíyò dhu ní'ì obi tí.

19 Wò dhu-dzidǒ, Pbàyàhúdì níiwú Àtìyòkiyà* tí kátina kigò ò rò, ndirò Ìkòniyò tí kátina kigò ò

* 14:19 14.19 Ndi Àtìyòkiyà ní'ì Pìsidiyà tí kátina atdí pbìrì ǒ kigò.

rò màtí, 'iwũ ùvò Lístrà. Ní abádhí níitsu dhu ihé-yà-do ò, ròpè 'ùbvũ Pòlò mà odu nǎ, ndínǎ ùvè tí. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù Pòlò àdhà 'ipfo iri kigò ò rò, iwà òvè dhu tí ì í kàti nídhunǎ. ²⁰ Pbéttù Yēsù ná'ù ale níitdègu 'àndũ 'àkpòrò Pòlò-ngbò, ní àbadhi adù ndìvà, ndìdè, ndàdè ndàdu ndi kigò ò. Ní tsútsǎ nínganí, abádhí adù òwu Bàrnabà nà Dērbè tí kátina kigò ò.

Pòlò mà Bàrnabà nà rǎ 'adũ Àtiyòkiyà tó kigò ò dhu

²¹ Dērbè tó kigò ò ì òwù ùvò rò, Pòlò mà Bàrnabà nà náapè 'ùnò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù ìndrũ tò. Ní, ábhǒ ale nyú núugèrè ì, 'à'ù Yēsù. Wò dhu-dzidǒ, abádhí náadè 'adu Dērbè rò, 'òwù Lístrà. Lístrà rò, abádhí adù 'ivà, 'òwù Ìkòniyò ndirò Àtiyòkiyà, Pìsidiyà tó pbìrì ò. ²² Kóró kǒkò kigò ònǎ, abádhí owúnà Yēsù ná'ù ale-afí nópè rǒ, 'adè òwu ì ale àvi rǒ rìkò pòtsó fiyó a'uta ǒ. Abádhí adúnà òwu dhu òvò rǒ ì ale tò, 'àti: «Dhu àkǎ àlě rùdà ádrùngbǎ àpbè nyú òna nǎ, ndínǎ àlě kotsú tí òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ò.» ²³ Kóró kànísà òna nǎ, Pòlò mà Bàrnabà nà náadúnà òwu ìndrũ òvò rǒ, 'èli ndi kànísà ǒ pbàkùrǔ tí. Ònyè t'ónyeta-tsè ì ùtsì, 'adè àmbe 'ìtsò dǒ dhu-dzidǒ, abádhí adúnà òwu yà ì óvò ale èli rǒ yà ì á'ù Ádrùngbǎle Yēsù-fó.

²⁴ Wò dhu-dzidǒ, abádhí núudà Pìsidiyà tó pbìrì ònǎ, 'adè òwu ùvò Pàfùliyà tó pbìrì ò. ²⁵ Ní, Pergà tí kátina ndi pbìrì ǒ kigò ǒ bhà tò ì ùnò Kàgàwà bhà Òte dhu-dzidǒ, abádhí adù

'àsòlò, 'òwù Àtaliyà tí kátina kigò ò. ²⁶ Ndi kigò ǒ rò, abádhí adù 'ìvà 'òwù ibhú ǒ, 'òwù ùvò Àtiyòkiyà, Sìriyà tó pbìrì ò, yà abhi ì apè ònà rò kigò ò. Wò ndi kigò ǒ rò nga ní ndi, ka kabhù abádhí Kàgàwà ràso wò abádhí òwù ùtsànà pbìndà kasu-okú dò rò.

²⁷ Ní, Àtiyòkiyà ì òwù ùvò rò, abádhí andu Yèsù ná'ù ale-tsù, 'adù Kàgàwà àbhù ì 'ònzì kóró dhu náwe fiyò. Ndirò, abádhí adù ìngbà dhu bhëyi màtì ì àpfò a'uta tó tsàtsù ìnzì ní Pbàyàhúdì tò dhu náwe átò abádhí tò. ²⁸ Wò dhu-dzidǒ, Pòlò mà Bàrnabà nà náadù òko ábhǒ idhò nyú tí Yèsù ná'ù ale mànà Àtiyòkiyà tó kigò ǒ.

15

*Yèsù ná'ù ale tó unduta Yèrùsàlemà tó kigò ò
(Opt 2.1-9)*

¹ Yùdeyà tó pbìrì ò rò iwù Àtiyòkiyà tó kigò ò ngúfe ale, náapè 'ùdhe dhu Yèsù ná'ù ale tò, 'òwù àtìnà rǒ ití: «Ìnzì nyí nyapé nyábhǔ kòbhòlò onzìkúnga yà Músà bhà Hyátá nónzì ka dhu bhëyi, ní Kàgàwà rǐ nzì nyìgǔ fùkú nzérenga ǒ rò.» ² Ní Pòlò mà Bàrnabà nà náadù ndi dhu òdhò atdíǒ, ádrùngbǎ agòta nyú ràdù ìtsì nzínziya ǒ i ale mànà wò dhu-okú dò rò. Nírò ní ndi abádhí adù dhu ùtsì atdíkpá, ndínì Pòlò mà Bàrnabà nà ndirò Àtiyòkiyà ǒ ngúfe ngǔkpá ale mànà nóowu tí Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'òwù òte ndi dhu dǒ Yèsù bhà uvitatále mà, pbàkùrǔ mànà-ònzì rò. ³ Ní, Àtiyòkiyà ǒ kànìsà náadù abádhí dzànà nónzì àkàkǎ dhu bhëyi ndi abhi

tò. Ní Fòyìnìkè mà Sàmàriyà mà nà tò p̀bìrì ònǎ ì ńda ì nanǎ, abádhí owúnà ìngbà dhu bhěyi màtí ìnzí ní P̀b̀ỳàh̀údí nùgèrè ì Kàgàwà tò dhu nówò rǒ ìndrǔ tò, ndi dhu ràdù àrà Yěsù ná'ù ale àbhù rǒ ìdhèya rìka ndi atdíđǒ. ⁴ Ní, kǒkò ale nítdègu owu ùvò Yèrùsàlemà tò kigò ò, ní ndi kigò ǒ kànìsà mà Yěsù bhà uvitatále mà ndi kànìsà ǒ p̀b̀àk̀ùr̀ù mà nà, náakò abádhí mběyi nyú. Abádhí náadù Kàgàwà àbhù 'ònzì dhu náwè kóró kǒkò ì nàkò ale tò. ⁵ P̀b̀ét̀ù, atdídhená ale, Yěsù ná'ù P̀b̀àf̀àr̀ìs̀áyó tò mùtù nzínzì ǒ, náadù 'ìvǎ 'àtì: «Dhu àkǎ kòbhòlò Yěsù ná'ù ìnzí ní P̀b̀ỳàh̀údí-ònzìngà, kadù dhu ùya fíyò róngò Músà bhà Ƴyátá nífù.» ⁶ Nírò ní ndi Yěsù bhà uvitatále mà, Kànìsà ǒ p̀b̀àk̀ùr̀ù mà nà, náandu ì ndíní ì andá tí kǒkò ale ùnò dhu-òngà. ⁷ Ní, atdíđǒ ì àgò ì dhu-dzidǒ, Péterù ìvǎ ndi ndidè, ndàdù àtìnà: «Àbanǐnzó, nyí nyùnì wà dhu Kàgàwà rówò wà mà angyíta tí nzínzìkù ǒ rò, ndíní ma mongó tí p̀b̀ìndà Ídzì M̀àk̀ùr̀ù núnò ìnzí ní P̀b̀ỳàh̀údí tò, ndíní abádhí níri tí 'àdù dhu à'ù. ⁸ Ndirò Kàgàwà, yà ìndrǔ-afí ò dhu mà núní arí ale, nítè wà dhu iwà ndi rákò abádhí, yà abádhí ndi ndírǎ p̀b̀ìndà Ʋlǎ-Alafí nǐ, àdhàdhì yà ndi ndírǎ àlě dhu bhěyi dhu-otù ǒ. ⁹ Kǎndò nzá àlě-òngà abádhí mà nà akekpa màtí, kù'ò abádhí-afí rìlǎ nyìkpóna ǒ, a'uta-otù ǒ nídhuní. ¹⁰ Nírò, ádhu kòmbí nyí nyí Kàgàwà-afí númvù wò dhu bhěyi, nyámbe ndi nà'è ànò nùgba đǒ Yěsù bhà ábhàlǐ đǒ nǐ? Nyí nyí ndi ànò nùgbǎ abádhí đǒ àzèmbè ìnzá àlě t'ábhúna nyú mà, ndirò àlě nyú mà àlě kanzì kànò àlě kí dhu-lè mà

rórò! ¹¹ Ndirò, àě kà'ù wà dhu àě rùgu wà àě tó nzérenga ǒ rò, Ádrùngbǎle Yësù bhà ídzinga-okú dò rò, àdhàdhì abádhí núgu dhu bhěyi.»

¹² Ní, Pòlò mà Bàrnabà nà rǐ Kàgàwà àbhù 'ònzì ìnzì ní Pbàyàhúdì nzínzì ǒ wìwì mà, yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrǔ-nzínzì ǒ dhu mànà dhu nàwě rò, kǒkò ì nàndunà ale náadù ìnè bhì, 'àmbe abádhí rǎwěna dhu nírì dǒ. ¹³ Ní Pòlò mà Bàrnabà nà níitdègu ìnè, ní Yàkòbhò apè ɔte ndàti: «Àbanǎzó, nyàri yà ma múnona fǔkù dhu. ¹⁴ Sìmiyonì náwe wà ìngbà dhu bhěyi màtí, mùhàngú ò rò, Kàgàwà arí pbìndà ale nópì ìnzì ní Pbàyàhúdì nzínzì ǒ rò tí dhu àě tò. ¹⁵ Wò ndi dhu náko wà ndi Kàgàwà bhà pbànábí náandí dhu nà. Ndi andítá rǎtina:

¹⁶ <Ádrùngbǎle Kàgàwà rǎtina: wò dhu-dzidǒ,
ma mí madǔ

mírà wò ndi nadrù ádrùngbǎ kamà Dàwudì bhà
idza nósì tdítǒ.

Ní ma mí ndi idza-dúdù nángbě,
madù idìnà ridè pfǒna dǒ.

¹⁷ Ndi dhu bhěyi ní ndi, yà ì nùbhà ale-go rǐ 'òpè
'òmè Ádrùngbǎle,

ì ale ní kǎkà ɔvòdu ka kánzì dòyá ale.

Obhó nyú, kórò ìnzì ní Pbàyàhúdì, yà pbàkà ale
nyú tí oko tí ma múnzì ale rǐ 'òpè 'òmè ma.

Wòrí ní ndi yà ndi dhu ònzì rí Ádrùngbǎle núuno
dhu*.

¹⁸ Ndi Ádrùngbǎle ní ndi ì dhu nábhě ìndrǔ rùni
yà mùhàngú ò rò ndi napèna rò ale.»

* 15:17 15.17 Àmo 9.11-12

19 Tdítdǒ, Yàkòbhò adù àtìnà: «Ìma, ma màla dhu ní, dhu ràkǎ nzá kòbhìlì kǒkò ì nùgèrè Kàgàwà tò ìnzí ní Pbhàhúdì-tsu. 20 Pbhétù, abádhí tò dhu ràkǎ kandí dhu, kati: <Nyí nyákǎ nzá nyǒngò sànamù tò ka kùbho perè tí ìzǎ ná'á* . Ndirò, nyí nyákǎ nyǒngò nyǒdò m̀nyònì rǒ rò, ìnzí nyádù dàna-tsi ka kípǒ ɔbi nì rǒvè ìzǎ mà, ànzùbhà mànà ná'á.> 21 Obhó tí, angyí ndì napèna rò, ìndrù náarí'ì inè Músà bhà Ʋyátá nóvò ì arí ìndrù tò kóró kigò ɔnǎ ró. Kóró sàbatù-ìdhò ǒ, abádhí náarí ì Ʋyátá nózù ìndrù tò unduta-dzà ǒ rò.»

Yèrùsàlemà ì nùndu ale rǐ bhàrwà àbhǔ Àtìyòkiyà ǒ Kànìsà tò dhu

22 Wò dhu-dzidǒ, Yèsù bhà uvitatále mà, Kànìsà ǒ p̀bàkùrǔ mà, Yèrùsàlemà ǒ kóró Kànìsà mànà náatè nzínziya ǒ. Abádhí níri ì ndínì ì ovó tí nzínziya ǒ ale, 'àdù òvìnà rǒwù atdíkpá Pòlò mà Bàrnabà mànà nà Àtìyòkiyà, Sìriyà tó p̀bìrì ò. Ní, abádhí avò Yudhà mà Sílà nà. Ngǎtsi ndì Yudhà-ɔvò ní'ì Bàrìsabà. Ɔdhíya p̀bàkrístò nzínzi ǒ, abádhí óyǒ kóró ní'ì atdíǒ ka kífu ale. 23 Ní, abádhí adù kòrí ale nóvì rǒwù bhàrwà nà. Ndi bhàrwà ka kandí yà dhu bhéyi: «Mǎ'ì ɔdhíkǔ, Yèsù bhà uvitatále mà, Kànìsà ǒ p̀bàkùrǔ mànà, mǎ mòvì nyí atdíǒ ɔdhíkǎ, ìnzí ní Pbhàhúdì tírò nyí nyí'ì Àtìyòkiyà mà, Sìriyà mà, Kilikiyà mànà tó p̀bìrì ò rò. 24 Mǎ mírì dhu, nzínzìka ǒ rò, atdídhéná ale rǒwù ìnzá mǎ màfà rusà fǐyò rórò, 'òwù d̀kku ìnza àwú

* 15:20 15.20 Ndi ìzǎ nóti wà Kàgàwà-nyìkpó ǒ.

òtëya nǎ, ndi dhu ràdù izu nábhũ afíkũ ò. ²⁵ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, mã mìrì mã mövò ìndrũ, mãdù òvìnà ròwù tikũ ò. Abádhí ròwu atdíkpá yà atdíđ ò mã mózè òdhíka, Pòlò mã Bàrnabà mànà nà. ²⁶ Ndi Pòlò mã nádzi wà fíyó ípìrõnga òve tò àlě tó Ádrùngbãle Yěsù Krístò bhà kasũ-okú dò rò. ²⁷ Nírò, kònǎ mã mòvì Yudhà mã Sílà nà, ndínǎ yà bhàrwà ò mã màndí òte òvò tí tsùya ò fũkũ. ²⁸ Obhó tí, Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí mã, mã nyú mànà, mã màla dhu ní, dhu ràkã nzá mǔgbã ndi nà'ε vurò ànò tdítđ òdũkũ, ròsè yàrí uyátá ònǎ. ²⁹ Ndi uyátá rǎtina: «Nyí nyàkã nzá nyõngò sànamù tò ka kùbho perè tí ìzã mã, ànzùbhà mã, dàna-tsi ka kípbo òbi nǎ ròvè ìzã mànà ná'á. Ndirò nyí nyàkã nyõngò nyòđđò m̀nyònnì rǒ rò. Kǒkò dhu nyí nyífu dhu ní ndi àdù ì'ì iwà nyí nyònzì ídzì dhu dhu. Mběyi nyòko.» ³⁰ Nírò ní ndi kǒkò òvì ka kòvì ale níivà ì 'òwù wò bhàrwà nà Àtìyòkiyà. Ní anyì ì 'òwù ùvò rò, abádhí andu Yěsù ná'ù ale-tsù, 'àdù ndi bhàrwà àbhũ abádhí ròzù. ³¹ Ní wò bhàrwà ì 'òzù rò, kòrí ale-idhè níika ndi atdíđò ndi bhàrwà ò ka kòpè afíya tí dhu-okú dò rò. ³² Kàgàwà bhà p̀bànábí tí ì àdù 'òtù dhu-okú dò rò, Yudhà mã Sílà nà náadù òte ádzita nyú kǒkò Yěsù ná'ù ale mànà, ì ròpè abádhí-afí, 'àdù abádhí àbhũ ròtsi òbi fíyó a'uta ò. ³³ Ngúfe idho ì ònzì Àtìyòkiyà dhu-dzidđ, kǒkò abádhí t'òdhíya náadù abádhí ùbhà ràdu ì, 'òwù yà ì nívì ale-tí'ò. ³⁴ [Pbétù Sílà adù ndòzè ndàdi Àtìyòkiyà. Ní Yudà adù àrà atdíró Yèrùsàlemà.] ³⁵ Pòlò mã Bàrnabà nà adù òko Àtìyòkiyà. Ibí ngũkpà ale

mànà, abádhí owúnà dhu ùdhe rǒ, 'àdù Kàgàwà bhà Ɔte tó Ídzi Màkürù núnò átò ìndrù tò.

*Ɔlò mà Bàrnabà nà ǝnga rǝ ndùndo dhu
(Màt 13.23; 18.20; Yùw 6.44-45)*

³⁶ Ngúfe idho-dzidǒ, Ɔlò ati Bàrnabà nǝ: «Ɔd-hí, kàdu pé àlě, àlě ròwù àlě t'ódhína nándà yà angyi àlě kúnò Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà Ɔte ǝyá kigò òna nǎ kóró, ndínǝ àlě kala tí ìngbà dhu bhěyi màtí abádhí aróko dhu.» ³⁷ Ní, Bàrnabà azè ndìdìyì Yùwanì Mǎrkò, ndínǝ ì owu tí mànà atdíkpá. ³⁸ Pbhétù, Ɔlò adù nzá ndi dhu òzè, Pàfùliyà tó pbìrì ò rò Yùwanì Mǎrkò adù ndi owùya ǝ rò, ìnzǝ ndònzǝ kasu atdíkpá ì mà nà dhu-okú dò rò. ³⁹ Ní wò dhu-okú dò rò, Ɔlò mà Bàrnabà nà náagò ì atdíǝ, ndi dhu ràdù 'àbhù 'ùndò ì. Nírò ní ndi Bàrnabà adù Mǎrkò nídyì, 'òwù nà atdíkpá ibhú ǝ Kìpurò tó pbìrì ò. ⁴⁰ Ndirò, Ɔlò adù Sílà òvò. Ní, Yèsù ná'ù ale ìtsò ì dǝyá, ndínǝ Ádrùngbǎle Kàgàwà aso tí ì dhu-dzidǝ, abádhí adù 'ìvà, 'òwù ányìrǝ rò. ⁴¹ Ní, kǝdà Siriyà tó pbìrì mà, Kìlìkiyà tó pbìrì mànà òna nǎ, ndàrà kànísá-afí òpè rǝ, ndínǝ ǝbi notsi tí fiyó a'uta ǝ.

16

*Tìmòtewù rǝ ndàpbǝ Ɔlò mà Bàrnabà mànà
owù ǝ dhu
(Ròm 16.21; Gàl 4.13-15; Fìl 2.19-22)*

¹ Wò dhu-dzidǝ, Ɔlò arà àhù Děrèbè. Ányìrò, kǝdù ùda Lístrà tí kátina kigò ò. Ní ányì, kǝtù Tì mòtewù tí kátina atdí ale. Ndi ale ní'ì iwà Yèsù

ná'ù ale. Kà-tsánà ni'ì iwà Yěsù ná'ù Mùyàhudì-
 àyi, ndirò kà t'ábanà ni'ì Mùgìrikì. ² Ní, Lístrà
 mà Ìkòniyò mànà tó kigò ǒ, Yěsù ná'ù ale owúnà
 idzì dhu nyú náwε rǒ Tímòtewù dǒ. ³ Ní, Pòlò-
 afí adù ndòtdì, ndínì ì ongó tí ùbhi atdíkpá kà
 mànà. Ní, Pòlò adù kònzǐnga àbhε kòbhòlò, wò
 ndì mùlengù ǒ arí ì'ì Pbàyàhúdì-okú dò rò, ì ale
 ni'ì kóró iwà dhu núnì Tímòtewù t'ábanà ri'ì
 Mùgìrikì nídhunì. ⁴ Kóró kigò, yà ì ùbhi ònà ǒ,
 Pòlò mà Sílà nà nóowúnà Yěsù bhà uvitatále mà,
 Kànìsà ǒ pbàkùrǔ mànà nùtsì Yèrùsàlemà tó kigò
 ò ì undu ì rò uyátá òvò rǒ Yěsù ná'ù ale tò, 'àdù
 òwu abádhí àvi rǒ rífε ndì dhu. ⁵ Nírò ní ndì
 kànìsà apè 'àmbe idzò dǒ fiyó a'uta ǒ, bvùya ràdù
 àmbε ndìsε dǒ bilínganà.

*Onyε rǐ Pòlò ònyε Màkèdòniyà rò ka kí ndànzi
 dhu-rǒ dhu*

⁶ Wò dhu-dzidǒ, Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí náagó
 Pòlò mà Sílà nà, ìnzì owu tí Kàgàwà bhà Ǫte ùnò
 Àziyà tó pbìrì ò. Ní, abádhí udà Fùrùgiyà mà
 Gàlàtiyà mànà tó pbìrì ònǎ. ⁷ Ní, Mìsiyà tó pbìrì
 ò ì ótsù nǐ ifo ǒ ì òwù ùvò rò, abádhí azè 'òwù
 Bìtiniyà tó pbìrì ò. Pbéttù, Yěsù bhà Ìlǐlǎ-Alafí
 adù abádhí àgo ìnzì owu tí ànyì. ⁸ Ní, abádhí
 udà Mìsiyà tó pbìrì ònǎ, 'àdù 'àsòlò, 'òwù ùvò
 Tròwà tó kigò ǒ. ⁹ Ní atdíku kúbhingá, dhu adzì
 Pòlò dò onyε bhěyi. Ndi onyε-bvù, Màkèdòniyà
 tó pbìrì ǒ atdí ale níidè kònzì, ndàmbe ndìtsò dǒ
 kà-rǒ, ndàti: «Áda Màkèdòniyà tó pbìrì ò nyarà
 dzùnàka ònzì.» ¹⁰ Ní, wò dhu Pòlò àla dhu-dzidǒ,
 mà madù mǒpè mǒbhòlò mà ànyìrǒ rò tí, ndínì
 mà mowu tí Màkèdòniyà. Obhó tí, mà mǎni dhu

Kàgàwà rànzi wà mǎ ndínǎ mǎ mowu tí pbìndà Ídzi Màkǔrù núnò ndi pbìri ǒ bhà tò.

Lùdiyà rǎ Ádrùngbǎle Yēsù à'u Filipì tó kigò ǒ dhu

(Màt 13.23; 18.20; Yùw 6.44-45)

¹¹ Ní mǎ muvò Tròwà rò, mǔpò ibhú ǒ, mǔwù túrútúrú Sàmòtirakì tí kátina sòngà dǒ. Òbhǒ nínganí, mǎ madù ùvò ányìrǒ rò, mǔwù ùvò Nèyàpolì tó kifukù ò. ¹² Ányìrǒ rò, mǎ madù òwu Filipì. Ndi Filipì ní'ì Màkèdòniyà tó pbìri ǒ kigò nzínzi ǒ ádrùngbǎ kigò nyá, ndirò ka ní'ì Pbàrómá ónyù idzi dóná kigò. Ní, mǎ manzi ngúfe idhò ányì. ¹³ Sàbatù-idhò ǒ, mǎ muvò kigò ò rò, mǔwù atdí idha-akpà-bidò. Mǎ mirè nga ányìrǒ nga rǎrǎ ndi itsòta tó ngari. Ní ányì mǎ mǔwù ùvò rò, mǎ makò obvò, mǎdù àmbe òte dǒ ányìrǒ ì nàndu vèbhále mànà. ¹⁴ Abádhí nzínzi ǒ, Lùdiyà tí kátina tsìbhále ní'ì inè. Ka ní'ì Tùwàterà tó kigò ǒ tsìbhíngba. Ní, kǒngónà ùbhi òlòlù mǔdzarù nà ndàmbe ùdzinà dǒ, ndirò kǒngónà Kàgàwà ɔdò ɔnzì. Ní, kǎdì ndàmbe mǎ múnɔna dhu ìrì dǒ, Ádrùngbǎle Kàgàwà ràdù afína àngbe, ndínǎ kǎdù tí ndàpba Pòlò mà rǎɔna dhu rǒ. ¹⁵ Wò dhu-dzidǒ, íyàdhiyà mà, pbìndà idzá-bhà mànà níitdègu bàtizò àlǎ, ní kǎdù mǎnzi, ndàdù àtìnà: «Nyì nyapé dhu ùnǎ iwà ma rà'ù Ádrùngbǎle Yēsù, ní nyiwǔ nyǒngò òko pbàkà idzá.» Òbhó tí, kǎdù mǔtu mǔwù pbìndà.

Pòlò mà Sílà nà núsǒ ka kí dhu

(Kas 19.23-24; Fìl 1.12; 1TÈ 2.2; 1PÉ 4.12-13)

16 Atdíku, mǎ makò mǎmbe òwu dǒ itsòta-bhǔdò. Ní kasu tó atdí tsìbhíngba níira, mǎdù mǎsò ndì mànà otu ǒ. Ndi tsìbhíngba ò í'í nzére-alafí ní'í ndònzì araya dhu itè arí angyangyi ìndrǔ tò alafí. Ní, kà rǒnzina dhu-otù ǒ, kàbhà kasu tó ádròdrǒ ale ongónà dhu òngyè abho nyú. 17 Ní, kǎdì ndàmbe ìrà dǒ owùka ǒ Pòlò nà, ndàdù àmbe ùkǔ dǒ, ndàrà àtìnà rǒ: «Kǎkà ale ní yà kóró dhu dǒ arí'í orú Kàgàwà bhà ino-akpá. Ndirò, abádhí rǐ nyí nyúgu ònà otu òvo fùkù.» 18 Kǎnzì wò dhu ibí idho nyú tí. Nírò ní ndi atdíku, wò dhu àrà ndìngye rò, Pòlò agéré ndì, ndàti wò tsìbhíngba ò rí'í nzére-alafí nǐ: «Ma mí dhu ùyá indù Yésù Krístò-òvo rǒ, áhǔ wò tsìbhíngba ò rò.» 19 Ní kàbhà kasu tó ádròdrǒ ale nítdègu fǐyó ongyéngá-otù rǐ ndòtdì dhu òsù, ní abádhí adù Pòlò mà Sílà nà nǔlu, 'adù òwu nà pbanga-tsidǒ rùwugà dò, Pbàrómá tó pbìrì ǒ anya t'ítàtá tó ádròdrǒ ale-ònzì. Ní kǒkò anya t'ítàtá tó kòngò-ònzì ì òwù ùvò rò, 20 abádhí itè Pòlò mà Bàrnabà nà ì ale tò, 'adù àtìnà: «Kàrí ale nífí wògò àlě tó pbanga ǒ. Abádhí ní Pbàyàhúdì, 21 ní abádhí arí yà àlě tò ka kísò ìnzì àlě ka'ù tí, ndirò ìnzì àlě kongó tí ònzìnà màndu núdhě àlě tò Pbàrómá tírò.» 22 Ní, ányìrǒ ì'í ihé-yà náadù dhu ìvà átò Pòlò mà rǒ Sílà nà. Ní kǒkò anya t'ítàtá t'ále adù Pòlò mà Sílà nà rǒ mberù àbhù kǔwà, 'adù àvinà kǔvi bhélébhélé asé nǐ. 23 Abádhí ì àbhù kǔvi atdídǒ asé nǐ dhu-dzidǒ, kǒkò anya t'ítàtá t'ále náadù abádhí àbhù kusò imbi ò. Ányì abádhí adù dhu ùya Sàndírì tò, ndínǐ Pòlò mà Sílà nà-ngbò nòdò tí mběyi nyú.

24 Ní wò ɥyátá ndì ndìrì rò, Sàndìrì nítsu Pòlò mà Sílà nà átsí rí'ì káluga nyú ò, ndàdù pfõya núbe kòmò ò. 25 Ní mbèmbè iku-alikpa ǒ, Pòlò mà Sílà nà náakò 'àmbe 'ìtsò dǒ, 'àdù àmbe adyi núyù dǒ, 'ìfɔ Kàgàwà òná. Wò ndi kàsùmì ǒ, ùsǒ ka kùsǒ ngǔkpà ale adù òko 'àmbe abádhí rǒnzina dhu kèlé níri dǒ. 26 Nírò ní ndi ádrùngbá mùtiti nísí, imbi-dzà-pfò ròpè ndivi. Wò ndi kàsùmì ǒ tí tsàtsù núupfo ì kóró, ùsǒ ka kùsǒ ale-pfò rǒ àdrà-mbǐ ràdù 'ìtdì kóró. 27 Nírò ní ndi wò Sàndìrì atdà idhò ò rò, ndàdù imbi-dzà-tsù nótù iwà ì nùpfò ró. Ní kídhá p̀b̀ìndà ìla tó obhi-akpà, ndàdù dhu ònzì ndíní ndì ndodú tí ndì ndìtírò nǐ, ndòvè, iwà òtsè dhu tí ndì ndí ùsǒ ka kùsǒ ale náti rò. 28 P̀b̀étù, Pòlò adù òkù ɔrú tǔna nyú nà, ndàti: «P̀ǒrà, nzǒnzi nzére dhu rùnù nyi-tírò. Ìnè mà mí'ì kóró iró.» 29 Ní wò Sàndìrì anzi awáwù kitsè nà f̀ìndà, Nírò ní ndi kálì ndì idza ìvì tí ndì ndívi ɔdò nǐ rórò, ndìtsi ndìbvù Pòlò mà Sílà nà-ònzǐ. 30 Wò dhu-dzidǒ kádù Pòlò mà Sílà nà návi rùvò iri. Kádù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «P̀b̀àkà ádròdrò alé, ma mí dhu ònzì ìngbà dhu bhéyi ndíní ma mǒgú tí?» 31 Ní, abádhí adù dhu àdu kà tò, 'àti: «Dhu àkǎ nya'ù Ádrùngbǎle Yèsù, ndíní nyǐ nyadù tí ɔgù kóró p̀b̀ùkù idzá-bhà mànà.» 32 Wò dhu-dzidǒ, Pòlò mà Sílà nà náadù Ádrùngbǎle Yèsù bhà ɔte nǒvò kà tò, kóró kàbhà idzá ì'ì ale mànà. 33 Wò ndi kàsùmì ǒ tí kùbhingánǎ, Sàndìrì adù Pòlò mà Sílà nà ùgù, ndù'ò ròyá otú. Kǒkò ale-rǒ otú ndì ndù'ò rórò tí, àbadhi mà kóró p̀b̀ìndà idzá-bhà mànà náadù bàtizò àlɔ. 34 Nírò ní ndi kádù Pòlò mà Sílà nà ùgù ndàrà nà p̀b̀ìndà idza, ndàdù

ònyù àbhù fíyò. Ní wò ale mà, kóró p̀b̀ndà idzá-bhà mà-nà-idhè náadù nd̀ka atdídǒ Kàgàwà ì à'ù dhu-okú d̀ò r̀ò.

³⁵ Ìnga nítdègu ùbho, ní anya t'ít̀d̀ta t'ále avi ìndr̀ù r̀òwù dhu òvò Sànd̀r̀ì t̀ò, 'àti: «Ék̀òl̀ò k̀òk̀ò ale r̀òwù.» ³⁶ Ní Sànd̀r̀ì adù wò màk̀ùr̀ù òvò Pòlò t̀ò, nd̀ati: «Ádr̀òdr̀ò ale àvi wà ima, nd̀iní ma màk̀òlò tí nyí. Nír̀ò, k̀òmbí dhu àk̀à nyùvò, nyádù òwu màr̀àngà ǒ.» ³⁷ P̀b̀étù Pòlò adù dhu àdu k̀òk̀ò ka k̀ivì ale t̀ò, nd̀ati: «K̀òk̀ò anya t'ít̀d̀ta t'ále àbhù k̀uvi mà asé n̄ ibí ale nzínzi ǒ r̀ò, inzà ì ùnò ànyàka mà r̀ór̀ò, 'adù mùso imbi ò àzèmbè mà mongó ì'ì P̀b̀arómá tó p̀b̀ir̀ì ǒ ale nyù. Ní k̀òmbí abádhí òzè tí 'ùk̀òlò mà inzà kóró ale ùnì r̀ór̀ò? Ìnzì r̀ákà akèkpá màtí! Abádhí àk̀à 'iwù màk̀òlò ì nyù tír̀ò.» ³⁸ Ní k̀òk̀ò ìvì ka k̀ivìnà ale náadù 'adu 'òwù wò Pòlò ùnò dhu náwe anya t'ít̀d̀ta t'ále t̀ò. Ní ndì dhu ì ìr̀ì r̀ò, odo n̄ísí abádhí ò atdídǒ, Pòlò mà Sílà nà ní P̀b̀arómá tó p̀b̀ir̀ì ǒ ale nyù dhu ì ìr̀ì dhu-okú d̀ò r̀ò. ³⁹ Ní k̀òk̀ò ádr̀òdr̀ò ale adù iwu, 'adù ubàta ònzì Pòlò mà Sílà nà-fó. Wò dhu-dzidǒ, k̀òk̀ò ádr̀òdr̀ò ale náadù abádhí ùk̀òlò imbi ò r̀ò, 'adù àvinà r̀uvò 'òwù k̀igò ǒ r̀ò. ⁴⁰ Ní Pòlò mà Sílà nà nítdègu ùvò imbi ò r̀ò, ní abádhí adù òwu Lùdiyà bhà. Ányì abádhí ala ì Yèsù ná'ù ale mà-nà. Í ale-afí ì òpè dhu-dzidǒ, abádhí adù 'ìv̀à, 'òwù ányìr̀ò r̀ò.

17

Pòlò mà Sílà nà r̀òwu ùvò Tèsàlònikà tó k̀igò ò dhu

(Yùw 15.19-21,25; 16.2-3; Fìl 4.16; 1Tè 1.4-7; 2.11-16; 5.21)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Pòlò mà Sílà nà nùwà Ìmùfipòlì mà Àpòlòniyà nà tó kigò òna nǎ, 'òwù ùvò Tèsàlònikà tó kigò ò. Ndi kigò ǒ, Pbàyàhúdí tó atdí unduta-dzà ní'ì inè. ² Ní yà bilí ndì ndarónzina dhu bhěyi, Pòlò atsù ndi unduta-dzà ò. Ní, ìbhù-gùna mbàlimbàlì sàbatù-idhò ǒ, abádhí owúnà 'àgò rǒ Kàgàwà bhà Andítá dǒ unduta-dzà ǒ rò anyì-idzá rí'ì ale mànà. ³ Ndi agòta ǒ, kǎránà dhu àwe rǒ ìndrù tò, ndàdù àrà dhu ìtè rǒ Krístò raká wà ndàbà àpbè, ndirò kà raká wà ndìngbè ndì ɔve-bvù rò. Ndirò, kǎránà àtìna rǒ: «Yà fùkù mà mí dhu ɔvo okúna dò rò Yèsù ní ndi Krístò.» ⁴ Ní abádhí nzínzì ǒ ngúfe ale náa'ù Pòlò mà Sílà nà rǎnɔna dhu, 'àdù 'àpba abádhí-rǒ. Ndirò, Kàgàwà ɔdò ònzi arí ábhǒ Pbagìríkí mà, atdíǒ túya arí 'ìrì vèbhále mànà náadù dhu ònzi átò ndi dhu bhěyi tí. ⁵ Pbéù, Pbàyàhúdí náadù ndi dhu-adhà nónzì ònzi tí. Ní abádhí andu ngùdhà ǒ arí ùbhi ìmbǎ dòya nà àkyǎkyè ale-tsù, 'àdù àbhùnà rìvǎ dhu ihé-yà nzínzì ǒ, ndi dhu ràdù wògò nífi kigò ǒ. Wò dhu-dzidǒ, abádhí awù Pòlò mà Sílà nà òmè Yàsonà bhà, ndíní ì ulú tí 'ìwù nà ihé-yà-ònzǐ. ⁶ Pbéù anyì ì òwù ùvò rò, abádhí atù nzá kǒkò ale. Ní abádhí adù Yàsonà mà kèlě nùlù Yèsù ná'ù ngúfe ale mànà, 'ìwù nà kigò ǒ anya t'ítàtì t'ále-ònzǐ. Abádhí adù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìna dǒ: «Yàrí adzi dǒ kóró pbìrì-tsi náva ale níwù wà 'ùnyà átò iró kòmbí. ⁷ Ní Yàsonà áko abádhí pbì idzá. Ndirò ì ale kóró nífù nzá kámá dǒ ádrùngbǎ kamà bhà uyátá, pbéù abádhí arádù àtìna inè Yèsù tí kátina ngǎtsi ádrùngbǎ kamà rǎr'ì.» ⁸ Ní kǒkò

ale ùnò dhu ì ìrì rò, ihé-yà mà anya t'ítàtá t'ále màná-dò nínza ndì atdídǒ. ⁹ Nírò ní ndì anya t'ítàtá t'ále adù fùrangà ìtì Yàsonà mà òdhína màná dǒ abádhí rùbho, 'adù abádhí ùkolo ròwù.

Polò mà Sílà nà ròwu Bèroyà tó kigò ò dhu

¹⁰ Inga nítdègu àti, ní Yèsù ná'ù ale náavi Polò mà Sílà nà ròwù Bèroyà. Ní ànyì ì òwù ùvò rò, abádhí atsù Pbàyàhúdì tó unduta-dzà ò. ¹¹ Ndi kigò ǒ bhà ní'ì ídzì affiya nà ale ròsè Tèsàlònìkà ǒ bhà dònǎ. Abádhí a'ù Kàgàwà bhà Ɔte kòmbómbí nyú. Ndirò abádhí ongónà Kàgàwà bhà Andítá òzù bìlìnganà, ndínì ì ala tí yà Polò mà náarúnona fíyò dhu ràtí obhó dhu. ¹² Ní abádhí nzínzì ǒ ábhǒ ale nyú náa'ù Kàgàwà bhà Ɔte. Ndirò Pbàgìrìkì nzínzì ǒ, atdídǒ ka kárì ìfùna vèbhále mà ábhǒ kpabhále màná náa'ù Kàgàwà átò. ¹³ Pbétù, Tèsàlònìkà ǒ Pbàyàhúdì nítdègu Polò rǐ Kàgàwà bhà Ɔte nóvo átò Bèroyà ǒ bhà tò dhu ìrì, ní abádhí adù 'ìvǎ 'òwù ànyì. Ní ànyì ì òwù ùvò rò, abádhí itsu dhu ihé-yà-dò ò, ràdù dhu ìvǎ Polò mà rǒ. ¹⁴ Ní ànyìrǒ rò tí, Yèsù ná'ù ale adù Polò àvi rǎrà ádrùngbǎ rèrù-bidò. Pbétù, Sílà mà Tìmòtewù nà náadù òko Bèroyà. ¹⁵ Kǒkò Polò nàndà ale náawù kà nà, 'òwù ùvò nà Àtenè tó kigò ò. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù 'àdu Bèroyà iwà Polò ùyǎ dhu fíyò ndínì Sílà mà Tìmòtewù nà navì tí rìwǔ ndòtù tsàkàtsàkà nyú rórò.

Polò rǐ dhu ùdhě Àtenè tó kigò ǒ dhu

(Zàb 69.10; Kas 14.14-17; 26.17-20; 1Kò 1.18-25)

16 Àtenè tó kigò ò rò ndì ndí Sílà mà Tìmòtewè màná òdò òná kàsùmì ǒ, idhò núuko Pòlò atdíđǎ àlè tí ndí kigò-ǒnga nálè sànamǔ-nzo nǐ dhu-okú dò rò. 17 Ní kàránà dhu òvò rǒ unduta-dzà ǒ rò Pbàyàhúdí mà, Kàgàwà ùlè arí ìnzì ní Pbàyàhúdí màná tò. Ndirò bilínganà, àbadhi mà náadúnà òwu 'àgò rǒ pbanga-tsidǎ rùwugà dǎ rò tiná rǒwu 'ùtò rǒ ale màná. 18 Ndirò, yà abhò inga núni ale-akpá, Èpìkurò mà Sitòyikò màná tó irèta rǒ ì nípbi ale nzínzì ǒ ngúfe ale mà, nóowúnà iwu rǒ 'àmbe òte dǎ kà màná. Atdídhénà ale abádhí nzínzì ǒ nóowúnà dhu òngù rǒ, 'àmbe àtìná dǎ: «Ádhu nyú wò tsùna arópe atdíđǎ ale òzè ndùnò ìndrú tò?» Ndirò ngǔkpàkà adúnà òwu àtìná rǎ: «Kà rǎ'ò vurò pbìrì ǒ mǔngǔ-nzo dǎ rǎte dhu bhěyi.» Obhó tí, abádhí owúnà òte rǎ wò dhu bhěyi yà Pòlò rǎ dhu ùdhě Yèsù dǎ dhu mà, ùvǔvè ale núungbeya ì òve-bvè rò dhu màná dhu dǎ dhu ì ìri rò. 19 Ní, abádhí adù Pòlò idyì 'òwù nà, 'òwù ùvò nà Àrèòpagò tí kátina unduta-bhǔdò. Abádhí adù dhu ìvu kà-tsǔ, 'àti: «Nyì nyàmbènà tí tdǔ wò òwútána tí nyì nyúdhěna ìndrú tò dhu-tì àwě fǎkà? 20 Obhó tí, wò nyì nyáwěna dhu rǎ'ì olo nyú tí fǎkà. Ní, mà mòzè nyawe ì dhu-tì fǎkà.» 21 Wò ndí kàsùmì ǒ, Àtenè tó kigò ǒ kóró ale mà, kà-ǒ aróko iwǔ tí íwǔ ale màná, nóowúnà fíyó ábhǒ kàsùmì nyú núdà rǎ òte ì óte ró, ndirò àwěna ka kí màkǔrù òwútá nírì ì í ró. 22 Nírò ní ndí Pòlò ivà ndì ndidè Àrèòpagò-ònzǎ, ndàdù òte nópè, ndàti: «Àtenè ǒ bhǎ, ma màndà nyǎ, madù nyòtù kóró dhu-tsí-tidò ǒ atdíđǎ fíyó somà nífu ale tí. 23 Obhó tí,

kóró ngari ǒ ma mùbhi fùkú kigò ǒ inanǎ rò, ma mǎrà fùkú mǎngǔ-nzo-wòyǒ nála rǒ. Ndirò, ma mìtdě atdí fùkú mǎzàbahù dǒ, yà ka kándí dhu ròná, kati: <Inzá ka kùni mǎngù tò.> Ní Kàgàwà, yà nyǐ nyarúlěna inzà nyǐ nyùnì rórò, ní ndi yà ma mǎrà òvònà fùkù. ²⁴ Kàgàwà, yà adzi nanzì ònà arí'ì kóró dhu-tsí mànà ale, ní ndi yà adzi mà òrù-akpà mànà dǒ Ádrùngbǎle. Kǎrí nzǐ àdi ìndrǔ-òtsú náasì sòmǎ-dzà ǒ. ²⁵ Ndirò, kǎrí'ì mbǎ ìndrǔ rǎdù dzùnàna ònzì nǐ òtsúya nǐ ì ònzì dhu-atdyú nà. Obhó tí, Ka ní ndi kóró dhu àbhǔ arí ìndrǔ tò ale: ípìrǒnga mà, ale-ihè mà, ndirò kóró dhu-tsí mànà. ²⁶ Ndirò, kǎnzì kóró ale-tidò tó màlǒngò rùvò atdí ale-nyutsì rò, ndínǐ okoya tí yà adzi dǒ. Kǔpí abádhí tó kàsùmì-bvǔ, ndádù abádhí rǒngo òko òyá pbirì-ifò nǔfa. ²⁷ Kǎnzì ì dhu, ndínǐ ìndrǔ ongó tí ndòmè onzi òbè ì rò, ndínǐ abádhí adù tí ndùmvu ùmvǔ tí màtí 'òwù ndàbà, tàmanyà pbání inè ndì ndí'ì íkyèrǒ kóró ale nzínzì ǒ rórò. ²⁸ Obhó tí, kà-nyutsì ní ndi àlě kábà ípìrǒnga, àlě kárúbhi, ndirò àlě kǎrí'ì.

Ndirò, fùkú andítátále nzínzì ǒ, ngúfe ale unò dhu ndi dhu bhěyi tí átò, 'àti:

<Àlě'ì átò, àlě ní kàbhà rùgànda.> ²⁹ Ní àzèmbè àlě'ì ní Kàgàwà bhà rùgànda rò, dhu àkǎ nzà àlě rirè nga Kàgàwà bhà ófò rǐli ndì orò mà, ndirò ngǎtsi nǐ fàrangà tó sùma-tidò mà nǐ ka kóbhòlò mǎngǔ-ngba bhěyi. Ndirò ngǎtsi nǐ, dhu àkǎ nzà àlě rirè nga kà rǐli ndì odu nǐ màtí ìndrǔ óbhòlò òtsúya nǐ yà fáyò irèta nálǔ ka ònà ófò ǒ dhu

bhěyi. ³⁰ Inzá ìndrũ àpè inga ùnĩ òná kàsùmì ǒ, Kàgàwà andà nzà nga ìndrũ arónzina nzérenga nà. Pbétù, kòzè kòmbí dhu ní kóró ale, kóró ngari òná, ràkǎ 'ùgèrè ì 'ùbhà fíyó nzérenga. ³¹ Obhó tí, kǐlì wà atdí idhò ìndrũ-ànyǎ ndì nditdìya tí òná obhónánga dǒ, yà ndì ndópì ndì anya nitdìya tí ale-otù ǒ. Ndi otu ǒ nga ní ndì kítè pbìndà obhónánga kóró ale tò. Kǎbhè ka rìngbè ndì ɔve-bvè rò.»

³² Pbétù, kòrí ale níitdègu Pòlò rǒte ìndrũ rǐ 'ùngbè ɔve-bvè rò dhu dǒ dhu ìrì, ní atdídhená ale náadù ndì dhu gàyà nónzì ònzì tí. Ndirò, ngǔkpàkà-tsí náadù àtìnà, tdǔ ì rǎrǐ Pòlò rǔnɔna dhu ìrì tdítǒ ngǎtsi idhò ǒ. ³³ Nírò ní ndì Pòlò adù ndìvǎ ndàhè, ndàrà abádhí nzínzì ǒ rò. ³⁴ Pbétù, ngúfe ale adù 'àpba Pòlò-rǒ, 'adù Yèsù ná'ù. I ale nzínzì ǒ ní'ì Dènesì, Àrèòpagò* tí kátina unduta ǒ atdí ale mà, Dàmàríyà tí kátina atdí tsìbhále mà, ngǔkpà ale mànà.

18

Pòlò rǎrà Kòritò tó kigò ò dhu

(1Kò 1.1-9; 2.1-5; 2Kò 11.5-12; 12.12-13)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Pòlò ìvǎ ndì Àtenè tó kigò ǒ rò, ndàrà Kòritò tó kigò ò. ² Ní ànyì ndì ndàrà àhè rò, abádhí atù ì Àkilà tí kátina atdí Mùyàhudi nà. Ndi Àkilà ní'ì Pòtò tí kátina pbìrì ǒ ale. Ndirò, abádhí ní'ì kòmbí tí íwũ Itàliyà tó pbìrì

* **17:34** 17.34 Àrèòpagò ní Àtenè tó kigò ǒ ka kundúnà ale anya t'ítàtá tò dóná pbìrì-ɔvò.

ò rò p̀b̀ìndà tsìbhále Pèrèsìlà mànà, 'ìwũ ùvò Kòritò tó kigò ǒ. Obhó tí, wò ndi kàsùmì ǒ, kámá dǒ ádr̀̀ngbǎ kamà, Klòdiyò ni'ì iwà dhu nùyǎ, ndàti: Kóró P̀b̀ayàhúdí r̀akǎ 'ùvò Rómà tó kigò ǒ rò. Ní Pòlò arà Àkilà mà, Pèrèsìlà nà-ti'ò, ³ 'àdù 'ìrì 'òngò òko atdíkpá, 'àdù òwu kasu ònzì rǒ atdíkpá abádhí mànà. Obhó tí, abádhí ni'ì atdí kasu-tidò kèlě nónzi arí ale. Ndi abádhí-kàsù ni'ì hemè t'ódyùta. ⁴ Ní, yà sàbatù-idhò náarírà dhu bhěyi, Pòlò ongónà àrà unduta-dzà ò, ndàrà dhu òvò rǒ P̀b̀ayàhúdí mà P̀b̀agìríkí mànà tò, ndíni ì nùgèrè tí 'à'ù ndi ndúnona fiyò dhu. ⁵ P̀b̀étù, Sìlà mà Timòtewù mànà níitdègu iwu Màkèd̀̀niyà rò, 'ìwũ ùvò Kòritò, ní Pòlò adù ndàpba Kàgàwà bhà Ǫte t'únota rǒ tí. Kǎránà dhu òvò rǒ kpanjangba P̀b̀ayàhúdí tò, ndàti, Yèsù r̀arí ndi Krístò. ⁶ Nírò ní ndi yà atdí dǒ P̀b̀ayàhúdí rǒ 'àgò ndi nà, 'àdù àmbè dhu ùnò dǒ nzére nyú ndi nǐ rò, Pòlò a'ò róná mùdzarù-ǒnga ndàdù àtina abádhí nǐ: «Azùku àkǎ ndòdzì d̀̀ku-tsírò nyú. Ma mùtsù wà ma f̀̀kù dhu ò rò. Ròpè ndi kòmbí, ma mí m̀̀gèrè mongò Kàgàwà bhà Ídzì Màk̀̀rù núnò inzi ní P̀b̀ayàhúdí tò.» ⁷ Wò dhu-dzidǒ, Pòlò adù ndìv̀à ndàrà Titò Yèsitò tí kátina ale bhà. Ndi ale ni'ì atdí dǒ arí Kàgàwà ǒdò ònzi ale. Ndirò ndi ale bhà idza náadù 'ì'ì f̀̀kyèrò unduta-dzà tí. ⁸ Ní Pòlò r̀̀nona Kàgàwà bhà Ídzì Màk̀̀rù 'ì'ì rò, Krìsipò mà kóró p̀b̀ìndà idzá-bhà mànà náadù Yèsù ná'ù. Ndi Krìsipò ni'ì unduta-dzà ǒ ádr̀̀ngbǎle. Ndirò, Kòritò tó kigò ǒ ábhǒ ale nyú náadù Yèsù à'ù átò, 'àdù bàtizò àlù. ⁹ Nírò ní ndi atdíku kùbhingá, Ádr̀̀ngbǎle

Kàgàwà náavì ndì Pòlò tò onyè bhěyi ródzì kà-dò dhu tó ófò ǒ, ndàdù àtìnà kànì: «Àpé nyonzi ɔɔɔ Pòlò. Dhu àkǎ nyambe dhu kèlě òvò dǒ ìndrũ tò ìnzì nyi nyínè rórò. ¹⁰ Obhó tí, ma mí'ì ìnè atdíkpá nyi mànà. Ndirò, atdí ale mà rǐ nǐ ɔtsúna ìlǐ rànú, ndònzì nyi nǐ nzéɛ. Ndirò, dhu àkǎ nyuni dhu átò ìnè pbàkà ale rǎrǐ'ì ibí nyú yàrí kigò ǒ.» ¹¹ Ní Pòlò adù àdi ndi kigò ǒ atdí ato nyú tí dóná azà àbǐ nà, ndòngò Kàgàwà bhà Ɔte munò ìndrũ tò. ¹² Gǎliyò níitdègu òngo Àkayà tó pbìrì ǒ lǐwalì tí, ní kóró Pbàyàhúdì iri ì Pòlò dǒ, 'adù kòsò 'òwù nà dhùwanì ò lǐwalì Gǎliyò-ònzì. Ní abádhí ati kànì: ¹³ «Yàrí ale arí ìndrũ-afí ùlě ràmbe Kàgàwà ifu dǒ, ìnzì ní yà àlě tó uyátá nónzi ka dhu bhěyi.» ¹⁴ Ní yà Pòlò àmbènà ɔte òpè ònà kàsùmì ǒ ní ndi lǐwalì Gǎliyò adù ndi ɔte òtdì òtdì tí, ndàtì Pbàyàhúdì nǐ: «Dhu í'íná gukyè abvo mà kòhò dhu tí, ndirò atdí dǒ kǎfǎ dhu mà dhu tí, ní ma màmbènà madzì àdzì mirì nyǐ nyáwěna kà-dǒ dhu tǐna dǒ. ¹⁵ Pbétù, wò nyǐ nyǐ nyǎgò okúna dò rò dhu ní fùkú somà tó màndu mà, ɔvo mà, ndirò fùkú uyátá mànà. Ní ndi dhu àndà nyǐ. Inzá ma mòzè munò kǒkò dhu bhěyi dhu-tsí-ànyǎ nzínziku ǒ.» ¹⁶ Wò dhu-dzidǒ, kǎdù abádhí ùnyà iri dhùwanì-dzà ò rò. ¹⁷ Nírò ní ndi kóró kòrí ale náalú unduta-dzà ǒ ádràngbǎle, Sòsitèni tí kátina, 'adù òpènà 'òvì dhùwanì-ònzì rò. Pbétù, lǐwalì Gǎliyò náadù nzá afína mà nǎtdu abádhí tó dhu nǐ.

*Pòlò rǐ ndàdù Àtìyòkiyà dhu
(Kas 20.16; 21.23-26)*

18 Wò dhu-dzidǒ, Pòlò mà náadù pé òko ibí idhò nyú tí atdíkpá Kòritò tó kigò ǒ Yèsù ná'ù ale màná. Nírò ní ndi abádhí adù 'ìvà 'òwù ibhú ǒ atdíkpá Pèrèsílà mà Àkilà màná nà Sìriyà tó pbìrì ò. Ní ànyì ì ówu rórò, abádhí itdègu òwu ùvò Kèkùreyà tí kátina kifukù ǒ, ní tdǔ ì opé abhi ànyìrǒ rò rò, kǎdù dóna-ká àbhũ kàkpà, angyangyi ndi ndatsò dhu Kàgàwà-ònzí dhu dhu-okú dò rò. 19 Ní Èfesò tí kátina kigò ǒ ì òwù ùvò rò, Pòlò adù Pèrèsílà mà Àkilà nà nùbhà òyá ànyìrǒ, ndàdù ndìvà ndòtsù unduta-dzà ò. Ní ànyì-dzá abádhí adù 'òpè 'àgò ì Pbàyàhúdì màná. 20 I Pbàyàhúdì adù kǎtdyú òhò ndínì ì oko tí màná ibí idhò tí. Pbétù, Pòlò adù nzá ndi dhu ná'ù abádhí tò. 21 Abhi òpè ndi ndí rórò, kǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Kàgàwà òzè ka nǐ, ma mí madũ àdũ tdítǒ mǐrà nyǎndà.» Wò dhu-dzidǒ, Pòlò adù òtsù ibhú ǒ Èfesò rò, ndàrà Kàyisàriyà. 22 Ní Kàyisàriyà ndi ndàrà àhũ rò, kǎdù pé àrà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàrà kànìsà àtsè angyi. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù dóna òdì ndàrà Àtiyòkiyà, Sìriyà tó pbìrì ò. 23 Kǐtdègu ngúfe idhò òdhò Àtiyòkiyà tó kigò ǒ, ní kǎdù ndìvà ndi kigò ǒ rò, ndàdù ndòpè ndùbhi dhèdhèrò kigò òna nǎ, Gálàtiyà mà Fùrùgiyà màná tó pbìrì ǒ, ndùbhi Yèsù ná'ù ale-afí òpè rǒ.

Àpòlò rǎrà àhũ Èfesò mà Kòritò màná tó kigò ò dhu

(Kas 15.41; 16.4-6; 1Kò 3.4-8)

24 Wò ndi kàsùmì ǒ, Àpòlò tí kátina atdí Màyàhudì níra àhũ Èfesò tó kigò ò. Kà ní'ì

Àlèsàndùriyà tó kigò ǒ ale. Ndirò, ka ni'ì atdíđǒ ǒte nótsì, ndàdù Kàgàwà bhà Andítá arúnona dhu ùni mběyi nyú ale. ²⁵ Ndirò, ka ni'ì iwà ka kúdhe dhu fíndà atdíđǒ Ádrùngbǎle Yěsù bhà otu dǒ ale. Ní, kǒngónà àdù Yěsù dǒ róte Ídzi Màkürù nówò ìndrù tò fíndá obhónánga nyú dǒ atdyúna nyú nà. Pbétù, kǔni dhu ní yà bàtizò nubhónà Yùwanì bhà bàtizò kèlě. ²⁶ Ní. Èfesò ǒ unduta-dzà ò ndì ndòtsù rò, kǎpè ndòtè ìmbǎ òná ǒdó na. Ní, Pèrèsílà mà Àkilà nà níitdègu kà rǎwěna dhu ìri, ní abádhí adù kìdyì 'òwù mànà atdíkpá, 'adù Kàgàwà bhà otu tó obhónánga nítè fíndà. ²⁷ Wò dhu-dzidǒ, Apòlò náazè ndàrà Kòritò tó kigò ò, Àkayà tó pbìrì ò. Ní, kà t'ódhína náadù ndì dhu ná'ù à'u tí kà tò, 'adù dhu àndì ndì pbìrì ǒ Yěsù ná'ù ale tò, ndínì adù tí kàkò mběyi nyú. Ní, Kòritò ndì ndàrà àhù rò, kǎnzì yà pbìndà ídzìnga-okú dǒ rò Kàgàwà úbà dhu fíyò rà'ù Yěsù ale ní dzùnà atdíđǒ. ²⁸ Obhó tí, yà Pbàyàhúdì mànà ì í 'àgò kóró ale-ònzì rò rò, kǎdúnà àrà abádhí-lèmà nónzì rǒ ònzì tí. Andítá-otù ǒ, kàránà dhu ìtè rǒ kpangba Yěsù rǎrì ndì Krístò.

19

*Pòlò rǐ kànìsà ìdì Èfesò tó kigò ǒ dhu
(Kas 5.15-16; 8.14-17; Ròm 15.25-27)*

¹ Adì Apòlò adì Kòritò tó kigò ò rórò, Pòlò núubhì ndùdà Fùrùgiyà tó pbìrì ǒ pbìrì-akpá ònǎ, ndàrà àhù Èfesò tó kigò ò. Ní, ányì ndì ndàrà àhù rò, kǎtù atdídhená ábhàlì, ² ndàdù dhu ìvu tsùyá ndàti: «Yà Yěsù nyí nyá'ù nínnganí, Kàgàwà

íră tí íră nyĩ pbìndà Ʋlǎ-Ʋlafí nĩ?» Ní kòrí ale adù dhu àdu kà tò, 'àti: «Ʋnzá mǎ mǎpè Kàgàwà ópè ndíră ìndrũ pbìndà Ʋlǎ-Ʋlafí nĩ dhu ìrì.» ³ Pòlò adù dhu ìvu tǎítǎ abádhí-tsũ ndàti: «Olu, wò nyĩ nyálũ bàtizò ní'ì ìngbà bàtizò-tidò?» Abádhí adù dhu àdu Pòlò tò, 'àti: «Mǎ málũ bàtizò ní Yùwanì bhà bàtizò.» ⁴ Ní, Pòlò adù àtìnà abádhí nĩ: «Yùwanì úbhì ùbhonà rǒ bàtizò ní'ì yà ìndrũ ùgèrè ndì, ndùbhà pbìndà nzérenga dhu ìtè rí bàtizò. Ndirò kũbhì dhu òvò rǒ ìndrũ tò, ndínì yà olù rírà fǐndà ale na'u tí. Ndi ale ní Yèsù.» ⁵ Ní, wò Pòlò ùnò dhu ì ìrì rò, kǒkò ábhàlì adù bàtizò àlũ Ádrùngbǎle Yèsù-òvò rǒ. ⁶ Pòlò adù ɔtsúna ùlì abádhí dǒ, Kàgàwà ràdù abádhí ìra pbìndà Ʋlǎ-Ʋlafí nĩ. Ní ànyìrǒ rò tí, kòrí ale náadù 'òpè 'òtè yà ìnzá ì àpè ùnǎna angyi aláva-tidò, 'àdù òwu dhu òvò rǒ ìndrũ tò, àdhàdhì Kàgàwà bhà pbànábí arí dhu òvò ìndrũ tò dhu bhèyi. ⁷ I ale ní'ì mbèmbè atdí kumì dòná óyǒ nà ale.

⁸ Wò dhu-dzidǒ, Pòlò anzì ìbhu àbì nyú, ndòngò àrà unduta-dzà ò. Ní ànyì-dzá, kǎdúnà àrà Ídzì Mǎkǔrù nóvò rǒ atdyúna nyú nà ìndrũ tò, 'àdù àmbe 'àgò dǒ ì ale mànà. Ndirò, kǎdúnà àrà ndòzè rǒ, ndùgèrè ìndrũ-afí rà'ù òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ Kamà Kàgàwà bhà idzi dǒ ndì ndúnona dhu. ⁹ Pbéù atdídhénà ale abádhí nzínzi ǒ ní'ì odú afiya nà ale. Ní, ì ale-tsí náadúnà òwu 'ùvo rǒ ìnzì ì a'u tí Pòlò rǒvona fǐyò Ádrùngbǎ Kamà Yèsù bhà otu dǒ dhu. Abádhí adúnà òwu dhu ùnò rǒ nzére nyú ndi otu núngru ale nĩ. Ní, Pòlò adù abádhí ùbhà, ndàdù ábhàlì kèlè nóvò, 'òwù mànà. Ní, bìlǐngànà kǎdù àdi

ndòngò dhu ùdhe i ábhàlǐ tò, Tìranò tí kátina atdí ale bhà dàrasǎ-dzà ǒ rò. ¹⁰ Wò dhu anzì ndì ràrà àhù mbèmbè óyǒ ato nyú tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Àziyà tó pbìrì ǒ ale, Pbàyàhúdì mà, ìnzǐ ní Pbàyàhúdì mà nà níri Ádràngbǎle Yēsù dǒ ɔte.

Sikewà bhà inzo rǐ nzéɛ-alafí nómvu 'òdì dhu

¹¹ Efesò tó kigò ǒ Polò rǐ'ì òná kàsùmì ǒ, Kàgàwà anzì idhò rǐ ìndrǔ ùkǒ nǐ ábhǒ wìwì nyú kǒtù ǒ. ¹² Ní ìndrǔ owúnà Polò-ngbò nùpbàlǎ lesò mà mberù mà nà nùgù rǒ, 'òwù andi nà ale-ngbò nùpbala nǐ, i ale ràdù òwu ùgu rǒ, ndirò nzéɛ-alafí nà ale ò rò, i nzéɛ-alafí ràdù òwu ùvò rǒ.

¹³ Wò ndi kàsùmì ǒ, atdídhená Pbàyàhúdì níitú ì 'òwù ùbhi rǒ kóró ngari òná, ndíni ì owu tí nzéɛ-alafí nípfò rǒ, 'òdì ìndrǔ ò rò Ádràngbǎle Yēsù-ɔvò rǒ. Abádhí owúnà àtì nà rǒ i nzéɛ-alafí nǐ: «Yà Polò arúbhi pbìndà Ídzì Mákǔrù ùnò rǒ Yēsù-ɔvò rǒ, nyùvò wò ale ò rò!» ¹⁴ Wò ndi dhu nanzì ale ni'ì Sikewà tí kátina atdí ale bhà àrùbhù kpabhínzo. Ndi Sikewà ni'ì Pbàyàhúdì tó pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ atdí kamà. ¹⁵ Nírò ní ndi atdíku, yà abádhí òtè nǐ nzéɛ-alafí náadù ɔte abádhí tò, ndàti: «Yēsù ma múni wà, ndirò ma múni wà dhu Polò rǐ'ì àdhi pbá ale. Ní nyí nyú, nyí ní àdhi mà?» ¹⁶ Ní, wò nzéɛ-alafí rǐ'ì òná ale náalà ndi kòrí ale dò, ndòpè ndòngbù, ndònzì lè màya kóró. Ní kòrí ale núunya ì idza rò nzìnzì rò, ùlè tí ngbǒya ùlè otú nǐ rórò, 'òtsè. ¹⁷ Ní, wò dhu-òyǐ níitdègu ndùgà Efesò tó kigò ǒ, kóró Pbàyàhúdì mà, ìnzǐ ní Pbàyàhúdì mà nà dhu

rìrì, ní ɔɔo adù ìsì atdíḍḍ abádhí ò. Ndi dhu adù abádhí nábhɛ rífɛ Ádrùngbǎle Yēsù-ɔvò atdíḍḍ.

¹⁸ Wò dhu-dzidò, Yēsù ná'ù ábhò ale nyú nóowúnà ì arónzina nzérenga nóvò rǒ k pangba.

¹⁹ Ndirò, abádhí nzínzì ò, yà òndrù òndrù rǒ arúbhi ábhò ale nyú náadù iwu ndi òndrù òndrù ì arí nǐ bhúkù nà, 'ùbì kóró ale-ònzì rò. Ní, kǒkò ùbì ka kùbì bhúkù-odzi ka kùpǐ, náahù mbèmbè imbò kumì lafù fùrangà tí*.²⁰ Wò dhu bhěyi ní ndi, Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ɔbi náabhù kàbhà ɔte rùgà ndi kóró ngari ò, ràdù ì'ì ɔbi nà atdíḍḍ.

*Polò rǐrèna ndínǐ ndi ndonzi tí dhu
(ɔvt 9.17; 1Kò 15.32; 16.8-9; 2Kò 1.8-10)*

²¹ Kǒkò dhu ónzì ì dhu-dzidò, Polò irè dhu afína ò, ndi ràkǎnà ndàhɛ Ɛfesò rò, ndàrà Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní, ányì ndi ndara tí, dhu ràkǎ ndùdà Màkèdòniyà mà Àkayà mànà tó pḃìrì ònǎ. Ndirò, kǎdù àtìnà: Yèrùsàlemà ndi ndàrà àhɛ rò, ndi rǎràdù ùda átò, ndàrà àhɛ Romà tó kigò ò.

²² Nírò ní ndi kǎdù yà dzùnàna ònzì arí óyò ale, Tìmòtewù mà Rǎstò nà nóvì, ròwù angyi fǐndà Màkèdòniyà tó pḃìrì ò, ndi nyú, ndàdù ndùbhà ngúfe idhò tí tdítḍḍ Àziyà tó pḃìrì ò.

*Dèmètrǐyò rǐ Ɛfesò tó kigò ò bhà àbhě rìvà dhu
Polò rǒ dhu*

²³ Wò ndi kàsùmì ò, ádrùngbǎ wògò náatà ìndrù nzínzì ò Ɛfesò tó kigò ò, Ádrùngbǎle Yēsù bhà otu ùngǔ ka kí dhu-okú dò rò. ²⁴ Obhó tí, ndi kigò ò, Dèmètrǐyò tí kátina atdí álì-ba ní'ì

* **19:19** 19.19 Ndi dhu ní'ì atdí miyà dòná imbò kumì nà atò ò ka kònzì kasu tó mùkìmbà-bvu.

inè. Ndi ale ongónà suma nódù, ndàdù ùyŷya dhú-nzo-wòyŷ nóbhòlò nŷ. Ní, àbadhi mà, ì arí kasu ònzi atdíkpá mànà ale mànà nóongónà Àrìtemù tí kátina tsìbhá mŷngù bhà somă-dzà-wòyŷ tó sànamù nóbhòlò ndi suma nŷ, ndi dhu ràdù àrà 'àbhŷ rŷ, 'òngyè fùrangà abhŷ nyú. ²⁵ Ní atdíku, kăndu òdhína-tsù yà ndi kasu-tidò ònzi arí ngŷkpà ale mànà. Kădù dhu òvò abádhi tò, ndàti: «Àbanŷnzó, nyŷ nyàni wà dhu, yà àlě karábàna ongyéngá raráhŷ yà àlě kárónzina àlě tó kasu ò rò. ²⁶ Ní, nyŷ nyàla wà, ndirò nyŷ nyàni wà Polò tí kátina ale rărà ábhŷ ale nyú-afí nŷle rŷ, rŷgèrè ì àlě tó mŷngŷ-nzo rŷ rò dhu. Kà rărà àtina rŷ, ale-òtsú nŷ ka kóbhòlò mŷngŷ-nzo rărè nŷ mŷngù. Wò ndi dhu kŷnzì nzá Èfesò tó kigò ŷ tí, pbétù, kŷnzì ndi dhu mbèmbè kóró Àziyà tó pbìrì ŷ. ²⁷ Ní, wò dhu rŷ ì inè ndibhò àpbè àlě tó kasu tò. Ndirò, kà rŷ ì inè átò ndàbhŷ Àrìtemù, àlě tó ádrŷngbă tsìbhá-mŷngù nŷlě ka karí òná rò somă-dzà ìnzì kŷzù dhu tí. Ndirò, kà rŷ yà ndi kóró Àziyà tó pbìrì ŷ bhà mà, kóró yà adzi ŷ ale mànà dhu náarŷlěna mŷngù, Àrìtemù bhà ádrŷngbănga nábhŷ rìtsì.»

²⁸ Ní, wòrí òtè ì ìrì rò, kŷkò Dèmetrŷyò àndunà-tsùya ale náakó atdidŷ, 'àdù àmbe ùkŷ dŷ, 'àti: «Èfesò ŷ bhà tírò, àlě tó mŷngù Àrìtemù ní ádrŷngbă tsìbhá-mŷngù nyú!» ²⁹ Wòrí dhu tó wògò náanga ndi, ndàkă kóró ndi kigò ŷ. Nírò ní ndi ìndrŷ nŷulŷ Măkèdòniyà tó pbìrì ŷ óyŷ ale, Găyò mà Àstarikò nà, ì ròmè ì nà yà ádròdrŷ ìkpa ìkpa ka karí òná rò idza ò. I Găyò mà Àstarikò

nà ni'ì Pòlò mà náarúbhi màná atdíkpá ale. ³⁰ Ní, Pòlò azè ndì, ndòtsù átò ihé-yà rǐ'ì i, pbétù Yěsù ná'ù ale náadù nzá ndi dhu ná'ù kà tò. ³¹ Ndirò, Àziyà tó pbìrì ǒ àlità tó atdídhéná ale ni'ì kà màná ì nózè. Ní, i ale adù ìndrù àvi átò ròwù kìsò ìnzǐ otsú tí ikpa-dzà ò.

³² Ndi kàsùmì ǒ, ànyì-dzá ì nàndu ale-do núnza ndì atdíđ. Abádhí ambénà ùkù dǒ, atdídhéná ale ràmbe ìnzá ndì nòfò ngùkpá ale rùnona dhu nà dhu ùnò dǒ. Ndirò, ábhǒ ale nyú abádhí nzínzi ǒ, núuni nzá àdhu-okú dò rò màtí ìndrù àndu tsùya ànyì-dzá dhu. ³³ Nírò ní ndi Pbàyàhúdì abhù Àlìsandurù tí kátina atdí ale ràdà angyinǎ rò ihé-yà tò, ihé-yà nzínzi ǒ rò atdídhéná ale ràdù wòrì ndònzì dhu-tì náwe fìndà. Ní, kǎgò ìndrù ɔtsuna nǐ, ndinǐ ndì ndoɔo tí dhu fǐyò. ³⁴ Ní, ihé-yà itdègu dhu òsù Àlìsandurù rǎrǐ Mùyàhudì, ní abádhí adù òko 'àmbe ùkù dǒ atdíkpá, rǎrà àhɔ mbèmbè óyǒ adyifò-sisì nyú tí. Abádhí ambénà àtìná dǒ: «Èfesò ǒ bhà tírò, àlě tó mǔngù Àrìtemù ní àdrùngbǎ tsìbhá-mǔngù nyú!»

³⁵ Ní, wò kigò ǒ atdí ndombè náarà ìndrù àbhɔ rìnè. Kǎdù ɔte ɔpè, ndàtì: «Èfesò ǒ bhǎ, ádhi pbá ale ndi nzínziku ǒ ìnzá àpè dhu ùnǐ, Èfesò tó kigò rǎrǐ ndi àdrùngbǎ mǔngù Àrìtemù ùlě ka karí ɔná rò idza-ngbò ɔdo arí, yà ɔrù-akpá ò rò ísǐ wòyóna tó sànamù màná? ³⁶ Wò dhu àgò rí ale rǐ'ì mbǎ. Ní, dhu àkǎ pé nyìnè, nyǎdù inga ìrè tdǔ nyǐ nyonzi atdí dhu rò. ³⁷ Kǎkò nyǐ nyiwǔ nà iró ale ní ìnzá atdí dhu mà nǎfǎ àlě tó somǎ-dzà nǐ, ndirò abádhí ùnò nzá dhu nzére àlě tó

tsìbhá-mǔngù nǐ màtí. ³⁸ Ní, Dèmètrǐyò mà yà ì arí kasu ònzi mànà ale mànà náapé ì'ì ì òzè 'òbhù ale nà, ní anya t'únɔta-idhò arí inè òngo ì'ì, ndirò ádròdrǒ ale arí'ì inè. Ní, abádhí àkǎ 'òwù dhu òbhù ányì. ³⁹ Ndirò, nyǐ nyapé ì'ì nyǐ nyòzè kòbhòlò ngǔkpà dhu-tsí nà, ní ì-tsí òbhòlò ka kádù yà kóró ale úni unduta-dhò ǒ. ⁴⁰ Àlě kí'ì inè kòbhù àlě yà indo ndì nònzì dhu-okú dò rò. Obhó tí, àlě kí'ì mbǎ atdí dhu nà màtí, yà irò àlě kùndu àlě okúna dò rò dhu tí àlě kádù àtìna.» ⁴¹ Wò dhu bhéyi ndì ndòtè dhu-dzidǒ ní ndì, kádù kǒkò ì nàndunà ale návi rùndò ì uró rò.

20

Polò rǎrà tdítdǒ Mákèdòniyà mà Pbàgìríkí mànà tó pbìrì ǒ

Yèsù ná'ù ale-afí àbhù ròtsì obi dhu

(Ròm 15.25-27; 1Kò 16.1-7; 2Kò 7.5)

¹ Wò wògò-íyà àrà inè dhu-dzidǒ, Polò andu Yèsù ná'ù ale-tsù. Ní, abádhí-afí ndì ndàbhù ròtsì obi dhu-dzidǒ, kádù abádhí nóvi, ndàdù ndìvǎ ndàrà Mákèdòniyà tó pbìrì ò. ² Ndi pbìrì ònǎ ndì ndúda rò, kǎránà Yèsù ná'ù ale-afí àbhù rǒ ròtsì obi yà abhò-gùna ndì ndúnɔna Kàgàwà bhà ɔte nǐ. Nírò ní ndì kádù àrà Pbàgìríkí tó pbìrì ò, ³ ndàdù ìbhù àbǐ nódhò ányì. Ní Sìriyà tó pbìrì ò ndì ndara tí ìbhú ǒ ndì ndí dhu ònzi rórò, kǐri dhu iwà Pbàyàhúdì rìrì ì dòná. Ní, kádù ndàdu tdítdǒ Mákèdòniyà, ndàrà àhù ndì pbìrì ǒ kigò Filipì tí kátina ò. ⁴ Ndi abhi ǒ, ka nunda ale ní'ì Sòpàterè, Bèroyà tó kigò ǒ ale Pirò t'ídhùnà. Ngǔkpà ale ní'ì Tèsàlònìkà tó kigò ǒ ale, Àsìtarìkò

mà Sèkundò nà. Ngǔkpà ale ni'ì Gǎyò, Dèrbè tó kigò ǒ ale mà, Tìmòtewè nà. Ndirò ni'ì Àziyà tó pbìrì ǒ ale Dòkíkò mà Tròfímò nà. ⁵ Ní Filipì rò, kòrí ale adù ùda angyi fǎkà*, 'òwù mǒdò Tròwà tó kigò ò rò. ⁶ Pbétù má'í na, yà ìmbǎ ònà afi nà mǔgatì tó mǔhendù dzidǒ, má madù mǔvǎ Filipì tó kigò ǒ rò, mǔpè abhi ibhú ǒ. Ní ìmbò idho-dzidǒ, má madù òwu abádhí òtù Tròwà tó kigò ò. Ndi kigò ǒ ní ndi má madù atdí yengè nyú nónzì.

Polò rǐ Ètikò tí kátina kpatsìbhíngba ìkyě dhu (1Ká 17.17-24; 2Ká 4.32-37; Kas 9.36-42)

⁷ Sàbatù-idhò ǒ pbítsòngǎ†, má mundu má ndíní má mǔko tí Yèsù bhà ɔve ìrè má mí nǐ mǔgatì-ǒnga, mádù ònyùnà. Ní, Polò adù àdi ndámbe dhu òvò dǒ ìndrù tò. Kǎdù ndi ɔte àdhà ádzí nyú, rǎrà àhù azà adyifò-sisì kúbhíngá nga tó ò, tsútsǎ nínganí ndì ndarana nídhuní. ⁸ Yà ndi má mùndu má ònà ɔrùnǎ káluga ǒ, inga àwù rí tarà ní'ì abho nyú. ⁹ Ní, Ètikò tí kátina atdí kpatsìbhíngba adì ndi káluga tó atdí póló-bidǒ, ndámbe ɔte ìrì dǒ. Ní, ádzíta nyú ɔte rǎrà dhu-okú dò rò, Ètikò-nyìkpó adì ndámbe òrì dǒ. Ní idho ò rò kǐtsi obvò, wò ìbhù ka kágbǎ dòyá idza tó ɔrùnǎ idza tó póló ǒ rò. Ka kadù kǐvǎ iwà òvè rórò. ¹⁰ Ní, ɔrù rò ndì ndàwǔ rò, Polò itsi ndàgu

* **20:5** 20.5 Yàrí bhǔkù nandí ale, Lukà mà náawù 'òtù Polò nà Filipì tó kigò ǒ (Kas 16.12). † **20:7** 20.7 Pbàyàhúdì-bvǔ, idho-owútá nóongónà ndòpè adyifò ròtsù ró rò. Ní Sàbatù-idhò ǒ pbítsòngǎngá ni'ì abádhí tó yengè tó wemberè tó idho rǐ ndòpè dhu. Yèsù ná'ù ale tó ka ní yengè tó idho.

kà dǒ, ndàdù kìvà ndàmbǒ fóná, ndàdù àtìnà: «Ìnzǐ nyitù afíkù. Ìnè kà rǐ'ì ípìrǒngà nà.» ¹¹ Wò dhu-dzidǒ, Pólò adù ùpo tdítǒ wò ɔrú kàluga ò, ndàdù m̀gati-ǒngà ùkò, ndàdù ònyùnà. Nírò ní ndi kǎdù òte tdítǒ r̀rà àhù inga r̀bho dhu ò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndìv̀à ndàrà f̀ndá dhu nǐ. ¹² Ní, ka kadù wò kpatsibhíngba ùndà firábvù ípìrǒrò, ndi dhu r̀dù ìndr̀ òbhù r̀tù affiya atdíǒ.

*Pólò rǐ ndìv̀à Trɔwà r̀ò, ndàrà Miletò Yèrùsàlemà ndúda r̀òrò dhu
(M̀t 7.15-20; 1Tè 2.1-12; Tit 1.9-14; 1Pé 5.1-4; 2Pé 2.1-3)*

¹³ Wò ndi k̀sum̀ ò tí, mǎ muvò, m̀d̀ d̀ka m̀wù angyi Àsosi ibhú ò, Pólò r̀dù ìrà pf̀na d̀ olù. Ní, mǎ mudhè dhu m̀dyi Pólò ibhú ò Àsosi r̀ò. ¹⁴ Ní, k̀tdègu ìrà m̀tù Àsosi, k̀pò ibhú ò, m̀dù òwu atdíkpá m̀wù ùvò M̀tìlènì. ¹⁵ Tsútsǎ nínganì, mǎ madù m̀v̀à ányirò r̀ò, m̀wù ùvò Kiyò tí k̀tina s̀ngà-tí'ò. Ndirò ní ndi mǎ madù òwu ùvò S̀m̀s̀ tí k̀tina s̀ngà d̀. Tsútsǎ nínganì tdítǒ, mǎ madù òwu ùvò Miletò tí k̀tina k̀gò ò. ¹⁶ Pólò azè ndi ndùbhi ibhú ò tí, ìnzǐ ndòtsù Èfesò tó k̀gò ò, akye ndi ndadùna f̀ndá k̀sum̀ ìwi Àziyà tó pbìrì ò nídhunì. Obhó tí, ka ní'ì iwà dhu núdhè afina ò, ndi r̀mbènà àrà àhù Yèrùsàlemà tó k̀gò ò angyinǎ r̀ò P̀ndèkòtè-idhò tò, ndi dhu r̀dù àkǎ f̀ndà nánì.

*Pólò rǐ dhu òvò Èfesò tó k̀gò ò k̀nìsà ò
pbàk̀r̀ tò dhu*

17 Miletò rò, Polò avì ìndrű ròwù Efesò tó kigò ǒ kànìsà ǒ pbàkürű ùnzì. 18 Ní, ì pbàkürű itdègu ìwu ùvò kà-tí, ní kǎvò dhu abádhí tò, ndàti: «Nyǐ nyùnì wà ìngbà dhu bhéyi mǎtí ma mádi nzínzikü ǒ dhu, ròpè ndì yà Àziyà tó fùkú pbìrì ǒ ma mǐra àhü òná idho ò rò. 19 Ma mónzì Ádrùngbǎle Yēsù bhà kasü yorowà nyú nà, nyidu-dha ǒ, ndirò yà Pbàyàhúdì rǐrèna ì onzi tí rùdú nzére dhu tó àpbè ǒ. 20 Nyǐ nyùnì wà dhu átò inzà ma rórù atdí dhu mà, yà dzùnàkù ònzì rádù dhu nzínzì ǒ. Ma mǎrà kóró dhu òvò rǒ fùkù, madù ùdhenà fùkù rùwugà dǒ rò mǎtí, ndirò fùkú idzá rò mǎtí. 21 Ma mǎrà dhu òvò rǒ k pangba Pbàyàhúdì tò, ndirò ìnzì ní Pbàyàhúdì tò, ndínì ì nùgèrè tí Kàgàwà tò, 'àdù àlě tó Ádrùngbǎle Yēsù Krístò ná'ù.

22 Nírò, kànì ma mǎrà kòmbí Yèrùsàlemà tó kigò ò, àdhàdhì yà Ìlǐǎ-Alafí nùtu ìma ndínì ma mǎnzi tí ka dhu bhéyi. Ma mùnì nzà àdhu mà rǐ mabà ànyì dhu. 23 Pbétù Ìlǐǎ-Alafí àbhü mùnì yà ma múbhi òyanǎ kóró kigò ǒ dhu ní, ìma òdò rí dhu rǎrǐ usótá mà àpbè mànà. 24 Ma mòzà nzà pbàkà ìpìrǒnga rǐ'ì ádrùngbǎ dhu tí idù. Atdí ma mòzè dhu ní, mǎnzi pbàkà kasü yà Ádrùngbǎle Yēsù ìbho fudú, màrà ùtsànà. Ndi kasü ní mùnò Kàgàwà bhà izü tó Ídzi Mākürű ìndrű tò.

25 Kòmbí, ma mùnì wà dhu nyǐ rǎrǐ nzǐ nyǐdu-kpa àlǎ tdítǒ, nyǐ yà ma múbhi nzínzikü ǒ, mambe òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi tó Mākürű nùnò dǒ fùkù rò. 26 Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ìndo ma mǎtina nyǐ nǐ, nzínzikü ǒ rí ndàbhű ndàwǐ aǎ-azù ní'iyà ndi aǎ-dò-

tsíró nyú. ²⁷ Obhó tí, ma múbhà nzá atdí dhu mà inzá ma mòvò fùkù rórò, yà Kàgàwà ózè kònzì dhu nzínzì ǒ. ²⁸ Nírò, nyòngò nyòdò mběyi nyí-tírò, nyǎdù ǎlǎ-Alafí úli nyí nyòngò ùndàná Kàgàwà bhà Kànìsà ùndà mběyi. Ndi Kànìsà ní yà Idhùnà-azù nyú rǒ Kàgàwà adzi fíndà Kànìsà. ²⁹ Ma m̀ni wà dhu yà nzínzikù ǒ rò ma mí mivà marà dhu-dzidǒ, tsamangèrě bhěyi órù atdídǒ ale rǎrǎ itsù nzínzikù ǒ, ìnzǐ 'àdù òwu Kàgàwà bhà tà-mà-izù ònzì rǒ. ³⁰ Ndirò, nzínzikù ǒ rò màtí, atdídhená ale rǔvò ùvò, 'àmbe tìtò ùnò dǒ ìndrù tò, ndi tìtò ràdù àrà ìndrù àbhù rǒ rùgèrè ì, 'òngò fiyó ábhàlì tí. ³¹ Nírò, nyàndà nga mběyi, nyǎdù àmbe yà ìbhù ato ǒ ma múdhe nyìdu-dha nyú nà nzínzikù ǒ kóró ale tò, adyìbhengá nga mà kúbhingá nga mànà ǒ dhu ìrè dǒ.

³² Ní, kòmbí ma múbhà nyí Kàgàwà-fó. Ndirò, ma múbhà nyí yà Kàgàwà ózè àlě dhu dǒ róte ote ongó tí nyòdò. Ndi ote rǐ nyòsì, ndàdù nyàbhù nyàbà yà p̀bìndà dhu tí rí'ì ale kóró tò Kàgàwà akò fíndá làká asota. ³³ Yà àlě kí'ì atdíkpá nyí mànà òná kàsùmì ǒ, ma móhò nzá atdí ale bhà fùrangà-atdyú mà, ɔrò-atdyú mà, ndirò mberù-atdyú mà. ³⁴ Nyí nyú mà, nyí nyúni wà dhu yà dzùnàdu nónzì dhu mà, mà marí òko mànà atdíkpá ale dzùnà nónzì dhu mànà ma rónzì kǎkǎ otsúdu nyú nǐ. ³⁵ Ma marí dhu ìtè bìlìngànà fùkù, dhu rǎkǎnà nyònzì kasu ndi dhu bhěyi, ndínlǐ nyí nyadù tí òwu ìmbǎ rí'ì obi nà ale dzùnà ònzì rǒ nǐ. Dhu àkǎ nyǐrè yà Ádrùngbǎle Yèsù unò dhu, ndàtì: dhu nàbhù ìndrù tò ale rònzì wà hirò, ròsè yà ndi dhu ndì ndàbhù fíndà ale

dònnǎ‡.»

³⁶ Wò dhu ndì ndùnò dhu-dzidǒ, Pòlò mà pbàkùrǔ mànà núuko ì otdyùya dǒ, Pòlò ràdù ndìtsò. ³⁷ Nírò ní ndi kóró ale adù 'òpè 'àmbe òdzi dǒ, 'adù Pòlò àmbo, ì ròvì ka nǎ. ³⁸ Abádhí nabhù ìzu rùka atdíǒ dhu ní'ì Pòlò àtinà abádhí rǎrǎ nzi nyina-kpa alá tdíǒ dhu. Wò dhu-dzidǒ ní ndi pbàkùrǔ adù Pòlò ùndà, rǎrà òtsù bàtó ò.

21

Pòlò rǎda Tirò mà Kàyisàriyà mànà tó kigò ònnǎ

*Yèrùsàlemà ndi ndàrà rórò dhu
(Kas 8.5,40; 20.22-24,36-38)*

¹ Èfèsò Kànìsà ǒ pbàkùrǔ mànà mǎ màbhǎ mǎ rò, mǎ mawù túrútúrú ibhú ǒ, mǒwù ùvò Kòsì tí kátina sòngà dò. Tsútsǎ nínganí, mǎ madù òwu, mǒwù ùvò Ròdò tó sòngà dò. Ányìǒ rò, mǎ madù òwu Pàtarà tí kátina kigò ò. ² Ní ányì mǎ mǒwù ùvò rò, mǎ matù atdí ádrùngbǎ ibhú abhi ndi ndopé tí, ndàrà Fòyìnìkè tó pbìrì ò rí dhu ònzi ró. Ní, mǎ madù ùpo ndi ibhú ò, mǒwù Fòyìnìkè. ³ Mǎ mitdègu òwu Kipurò tí kátina sòngà nínù, màmbè àlanà dǒ ibhú ǒ rò, ní mǎ madù kanyi, màbhǎ ígù dònnǎ rò, màdù òwu Siriyà tó pbìrì ò. Ní ányì mǎ mǒwu rò, mǎ mawù ùvò Tirò tí kátina kigò ò. Ányì nga ní ndi ka kubhínà ibhú ò ànò ifo ró nǎ. ⁴ Ndi kigò ǒ, mǎ matù Yèsù ná'ù ale. Ní ndi dhu adù màbhè mǒnzì atdí yengè nyú ányìǒ. Ní Hìlǎ-Alafí òvò dhu fíyò dhu-okú dò rò, ì ale adù Pòlò ìso ìnzǎ ara tí Yèrùsàlemà tó kigò ò. ⁵ Pbéttù

‡ 20:35 20.35 Mát 10.8b

wò atdí yengè itdègu ìku, ní mǎ madù ùvò Tirò rò, mǒwù. Ní, Yèsù ná'ù ale mà, fíyó vèbhále mà, fíyó nzónzo màna kóró núunda mǎ mǔvò kigò ò rò, mǒwù ádrùngbǎ rèrù-tsù. Ní anyì mǎ mǒwù ùvò rò, mǎ mukò mǎ otdyùka dǎ atdíkpá, mǎdù mǎtsò. ⁶ Wò dhu-dzidǎ, mǎ madù mǒvì abádhí màna, mǎdù ùpo ibhú ò, mǒwù. Pbétù kǎkǎ mǎ nùnda ale adù 'adu 'òngò bvùya naná.

⁷ Tirò rò mǎ mǔvò rò, mǎ mawù ibhú ǎ, mǒwù ùvò Tòlèmayì tí kátina kigò ò, mǎtsà idha-adzíkpa dǎ abhi. Ndi kigò ǎ, mǎ matse mǎ Yèsù ná'ù ale màna, mǎdù atdí idho ònzì atdíkpá abádhí màna. ⁸ Tsútsǎ nínganí mǎ mívà mǎ rò, mǎ mawù ùvò Kàyisàriyà tí kátina kigò ò. Ndi kigò ǎ, mǎ matsù mǒngò òdhò Filipò tí kátina ale bhà-dzá. Ndi Filipò ní'ì Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkǎrù t'úncta t'ále. Ndirò ka ní'ì yà Yèrùsàlemà tó kigò ǎ ka kavò ìndrù dzùna t'ónzita tò àrùbhù ale nzínzì ǎ atdí ale. ⁹ Ndirò, ndi ale í'ì inzà àpè kpabhále ùnǎ vèbhínzo nà ìfo. † vèbhínzo ní'ì Kàgàwà bhà pbànábí. ¹⁰ Ní, mǎ mitdègu ibí idho ònzì Kàyisàriyà tó kigò ǎ, ní Kàgàwà bhà nabì Àgabù ira Yùdeyà tó pbìrì ò rò, ndìrà àhù ndi kigò ò. ¹¹ Ní tiká ndì ndìrà àhù rò, kǐdyi Polò bhà kùkyě, ndùtsì pfóna mà otsúna màna nǎ. Kǎdù dhu òvò kpangba fǎkà ndàti: «Kànǎ Hlǎ-Alafí òvò idù dhu. Kàti: <Yèrùsàlemà ò yà kùkyě àbadhi rǎrà àhù rò, Pbàyàhúdì rǎ kùtsi yà dhu bhěyi, 'adù àbhàna ìnzì ní Pbàyàhúdì-fó.» ¹² Ní wò dhu mǎ mìrì rò, mǎ Kàyisàriyà ǎ bhà màna, mǎ madù Polò ìso ìnzì ara tí Yèrùsàlemà tó kigò ò. ¹³ Pbétù, Polò adù dhu àdu fǎkà, ndàti: «Ádhu

wò nyìkù-dha nyú nà nyí nyápàna nyǒnzì? Nyí nyòzè tí nyǔkò afídu? Nyí nyàkǎ nyǔni dhu ní ima, ma mà'ù wà ìnzì ní mǔtsi ka kí dhu kèlě, pbétù ma mà'ù wà mohò ka kí mǔvè Ádrùngbǎle Yēsù-ǎvò-okú dò rò Yèrùsàlemà tó kigò ǒ dhu mà átò.» ¹⁴ Ní, ìnzì kà rǐ mǎ múnǎna dhu à'ù rò, mǎ madù ìnè tí ìnè, mǎdù àtìnà: «Ádrùngbǎle Yēsù òzè dhu kèlě àkǎ ndi ndònzì ndì.»

¹⁵ Ní ngúfe idhò mǎ mǔnzì Kàyisàriyà tó kigò ǒ dhu-dzidǒ, mǎ madù mǔbhòlò abhi tò, mǎdù mǎva, mǔwù Yèrùsàlemà tó kigò ò. ¹⁶ Kàyisàriyà tó kigò ǒ, Yēsù ná'ù ngúfe ale adù ùvò átò 'òwù atdíkpá mǎ mànà. Ní ànyì mǎ mǔwù ùvò rò, abádhí adù mǔndà, mǔwù Mùnàsonì tí kátina atdí ale yà mǎ mowuna òdhò rǒ pbi-dzá bhà. Ndì Mùnàsonì ní'ì Kìpurò tó sǔngà ǒ ale. Ndirò, ka ní'ì angyíta tí Yēsù ná'ù ale.

*Pòlò mà rǐ 'òtù Kànìsà ǒ pbàkùrǔ mànà
Yèrùsàlemà ndì ndàrà àhù rò dhu
(1Kò 9.19-23)*

¹⁷ Mǎ mitdègu òwu ùvò Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní ànyì, Yēsù ná'ù ale akò mǎ dhèdhe nyú nà. ¹⁸ Tsútsǎ nínganí, mǎ madù òwu Pòlò mànà Yàkòbhò* bhà, ndirò kóró pbàkùrǔ adù ìwu átò ànyìrǒ. ¹⁹ Ní abádhí mànà ì àtsè ì dhu-dzidǒ, Pòlò adù ndòpè ndàwe yà ìnzì ní Pbayàhúdì nzínzì ǒ Kàgàwà abhù ndònzì kóró pbiindà kasù tí dhu atdatdí-rà ǒ abádhí tò. ²⁰ Wò Pòlò àwe dhu ì ìrì rò, abádhí ifù Kàgàwà atdíǒ. Nírò ní ndì

* **21:18** 21.18 Ndi Yàkòbhò ní'ì Yēsù t'ádòná, ndirò ka ní'ì ndi Yèrùsàlemà ǒ Kànìsà dǒ ádrùngbǎle (Kas 12.17; 15.13).

abádhí adù àtìnà Polò nǎ: «Àbanǎgbá, nyi nyàla tí wà ábhǒ Pbàyàhúdí nyú nùgèrè ì à'ù Yěsù dhu? Ndirò, nyi nyàla tí wà abádhí kóró rǎ'ì inè afiya ì àpǎ atdíǒ, 'àmbè Músà bhà Ʋyátá ìfù dǒ ró tí dhu? ²¹ Ka kàwε wà dhu abádhí tò okúnε dò rò kati, nyi rǎrǎ dhu ùdhě kǎkà ìnzǐ ní Pbàyàhúdí nzínzì ǒ aróko Pbàyàhúdí tò ìnzǐ Músà bhà Ʋyátá nifù tí. Ka kàwε wà dhu átò, nyi rarí dhu ùdhě abádhí tò ìnzǐ fiyó kpabhá nzónzo-ònzǐnga nabhù tí kòbhòlò, ndirò ìnzǐ àlě tó ngǔkpà màndε Pbàyàhúdí tírò nifù tí. ²² Nírò, ka kǐ dhu ònzi ìngbà dhu bhěyi? Obhó tí, abádhí rǎ iwà nyi nyírà àhε iró dhu ìri ìri. ²³ Ní, dhu àkǎ nyonzi yà mǎ múnona indù dhu: Kǎnǐ ìfò ale rǎ'ì inè iró. † ale ní iwà dhu nótso Kàgàwà-ònzǐ ale*.
²⁴ Ní, úgu abádhí nyǒwù nyú'ò mànà atdíkpá, nyǎlǎ Kàgàwà-nyǐkpó ǒ. Ndirò, ádù nyubhò yà abádhí àmbènà ùbhǒna ndínǐ ka kakpá tí dǒyá-ká dhu. Ndi dhu bhěyi ní ndi kóró ale rǎdù dhu ùni yà dùnú ka kàwε dhu rǎrǎ nzǐ obhó dhu, pbétù nyi rarí Músà bhà Ʋyátá ìfù ìfù átò.
²⁵ Pbétù, Yěsù ná'ù ìnzǐ ní Pbàyàhúdí tò mǎ mǐrì wà mǎ màndǐ dhu màti, abádhí rǎkǎ nzá 'òngò sànamù tò ka kùbho perè tí ìzǎ mà, ànzùbhà mà, dàna-tsi ka kǐpbǒ obi nǐ ròvè ìzǎ mànà ná'á. Ndirò, mǎ màndǐ dhu átò màti abádhí rǎkǎ 'òngò 'òdò mǎnyonì rǒ rò.»

²⁶ Ní tsútsǎ nínganí, Polò adù kǒkò ale nùgù, 'òwù 'òpè 'ù'ò ì mànà atdíkpá yà fiyó somà tó màndε nózè dhu bhěyi. Wò dhu-dzidǒ, Polò adù àrà, ndòtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù dhu òvò

* 21:23 21.23 Ʋzt 6.1-21

ányì idzá ndàti ka rārĩ perè ùbhõ ɔvòya dõ kóró, yà Kàgàwà-nyìkpó ǒ ka kí ale ù'ò kilá òná dhu tí ka kópì àrùbhù idho rákǎ nínganí.

Pbàrómá tó pbànowí rĩ Pólò ìgǔ Pbàyàhúdí-fó rò dhu

(Kas 20.23; 24.5-19; Róm 15.30-31; 1Tì 2.15)

²⁷ Wò ale ù'ò ka kí kilá Kàgàwà-nyìkpó ǒ nĩ àrùbhù idhò-tsù níitdègu ndìndù ndínĩ ndikù tí, ní Àziyà tó pbìrì ò rò íwũ ngúfe Pbàyàhúdí ala Pólò Kàgàwà bhà idza ǒ. Ní, abádhí adù dhu ìtsu ihé-yà-dò ò, ndínĩ dhu nìvà tí Pólò-rò. Ní, ihé-yà adù Pólò àlũ. ²⁸ Abádhí adù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìna dõ: «Pbàìsràyélí tó pbìrì ǒ bhǎ, nyìmò mǎ! Kànĩ yà kóró ngari ǒ arí nzére dhu ùdhě kóró ale tò àlě tó pbìrì ǒ bhà dõ, Músà bhà Ƴyátá dõ màtí, ndìrò Kàgàwà bhà idza dõ màtí ale ní yà. Ròsè kóró dhu dònǎ, kàbhũ ìnzĩ ní Pbàyàhúdí mà ròtsù Kàgàwà bhà idza, ndi dhu ràdù wò Ìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ ngari nábhũ ròtì.» ²⁹ Obhó tí, abádhí ní'ì iwà Pólò mà nàlanà kígò ǒ atdíkpá rúbhi Tròfímò tí kátina ale mànà ró. Ndi Tròfímò ní'ì Èfèsò tó kígò ǒ ale. Ní, abádhí adù dhu àtì iwà Pólò ìtsu Tròfímò átò Kàgàwà bhà idza dhu tí.

³⁰ Ní, Yèrùsàlemà tó kígò-ǒnga-tsi náava ndì, ihé-yà ràdù ìtse ndi kígò ǒ kóró ngari òná rò, 'iwũ ùvò Pólò mà rĩ'ì ró. Ní, abádhí alú Pólò, 'ìdhà ràhũ iri Kàgàwà bhà idza-ngbò ka kákpòrò nĩ kàlì ò rò, 'àdù ndi kàlì-lí'ò núpbi ányìrò rò tí. ³¹ Ní, yà abádhí rĩ dhu ònzi ndínĩ ì oho tí Pólò rò, Yèrùsàlemà tó kígò-ǒnga-tsi náva ndì kóró dhu-òyĩ náarà àhũ Pbàrómá tó pbìrì ǒ atdí lufù pbànowí dõ ádrèngbǎle dò. ³² Ní, ndi dhu

ndì ndìrì rórò tí, wò ádrùngbǎle ugu pbànowí mà fíyó ádròdrǒ ale màná, 'òtsè màná kǒkò Pòlò nàlǔ ale rǐ'ì i. Ní, ihé-yà níitdègu wò ádrùngbǎle àlǎ owùna ǒ pbànowí màná ríwu ró, ní abádhí adù Pòlò t'óvìta ùbhà. ³³ Nírò ní ndì wò ádrùngbǎle andrì Pòlò-tí'ò, ndàlǔ ka, ndàdù àvinà kùtsì óyǒ àdrà-mbǐ nǐ. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù dhu ivu ihé-yà-tsǔ, ndàti: «Yàrì ale nyú ní àdhi? Ádhu kònzì?» ³⁴ Pbéttù, ihé-yà nzínzì ǒ atdídhená ale rǎdùna ìkǔ ǒ dhu adúnà nzǐ àrà ndòfò rǒ ngǔkpà ale rǔnǒna dhu nà. Ní, wò dhu bhéyi ihé-yà rǔkǔ dhu adù wò ádrùngbǎle àbhu ìnzǐ ùnǒna ka kí fǐndà dhu rǎlǔ dǒna. Nírò ní ndì kǎdù pbìndà pbànowí nǎvi rǎndà Pòlò, 'òwù nà yà ì arí òko òná ádrùngbǎ kǎlì ò. ³⁵ Pòlò itdègu àrà àbhu ndì kǎlì ò ka kúpo kotsù ró, ní pbànowí adù kítdu itdu tí orórú, ihé-yà rǐ kàpà ndínì ì onzì tí nzére dhu-okú dò rò. ³⁶ Obhó tí, ihé-yà ambénà òwu dǒ ìkǔ nà Pòlò-owù ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Wò ale àkǎ ndòvè!»

Pòlò rǐ tǐna àwě adóna Pbhàhúdì tò dhu

³⁷ Yà pbànowí rǐ ndònzì 'ìtsu ndì fíyó ádrùngbǎ kǎlì ò òná kàsùmì ǒ ní ndì, Pòlò ivú dhu ì pbànowí tó ádrùngbǎle-tsǔ, ndàti: «Ma màmbènà tí atdí dhu òvǒ òvǒ indù?» Ní, wò ádrùngbǎle adù dhu ivu kà-tsǔ, ndàti: «Nyì nyúni tí wà Pbhàgìríkì t'ávàna! ³⁸ Nyì tí nzǐ Mísrì tó pbìrì ǒ ale, yà tdékuta tí ìfǒ lufù ale yà nzére dhu ònzì arí-dò nídzǐ, ndàdù dòya òdì ndàrà nà rùngù ò?» ³⁹ Ní, Pòlò adù ǒte òpè, ndàti: «Ìma nyú, ìma ní Mùyàhudì, Társò tó kigò ǒ ale, Kilikiyà tó pbìrì ǒ. Ndi Társò ní yà atdídǒ

ovòna ótò ndì kigò. Ní ádrùngbǎlé, ma mìtdè nyi ìtdè tí, ìtsè mɔvo dhu yàrí ihé-yà tò.» ⁴⁰ Ní, wò ádrùngbǎlé nífà rusà fíndà rò, Pòlò idè ndi kàlì ò ka kúpo, kotsù dóná màngazì dǒ, ndàdù ìndrǔ àgo otsúna nǐ rìnè. Ní inga ìmbè bhìi rò ní ndi, kǎpè òte Pbàyàhúdì t'ávàna ǒ, ndàti:

22

¹ «Abádǔ ndirò àbanǐnzó, nyìri yà ma móvona kòmbí, mawɛ tǐdu òná fǔkù dhu.» ² Ní, Pbàyàhúdì t'ávàna nyú ǒ Pòlò rǒte dhu ì ìrì rò, ihé-yà náadù ìnè atdíđǒ nyú ròsè, inga ràdù ìmbè bhìi. ³ Nírò ní ndi kǎti: «Ìma ní Mùyàhudì. Ìma ka kɛgɛ Társò tó kigò ǒ, Kìlìkiyà tó pbìrì ǒ. Ndirò, ma móvì òvi tí yàrí Yèrùsàlemà tó kigò ǒ. Ma mábà inga t'únita màlimò Gàmàliyeli-fó. Kǔdhe ndi kóró dhu idù àlě t'ábhúna tó Ƴyátá ìfǔ ka kí atdíđǒ dhu dǒ. Ìma ní'ì atdíđǒ Kàgàwà nózè ndìfɛ aɛ, yà kóró nyǐ nyónzina kòmbí dhu bhěyi tí. ⁴ Ndirò, ma mávu ìndrǔ rǒ atdíđǒ Ádrùngbǎlé Yèsù bhà otu ɛngǔ abádhí rǐ dhu-okú dǒ rò, atdídhená aɛ rǔvɛ ɛvǔ màtí. Ma marána kpabhále mà vèbhále mànà nábhu rǒ kusò, kɛdɔ ìmbi-dzà ǒ. ⁵ Pbàkùhání tó ádròdrǒ aɛ dǒ kamà mà, yà ádròdrǒ anya ìtdì arí pbàkùrǔ tó mùtù mànà kóró ní yà ma mánvona dhu tó ngàmbì. Abádhí ní'ì ndi bhàrɛwà nibho fudú, ndínǐ ma mara tí dóná Dàmàsiki tó kigò ǒ. Ní, ma mubhínà àrà rǒ ányì, ndínǐ ma musó tí Yèsù ná'ù aɛ, madù ìrà nà ìmbi dǒ rò Yèrùsàlemà tó kigò ǒ, ndínǐ ka kadù tí àbhunà ràbà àpbè.»

Polò rě ndì ndugèrè ndì, ndà'ù Yěsù tí dhu àwě dhu

(Kas 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Tdítdǒ, Polò awe dhu ndàti: «Ma mi'ì Dàmàsikì tó kigò ò ma mǎrà ró. Ní íkyèrǒ ma mòdì ndíně ma motsú tí ndi kigò ò rórò ní ndi, azà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ǒ, ádrùngbǎ awáwù nísí òrù-akpà ò rò, ndàtdyi ma. ⁷ Ní, ma mìtsi obvò, madù atdí ale-tù ìrì manzi rí ró. Ndi ale-tù ati: «Sáwúlò, Sáwúlǒ, ádhu nyi nyávu rùdú nǐ?» ⁸ Ní, ma madù dhu ìvu kà-tsǔ, mati: «Ádrùngbǎlé, nyi nyú ní àdhi?» Ní, wò ale-tù adù dhu àdu idù, ndàti: «Ima ní Yěsù, Nàzàretì tó kigò ǒ ale, wò nyi nyávu rùdú rò.» ⁹ Kǎkà atdíkpá mǎ mi'ì mànà ale náala ndi awáwù átò, pbétù abádhí adù nzá wò idù rí dhu òvo ale-tù ìrì. Ní, ma madù dhu ìvu tdítdǒ kà-tsǔ, mati: ¹⁰ «Ádrùngbǎlé, ádhu ndi ma màkǎ mǎnzì?» Ní Ádrùngbǎlé Yěsù adù dhu àdu idù, ndàti: «Ívǎ nyi nyarà Dàmàsikì tó kigò ò. Ányì nga ní ndi ka kí Kàgàwà àvi ndíně nyi nyǎnzi tí dhu òvo kóró indù nǐ.» ¹¹ Ma mubhínà nǐ atdí dhu mà nála rǒ, wò ádrùngbǎ awáwù nóhò nyìkpódu, nyìdú nga rùtì dhu-okú dò rò. Ní kǒkò mǎ mi'ì mànà ale náadù ma àlɛ ɔtsúdu-rǒ, 'òwù ma nà, marà àhɛ Dàmàsikì tó kigò ò.

¹² Ányì, ma matù Ànànyà tí kátina atdí ale. Ndi ale ní'ì atdítdǒ arí Kàgàwà-ɔdò ònzi, ndàdù àlě tó Úyátá ìfɛ ale. Ndirò ndi kigò ǒ, kóró Pbàyàhúdì ongónà ídzì dhu kèlě náwe kǒkú dò rò. ¹³ Ní, ndi ale ira àhɛ tidú, ndàdù àtìnà ima nǐ: «Àbanǐngba Sáwúlǒ, nyìnúnga àkǎ ndùtù

ndì.> Ní ányìrǒ rò tí, nyìdúnga núutù ndì, madù kàla. ¹⁴ Kǎdù àtìná tǎítǎ ìma nǎ: <Àlě t'ábhúna tó Kàgàwà nóvò wà nyì, ndínì nyì nyùnì tí ndì ndózè kǎnzì dhu. Kǒvò wà nyì ndínì nyì nyala tí yà obhónángatále Yěsù, nyadù lina'ò ɔte nyú nírì. ¹⁵ Obhó tí, nyì nyì ndì àdì wò nyì nyàla dhu mà, wò nyì nyìrì dhu màná tó ngàmbì tí kóró ale-ònzì. ¹⁶ Nírò kòmbí, ádhu nyì nyódona? fva nyì nyalǎ bàtizò, Yěsù ràdù pbùkù nzérenga ù'ò ɔvòna-rǒ nyì nyì nyìtsò rórò.>»

Pòlò rǎ Yěsù àvi ndì ndàrà ìnzì ní Pbàyàhúdì-bvù dhu àwě dhu

¹⁷ Wò dhu-dzidǒ, Pòlò adù dhu àwě, ndàti: «Ma mitdègu madù Yèrùsàlemà tó kigò ò, ní atdìku Kàgàwà bhà-dzá rò ma mí mìtsò òná kàsùmì ǒ, dhu adzì dùdù ɔnyu rǎ mɔnyu dhu bhěyi. ¹⁸ Ní ndì ɔnyu-bvù, ma mala Ádrùngbǎle Yěsù. Ní kǎdù àtìná ìma nǎ: <Ɔnzì dhu tsàkàtsàkà nyahu Yèrùsàlemà rò. Obhó tí, ndì kigò ǒ bhà nóowuna nǎ nyì nyáwěna okúdu dò rò dhu ná'ù rǒ.>» ¹⁹ Ní ma madù dhu àdu kà tò, mati: «Hòkò Ádrùngbǎlé, abádhí ùni wà dhu ìma rǎrǎ ndì yà unduta-dzà òna nǎ ma múbhì ùbhi rǒ mambe ìnyì ná'ù ale ùso dǒ, madù àrà àbhànà rǒ kufi asé nǎ, kadù ùdòna ìmbi-dzà ò ale. ²⁰ Ndirò yà pbùkù ngàmbì Stìfanù-azù ka kufu nínganí, ìma nyú ma mì'ì ìnè átò ányìrǒ. Ma ma'u kòho ka kí dhu átò. Ndirò, ma madù àdì mambe kòho rí ale ùwà ròyá rò ɔrú mùdzarù-ngbò nóddò dǒ*» ²¹ Ní

* **22:20** 22.20 Pòlò ambénà ìrèna dǒ dhu ní, Pbàyàhúdì rapé ndì nyú ndì ndúgèrè ndì tí dhu àlǎ, núkǒ idho rǎrǎ átdídǒ, ràdù Yěsù ná'ù.

Yěsù adù àtìnà ima nǐ: «Ívà nyi nyarà, ma mòzè nyi nyarà itse nyú ìnzǐ ní Pbàyàhúdí mànà-bvù nídhunǐ.»

*Pòlò rǐ ndìtè Pbàrómá tó pbìrì ǒ ale nyú tí dhu
(Kas 16.22-23; 25.16)*

²² Ihé-yà iri Pòlò rǎwěna dhu, ràrà àhɥ kà rǐ àtina: «Ma mí nyovì nyarà itse nyú, ìnzǐ ní Pbàyàhúdí-bvù» dhu ò. Nírò ní ndi abádhí adù 'òpè 'ùkǔ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Nyòho wò ale! Inzá wò dhu bhěyi ale-tidò àkǎ kubhà ràdi nyìkpóna nà yà adzi dǒ.» ²³ Abádhí ambénà ùkǔ dǒ, 'àdù àmbe ròyá orú mǔdzarù òbhè dǒ, ndirò 'àdù àmbe adzi-ra mà òvò dǒ orù. ²⁴ Ní wò dhu ndi ndàla rò, Pbàrómá-bvù atdí lufù pbànowí dǒ ádrùngbǎle adù Pòlò àvi kitsu kàlì ò. Nírò ní ndi kǎdù àtìnà pbànowí rǎkǎ 'òngù dhu kà-tsǔ, àzembè ì í kòvì asé nǐ rórò, ndínǐ ndi nduni tí wò dhu bhěyi ihé-yà rǔkǔ kà-dǒ okúna dò rò dhu. ²⁵ Ní yà ndi ka kùtsì ndínǐ ka kópé tí kòvì ndi asé nǐ rò ní ndi Pòlò ivú dhu wò tìná idè pbànowí tó atdí ádrùngbǎle-tsǔ, ndàti: «Ka kávi tí wà nyǐ nyǒngò Pbàrómá tó pbìrì ǒ ale nyú òvì asé nǐ, ìnzá ka kòtdì ànyǎna rórò?» ²⁶ Ní wò dhu ndi ndirò rò, pbànowí tó ádrùngbǎle arà yà dònatsíró rǐ'ì ádrùngbǎle-ti'ò, ndàdù dhu òvò fǐndà, ndàti: «Nyi nyàmbènà dhu ònzi ìngbàtí? Wò ale pbání Pbàrómá tó pbìrì ǒ ale!» ²⁷ Ní wò pbànowí dǒ ádrùngbǎle andrì Pòlò-ti'ò, ndàdù dhu ivutsuná, ndàti: «Ádǔ pé dhu idù! Inyi nyú, nyi tí Pbàrómá tó pbìrì ǒ ale?» Ní Pòlò adù dhu à'ù, ndàti: «Òo! Ima ní Pbàrómá tó pbìrì ǒ ale nyú.» ²⁸ Wò ádrùngbǎle adù àtìnà tdítǒ: «Ima

nyú, ma madzì Pbarómá tó pbìrì ǒ ale tí ma mí mugèrè mongò dhu ábhǒ malì nyú rǒ.» Ní Pòlò adù àtìná kànǐ: «Olu, imá na ní ǒdhi tí ka kadhì ma ndì pbìrì ǒ ale nyú tí ale.» ²⁹ Ní ányìrǒ rò tí, kǒkò Pòlò-tsǔ àmbènà dhu òngù pbànowí ùbhà Pòlò ǔró. Ndirò, ǒdò náadù ìsǐ wò pbànowí dǒ ádrùngbǎle ò, iwà ndì ndàbhùnà Pòlò kùtsì rórò ndì ndàrà dhu ùnì Pbarómá tó pbìrì ǒ ale nyú rǎrǐ ka dhu-okú dò rò.

Pòlò rǐì ádròdrǒ anya ìtǒ arí ale-ònzǐ dhu

³⁰ Tsútsǎ nínganì, wò pbànowí dǒ ádrùngbǎle azè ndì ndùnì Pbayàhúdì òbhù Pòlò dòná dhu tó obhóngà nyú. Ní, kǎbhù Pòlò rǒ imbi kunga. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù pbàkùhánì tó ádròdrǒ ale mà, Pbayàhúdì-bvǔ ádròdrǒ anya ìtǒ arí ngǔkpà ale màná àvi rǎndu ì. Ndi dhu-dzidǒ ní ndì, kǎdù Pòlò àvi kiwǔ nà, kiwǔ ùvò nà kǒkò ale-ònzǐ.

23

¹ Kǒkò ádròdrǒ ale-ònzǐ ka kiwǔ ùvò ndì nà rò, Pòlò ǔdí nyǐkpóna abádhí rǒ ndàndà abádhí, ndàdù àtìná: «Àbanǐnzó, rǐrà àhǔ indo nga ò, ma marúbhi Kàgàwà bhà otu ǒ ídzi afídu nyú nà, ìmbǎ nzére dhu tí ka kózùna atdí dhu mà rǐì nyudutsì.» ² Ní, wò dhu Pòlò ùnò rò, pbàkùhánì tó ádròdrǒ ale dǒ kamà, Ànànyà, náavi Pòlò-tí ìkò ale ròpbì Pòlò-tsù. ³ Nírò ní ndì Pòlò adù àtìná: «Kàgàwà rǐ ndì nyopbi, wò màkǔngbà nǐ ka kùtri idza-kuti bhěyi nyi nyòwù rò! Nyi nyàdi ǔró nyambe ìndrǔ-ànyǎ ùnò dǒ àdhàdhì Músà bhà Ƴyátá òzè ka dhu bhěyi, pbétù inyi kèlě nyadù ndi Ƴyátá nǔkò ima nyi

nyàvi kɔpɔhì rò.» ⁴ Ní, Pɔlò-tí ì'ì ale náadù kìso, 'àti: «Ìnzè! Nzũno dhu wò dhu bhèyi Kàgàwà bhà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà nǐ!» ⁵ Ní, Pɔlò adù àtìnà abádhí nǐ: «Àbanǎnzó, inzà ní ma m̀̀nì pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà tí kà rǐ'ì dhu. Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá rătina inzà nyì rākă nyunò dhu pb̀̀kù pb̀̀rì ò ádr̀̀ngbăle nǐ*.»

⁶ Pɔlò ɛ̀nì wà dhu, kǒkò ànyăna ɛ̀no rí ale nzínzì ò, atdídhéná ale r̀̀rǐ P̀̀bàsàdùkáyó, ndìrò ngǎkpà r̀̀rǐ P̀̀bàfàrisáyó. Ndì dhu-okú d̀̀ò rò, Pɔlò angbe tũna k̀̀rì ale nzínzì ò, ndàti: «Àbanǎnzó, ima nyú ní M̀̀fàrisayò, P̀̀bàfàrisáyó tó ingba. Ní, yà ànyădu ɛ̀no ka kí okúna d̀̀ò rò dhu ní, ma má'ù dhu ɔ̀bi nyú nà ̀̀ngbè ̀̀v̀̀vè kutdũ ì ale r̀̀ngbeya ì ɔ̀ve-bv̀̀ rò dhu.»

⁷ Wò dhu bhèyi Pɔlò òrì dhu adù P̀̀bàfàrisáyó mà, P̀̀bàsàdùkáyó mànà àbhɛ r̀̀ambe 'àgò dǒ atdí dǒ, ndì dhu r̀̀dù ihé-yà-ǒnga àbhɛ r̀̀ndò ndì. ⁸ Obhó tí, P̀̀bàsàdùkáyó ongónà àtìnà ìnzì ̀̀v̀̀vè kutdũ ì ale r̀̀ngbeya ì ɔ̀ve-bv̀̀ rò. Ndìrò abádhí a'ù nzá dhu ìnè màlàyíkà mà, ndìrò nzéɛ-alafí mà r̀̀rǐ'ì. P̀̀bétù, P̀̀bàfàrisáyó nǐ'ì kóró kǒkò dhu ná'ù ale. ⁹ Ní, ádr̀̀ngbă wògò nyú níifí ndì k̀̀rì ale nzínzì ò. Nìrò ní ndì P̀̀bàfàrisáyó nzínzì ò M̀̀sà bhà Ʋyátá tó ngúfe màlímó náapè 'àgò ì ɔ̀bi nyú nà, 'àmbe àtìnà dǒ: «Mă mabà nzá atdí afátá mà yàrí ale dǒ. Atdí alafí mà, ndìrò ngátsi nǐ màlàyíkà mà pb̀̀vò tí nzá wà dhu kà tò!» ¹⁰ Wò dhu bhèyi M̀̀sà bhà Ʋyátá tó màlímó ̀̀nò dhu náabhè P̀̀bàsàdùkáyó mà, P̀̀bàfàrisáyó

* 23:5 23.5 Uvt 22.28

mànà ràgò ì abho nyú tdítđ. Nírò ní ndi Pólò àpà ka kí ndíní ka kudru tí òná nga dhu ɔdò ònzì ndì ndí rò, pbànowí đđ ádrùngbǎle avì pbìndà pbànowí riwũ Pólò ɔdyì ihé-yà nzínzì ǒ rò, 'òwù òrùnà fíyó lubhà ò.

¹¹ Ndi iku ǒ tí, Ádrùngbǎle Yěsù adù ndàvi Pólò tò, ndàti: «Ótù afínũ! Àdhàdhì wò nyì nyidè pbàkà ngàmì tí Yèrùsàlemà tó kigò ǒ dhu bhěyi, dhu àkǎ nyonzi dhu ndi dhu bhěyi tí Rómà tó kigò ò nyì nyàrà àhũ rò.»

*Pbàyàhúdì rǐ 'irì ndíní ì oho tí Pólò dhu
(Zàb 3.1-7; Kas 9.22-25; 2Kò 11.23,26)*

¹² Tsútsǎ nínnganí kútsingá, ngúfe Pbàyàhúdì irì ì 'òtsò dhu nyú 'àti, ìnzí ní Pólò kèlě ì òhò ròvè nǐ, ì rǎrǐ nzǐ atdí dhu mà ònyũ, ìnzǐ 'àdù atdí dhu mà òmvù. ¹³ Wò dhu natsò ale ní'ì mbèmbè ìfò kumì dònǎ bvùya ròse ale. ¹⁴ Ní, abádhí awù pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, pbàkùrũ mànà-ti'ò, 'àdù ìtsi dhu òvò fíyò, 'àti: «Mǎ mòtsò wà dhu atdíđ nyú mǎti mǎ rǎrǐ nzǐ atdí dhu mà àfǒ lika ò, ìnzá ní Pólò kèlě mǎ mòhò ròvè nǐ. ¹⁵ Ní kòmbí, dhu àkǎ nyǐ mà, yà ádròdrǒ anya ùnɔ arí ngǔkpà ale mànà, nyǒwù Pbàrómá tó pbìrì ǒ atdí lufù pbànowí đđ ádrùngbǎle-ti'ò. Nyǐ nyówu Pólò ùtsi kà rìrà nà pbìndà dhu-ònga àndà nyǐ nyǐ mběyi dhu-abhè ǒ. Pbétù wò ndi kàsùmì ǒ, mǎ madùna ɔbi ònzì mǒhò ka ìnzá àpè àrà àhũ ɔnzìkú rórò.»

¹⁶ Ní Pólò t'áwènà bh'ingba ní'ì ìnè wò dhu ɔte ka kí ró. Ní kǒkò ale ùyǐ Pólò tí dhu ndì ndìrì rò, àbadhi arà lubhà ò Pólò rǐ'ì i, ndàdù kóró dhu àwɛ kà tò. ¹⁷ Ní wò dhu ndì ndìrì rò, Pólò

adù pbànowí tó atdí ádrùngbǎle nánzi. Kǎdù dhu òvò kà tò, ndàti: «Énda yàrí kpatsìbhíngba, nyarà nà dükú ádrùngbǎle rǐì i, kà rǐì àbadhi tò ndì ndóvɔna atdí dhu nà nídhunǐ.» ¹⁸ Ní wò ádrùngbǎle idyi wò kpatsìbhíngba ndùndà, ndàrà àhɛ nà wò ndi fiyó ádrùngbǎle-tí'ò. Kǎdù itsi àtìna ndi ádrùngbǎle nǐ: «Wò imbi ò ka kósò atdí ale, Pòlò tí kátina nánzi ima, ndàdù mivì munda yàrí kpatsìbhíngba tinɛ ò. Ní kà rǐì indù ndì ndóvɔna atdí dhu nà.» ¹⁹ Ní wò pbànowí dǔ ádrùngbǎle alú wò kpatsìbhíngba otsúna rǔ, ndìndrǐ ndì nà igi, ndàdù dhu ìvu tsùnà, ndàti: «Ádhu nyú nyi nyòzè nyunò idù?» ²⁰ Ní wò kpatsìbhíngba adù dhu àwe kà tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, Pbàyàhúdì ìrì wà ì ndínǐ tsútsǎ ì iwúna tí Pòlò ètsi, nyirà nà ádròdrǔ anya itdì arí ale-ònzǐ, pbìndà dhu-ònga àndà ka kí mběyi dhu àbhè ǔ. ²¹ Ní, àpé nya' u abádhí rǎnɔna indù dhu. Wò abádhí ùpe Pòlò rǔ dhu ní àdà. Obhó tí, mbèmbè ìfò kumì dònǎ bvùya rǔse ale níri wà ì, 'òtsò dhu nyú, ì rǎrǐ nzǐ dhu ònyɛ, ndirò ì rǎrǐ nzǐ dhu òmvù inzà ì òhò Pòlò ròvè rórò. Ní kòmbí, abádhí ùdhe wà ì 'àmbe nyi nyú nyi nyúnɔna fiyò dhu kèlě òdò dǔ.» ²² Ní wò ádrùngbǎle adù àtìna wò kpatsìbhíngba nǐ: «Àpé nyunò dhu atdí ale tò màtí, nyati iwà nyi ràwe ndi dhu dzákà.» Wò dhu-dzidǔ, kǎdù wò kpatsìbhíngba návi ràrà fìndá dhu nǐ.

Pbànowí dǔ ádrùngbǎle rǐ Pòlò bhà anya nábhǔ ràrà lèwalì Fèlìsì dò dhu

²³ Wò kpatsìbhíngba àrà dhu-dzidǔ, pbànowí dǔ ádrùngbǎle náanzi atdátdí miyà pbànowí dǔ

ádròdrǒ ale oyo riwũ tina ò. Kǎdù dhu òvò abádhí tò, ndàti: «Nyàndà óyǒ miyà pbànowí mà, àrùbhù kumì pbànowí, yà mùhàgù dǒ arúbhi mà, ndirò foyá àlǐ nà óyǒ miyà pbànowí mà, ndínǐ nyǐ nyopé tí abhi mà, nà ìbhù adyifò-sisì kúbhingá nga tó ǒ, nyòwù nà Kàyisàriyà tó kigò ò. ²⁴ Ndirò, nyàdù nyǐ randá mùhàgù átò Pòlò tò, ndínǐ ka nunda tí ìnzǐ ngbõna ràvo akekpa màtí, ràrà àhù lèwalì Fèlìsì-ònzǐ.» ²⁵ Wò dhu ndì ndùnò rò ní ndì, kǎdù bhàrwà àndi yà dhu bhèyi, ndàti: ²⁶ «Ifuta nà àkǎ atdíǒ lèwalì Fèlìsì, ima Klòdiyò Lìsiyà, ma mòvì nyǐ mbèyi nyú atdíǒ. ²⁷ Yàrí ale, yà ma mòvì kowù nà tinu ò, ní Pbàyàhúdì àlǐ, 'àdù ònzìnà ndínǐ ì oho tí. Ní, ma mítdègu dhu ùnǐ Pbàrómá tó pbìrì ǒ ale nyú rǎrǐ ndì, ní ma múgù pbànowí, mǒwù kèdha mà, nà abádhí-fó rò. ²⁸ Wò dhu-dzidǒ, ma mózè muni Pbàyàhúdì òbhù ka okúna dò rò dhu-tì. Ní, ma mádù kàbhù kowù ùvò nà yà abádhí-bvǔ ádròdrǒ anya ìtdì arí ale-ònzǐ. ²⁹ Ní, kàbhà dhu-ònga kǒkò ale àndà rò, ma mótù dhu ní Pbàyàhúdì ròbhù ka ìnzá kǐfù fiyó Úyátá dhu-okú dò rò. Pbétù, ima nyú ma mála nzá atdí afátá mà, yà kàbhù rádù kotdì ànyàna kohò, ndirò ngǎtsi nǐ kàbhù rádù kosò. ³⁰ Ndirò kànǐ, ka kòvò wà dhu idù iwà Pbàyàhúdì rìrì ì ndínǐ ì oho tí ka ròvè. Nírò ní ndì ma madù kòvì ányìrǒ rò tí kowù nà dùnù, madù dhu ùnò kǒkò kòbhù arí ale tò, ndínǐ adù tí òwu kòbhù funú.»

³¹ Wò dhu-dzidǒ, kǒkò pbànowí anzì fiyò ádrùngbǎle àvi dhu. Ní abádhí idyi Pòlò, 'àdù ùndànà kúbhingá tí, 'òwù ùvònà Àtìpatrì tí

kátina kigò ò. ³² Tsútsă níniganí, kǒkò pfǒya dǒ ùbhi pbànowí adù 'adu fiyó lubhà ò Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'adù mùhàgù dǒ rúbhi-tsí kèlě ùbhà rùndà Pòlò, 'òwù ùvò nà Kàyisàriyà tó kigò ò. ³³ Ní ànyì ì òwù ùvò rò, kǒkò pbànowí abhù yà fiyó ádrùngbǎle àndínà bhàruwà lìwalì-fó, 'adù Pòlò itè kà tò. ³⁴ Ní, wò bhàruwà ndì ndòzù dhu-dzidǒ, lìwalì Fèlìsì ivú dhu Pòlò-tsǔ, ndàti: «Inyi ní ìngbà pbìrì ǒ ale?» Ní Kilikiyà tó pbìrì ǒ ale tí Pòlò rǐ'ì dhu ndì ndùni rò, kǎdù àtìnà Pòlò nǐ: ³⁵ «Tdǔ ma mí pbùkù dhu-ònga nándà inyi nóbhù ale rǐwu ùvò rò.» Wò dhu-dzidǒ, kǎdù Pòlò àbhù kowù nà, kowù òdòná ádrùngbǎ kamà Hèròdè bhà idzá-yà-ba ò.

24

Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale rǐ Pòlò òbhù lìwalì Fèlìsì-fó dhu

(Màt 5.11-12; Kas 6.11-12; 21.27-36)

¹ Imbò idho-dzidǒ, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà, Ànàniyà tí kátina, níira Yèrùsàlemà rò, ndìrà àhù Kàyisàriyà tó kigò ò. Abádhí iwú atdíkpá ngúfe pbàkùrǔ mà, ndìrò Tèrtulò tí kátina atdí ale màná, ndínǐ ì obhù tí Pòlò lìwalì Fèlìsì-fó. Ndì Tèrtulò ní'ì àvùkǎ. ² Nírò ní ndì lìwalì avì Pòlò kanzi. Ní Pòlò irà àhù tiyá rò, Tèrtulò adù kòbhù lìwalì-fó, ndàti: «Ifuta nà àkǎ ádrùngbǎle Fèlìsì, mǎ maróko màrùngà ǒ okúnù dò rò. Ndirò pbùkù idzi ùndata-okú dò rò, nyì nyàbhù wà ábhó dhu nyú rùwu ì, rǐ'ì mbèyi yàrí Pbàyàhúdì tó pbìrì ǒ. ³ Ní mǎ mí wò nyì nyónzina ì dhu nákǒ ádrùngbǎ òtsò nyú nà kóró

kàsùmì ǒ, ndirò kóró ngari ònǎ. ⁴ Pbé̀tù, akye ma miwína pbùkù kàsùmì abho nǎ, ma mìtdè nyi ìtdè tí pbùkù ídzìngá ǒ, ndíní nyi nyiri tí indù ma máwěna ídǒ kàsùmì ǒ tí dhu. ⁵ Obhó tí, yàrí ale ní nzére ale nyú ròsè. Ndirò, àbadhi ní yà ròká rò ì nútù Nàzàretì ǒ bhà tó ádrùngbǎle. Kǎrí kóró P̀b̀ỳà̀h̀ú̀dí-dò ìdzǐ ádròdrò ale rò kóró ngari ònǎ yà adzi ǒ. ⁶ Ndirò, kòm̀v̀ù wà ndì ndìti Kàgàwà bhà idza mà Kàgàwà-nyìk̀p̀ó ǒ átò. Ní, mǎ mádù kàl̀u m̀s̀ò. [Mǎ mátsù m̀ǹò kà-ànyǎ àdhàdhì yà àlě tó Ƴyátá nózè ka dhu bhěyi. ⁷ Pbé̀tù, P̀b̀à̀r̀ó̀m̀á tó p̀b̀à̀ǹó̀ẁí dǒ ádrùngbǎle, Lìsiyà tí kátina, nádù ìrà obi nyú nà, ndìdhǎ ka fóká rò. ⁸ Wò dhu-dzidǒ, ndì ádrùngbǎle ádù ka nòbhù ale àvi rìwù kòbhù funú.] Nírò nyi nyí ndi dhu òngù kà-tsù nyi-tírò, ndíní nyi nyuni tí mǎ m̀òbhù ka okúna dò rò dhu.» ⁹ P̀b̀ỳà̀h̀ú̀dí adù wò Tèrtulò àwe dhu kèlě ná'ù 'àti, obhó dhu ràrǐ ndi.

*Polò rǐ P̀b̀ỳà̀h̀ú̀dí òbhù ndì okúna dò rò dhu
àwě l̀wàl̀ì F̀èl̀ìs̀ì-ònzǐ dhu
(Luk 21.12-15; 1Pé 3.15-16)*

¹⁰ Wò dhu-dzidǒ, l̀wàl̀ì F̀èl̀ìs̀ì núufà rusà Polò tò, ndíní ɔte tí. Nírò ní ndi Polò apè ɔte, ndàti: «Ádrùngbǎlé, ma m̀ǹì wà dhu nyi nyópè nyunò yàrí p̀b̀ìr̀ì ǒ ale-ànyǎ ró ato ráhù wà abho nyú. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mí rùdú dhu àwě ɔnzìnú, madù dhu à'ù ìrì nyi ràrǐ kàrì mběyi nyú. ¹¹ Nyi nyí'ì ìnè nyonè yà ma m̀úǹona dhu tó obhóngá nyuni. Idho apè nzá òse atdí kumì dòná ɔyǒ nà idho dònǎ m̀àt̀ì, yà ma m̀àrà Yèrùsàlemà tó kigò ò, marà Kàgàwà ùle ró.

¹² Ní ányì, kǎkà mǒbhù rí ale mà nótù nzá ima Kàgàwà bhà idzá màtí, unduta-dzà ǒ màtí, ndirò ngǎtsi ngari ǒ kigò ǒ màtí mà mí màgò indrù nà ró, ndirò ngǎtsi nǐ mà mí ihé-yà-dɔ mà nídẓí ró.

¹³ Ndirò kǒkò i ale mà rǐ ì òbhù ma kòmíbí okúna dò rò dhu tó obhóngà ìtè tí dhu mà rǐ ì ìmbǎ.

¹⁴ Pbétù, ùnǐ tí ma m̀̀ni ɔnzínú rò dhu ní, ma marí ùbhi òná otu ní Ádr̀̀ngbǎle Kàgàwà bhà otu. Ní, abádhí arádù ndi otu àtì nzére otu tí. Pbétù, ma marí ùl̀̀na ale ní abhúka tó Kàgàwà. Ndirò, ma má'ù wà Músà bhà Ʋyátá mà, yà Kàgàwà bhà pbànábí andí dhu mànà kóró. ¹⁵ Ndirò, ma má'ù wà dhu Kàgàwà rǎrǐ atdí dhu ònzi ònzi. Ndirò, abádhí mà ná'ù wà ndi dhu átò. Ndi dhu ní, atdíku Kàgàwà rǐ yà idzìnga ònzi ì arí ró rò ɛvè ale mà, nzérenga ònzi ì arí rórò ɛvè ale mànà nábhù r̀̀ngbe ì ɔve-bvù rò dhu. ¹⁶ Ní ndi dhu-okú dò rò ní ndi ima nyú matírò, ma marí obi ònzi átò kóró kàsùmì ǒ, ìmbǎ nzére dhu tí ka kóẓ̀̀na atdí dhu mà rǐ ì nyɛdutsì Kàgàwà-ònzǐ, ndirò indr̀̀-ònzǐ.»

¹⁷ Tdítdǒ Pòlò adù àtìna: «Ábhǒ ato nyú dzidǒ, ma mádu ma marà Yèr̀̀sàlemà tó kigò ò, marà fàkà pbìrì ǒ bhà dz̀̀na ònzì fudú malì nǐ, madù perè ùbho átò Kàgàwà tò. ¹⁸ Nírò ní ndi abádhí ótù ma Kàgàwà bhà idzá. Wò ndi kàsùmì ǒ, ma mí'ì iwà ma mù'ò ma mìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ ró. Ndirò tidú tsèya nàndu ale mà, ndirò tsìya àva ndi ale mà ní'ì ìmbǎ. ¹⁹ Pbétù ngúfe Pbàyàhúdì, yà Àziyà tó pbìrì ò rò iwù, ní'ì inè ányìrǒ. Ní kǒkò ì tsí ní ì àmbènà àkǎ 'iwù mǒbhù funú, ma m̀̀nzì nzére dhu tí dhu nà ì í'ì nánǐ. ²⁰ Ndirò, kǎkà

iró rí'ì ale nyú ìtírò náká ndi 'ùnò yà ádròdrò
 anya ìtdì arí ale-ònzí ma mí'ì nínɡaní ì ala dùdú
 afátá. ²¹ Ngátsi nǐ, pǎ nǐ yà abádhí nzínzì ǒ
 rò ma makù àrǐ nyú tí ɔrú ma mìdè rórò dhu
 ndi. Ma makù, mati: «Indo nyǐ nyí ànyǎdu ùnò
 okúna dò rò dhu ní ma má'ù dhu ùngbě ùvavè
 ale rɔngbeya ì ɔve-bvè rò dhu!»

²² Wò ndi lǐwalì Fèlìsì ní'ì iwà dhu núnì
 angyangyi Yèsù bhà otu dǒ ale. Ní ndi dhu-
 okú dò rò ní ndi, kǎdù anya t'únɔta-tsù nùtsì,
 ndòdì olùnga tò. Kǎti: «Ma mí fùkú dhu-ònga
 àndà Pbarómá tó pbìrì ǒ atdí lufù pbánówí dǒ
 ádrùngbǎle, Lìsiyà rǐrà àhɔ iró nínɡaní.» ²³ Wò
 dhu-dzidǒ, lǐwalì adù tiná ì'ì pbánówí dǒ atdí
 ádrùngbǎle àvi ràrà Pòlò òdò imbi-dzà ò. Kǎdù
 dhu ùya ndi ádrùngbǎle tò, rùbhà hègùrà Pòlò tò,
 ìnzǐ ndùtsì, ndirò ìnzǐ ndàdù àrà kà dzànà ònzì
 rí kà t'ódhína-tsù ùtò rǒ.

*Pòlò mà rǒte lǐwalì Fèlìsì mà, pbìndà tsìbhále
 Dùrùsìlà màna dhu*

(Zàb 95.8; Ìsa 55.6-7; Kas 17.30-32)

²⁴ Ngúfe idhò-dzidǒ, lǐwalì Fèlìsì mà níiwú
 pbìndà tsìbhále Dùrùsìlà màna. Ìyàdhíyà ní'ì
 Mùyàhudì-àyi. Ní lǐwalì adù Pòlò àvi kanzi imbi-
 dzà ò rò. Ní Pòlò ìrà àhɔ rò, wò lǐwalì adù àdì,
 ndàmbe kà rǎwěna Yèsù Krístò ná'u ka kí dhu dǒ
 dhu ìrì dǒ. ²⁵ Pbéttù yà Pòlò rǐ dhu àwé Kàgàwà
 ózè ìndrǔ ràdì tí dhu dǒ dhu mà, ìndrǔ àkǎ
 ndòdò ndi ndìtírò dhu dǒ dhu mà, ndirò Kàgàwà
 ìtdìya ìndrǔ-ànyǎ dhu dǒ dhu màna náadù ɔdò
 àbhɔ rìsǐ Fèlìsì-afí ò. Ní Fèlìsì adù àtinà Pòlò nǐ:
 «Kòmbí, nyí nyàkǎ wà nyarà. Kàsùmì àbà ma

mí rò ní ndi ma mí ìndrũ àvĩ rànzi nyi.» ²⁶ Fèlisi irè nga átò àbhũ Pòlò ràm̀bènà fùrangà àbhũ fìndà. Ní ndi dhu-okú dò rò, kǎránà ìndrũ àvi rò lòkòlòkò rànzi Pòlò ì ròtè nà.

²⁷ Ɔyò ato-dzidò, Pòrkiyò Féstò náadù l̀ìwalì Fèlisi ̀wɔwɔ. Ní, ngari ̀bha ndì ndí rò, Fèlisi adù Pòlò ̀bha imbi-dzà ò, ndínì P̀bàyàhúdì-idhè nika tí.

25

*Pòlò rĩ p̀b̀ndà anya ònzi l̀ìwalì Féstò-fó
r̀rà kámà dǔ ádr̀ngbǎ kamà dò dhu
(Zàb 27.12; 82.5; Kas 23.12-15,30)*

¹ L̀ìwalì Féstò ìrà àhɔ Kàyisàriyà tí kátina Yùdeyà tó p̀b̀rì ǔ kigò ò rò, kǎv̀à ndì ndi kigò ǔ rò ìbhu idhɔ-dzidò, ndàrà Yèrùsàlemà. ² Ní ànyì p̀b̀kùhánì tó ádr̀drǔ ale mà, P̀bàyàhúdì ǔ p̀b̀kùrũ mànà níwú Pòlò òbhù kà-fó. Ní abádhí akò 'ámbe 'ìtsò dǔ Féstò rò, ³ ndínì Pòlò navì tí kiwũ nà Yèrùsàlemà yà ì nyú ì òzè ka dhu bhèyi. Obhó tí, abádhí núuyì Pòlò ndínì ì adù tí òhònà òho tí otu ǔ rò. ⁴ P̀bétù, Féstò adù àtìnà kǔkò ale nĩ: «Pòlò rĩ ì inè imbi-dzà ǔ ka kí ngb̀ona òdɔ Kàyisàriyà tó kigò ò ró. Ndirò ima nyú matìrò, ma mí madũ kòmbí tí ànyì.» ⁵ Tdítǔ kǎdù dhu òvò kǔkò P̀bàyàhúdì tò, ndàti: «Nzínziku ǔ ádr̀drǔ ale àkǎ 'ìwũ owùdu ǔ. Ndirò dhu apé ì ì ndi Pòlò rĩ ì afátá nà dhu tí, ní ì ale àkǎ ìtsì kòbhù dòtsì.»

⁶ Féstò anzi nzá àr̀ ̀ idhɔ mà, ndirò ngǎtsi nĩ idre dòná Ɔyò nà idhɔ mà P̀bàyàhúdì nzínzi ǔ Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàdù ndàdu Kàyisàriyà. Ní ànyì ndì ndàrà àhɔ rò, tsútsǎ nínganì kǎdì

anya t'únòta tó p̀b̀ìndà tombi dǒ, ndàdù Pòlò àvi kiwũ nà ɔnzìná. ⁷ Pòlò ìrà àhũ rò, kǒkò Yèrùsàlemà rò ìwũ P̀b̀àyàhúdí adù Pòlò-ngbò nákpòrò, 'ìlì átsí. Abádhí adù Pòlò òbhù, 'àwe ìtũ ró'ò ábhǒ afátá nyú dòná. Ndirò, abádhí rǐ kǒkò ì afátá tó obhónɡa ìtè kpangba dhu ní'ì odú nyú. ⁸ Ní, Pòlò adù mùsambà ɔnzì, ndàti: «Ma màfǎ nzá atdí dhu mà P̀b̀àyàhúdí tó Ƴyátá nǐ màtí, Kàgàwà bhà idza nǐ màtí, ndirò P̀b̀àrómá tó kamà dǒ ádr̀ngbǎ kamà nǐ màtí.»

⁹ Lìwalì Féstò azè ndònzì P̀b̀àyàhúdí-idhè ìkǎ rí dhu. Ní kádù dhu ìvu Pòlò-tsǔ, ndàti: «Nyi nyòzè tí wà nyarà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndínǐ ka k̀nò tí ànyǎnũ ɔnzidú nyú rò, wò ìnyi ka k̀bhù d̀yá dhu-okú d̀ rò?»

¹⁰ Ní Pòlò adù dhu àdu Féstò t̀, ndàti: «Yà ma nyú ma mìdè ɔnzìná ní, kámá dǒ ádr̀ngbǎ kamà bhà ngari ǒ rǐ'ì ale bhà anya t'ít̀d̀ta tó tombi. Ní dhu àkǎ k̀nò ànyǎdu ànyìrǒ rò. P̀b̀àyàhúdí nǐ ma màfǎ nzá atdí dhu mà, yà nyi nyùnì ka mbèyi nyú átò dhu bhèyi. ¹¹ Dhu apé ì'ì ma màfǎ dhu dhu tí, ndirò ma màfǎ dhu apé ì'ì ɔve nà àkǎ dhu tí, ní ma m̀dhò nzá ima nóho ka kí dhu. P̀b̀étù, ìmbǎ obhónɡa náapé ì'ì kǒkò ale òbhù ma d̀yá dhu ò, ní atdí ale mà rǐ mbǎ ndipfo ma, ndàbhũ ma abádhí-fó. Ma m̀nzì kámá dǒ ádr̀ngbǎ kamà k̀lé r̀nò ànyǎdu.» ¹² Anya ùnò ì arí m̀nà atdíkpá ale nà ì òtè dhu-dzidǒ, Féstò adù dhu òvò Pòlò t̀, ndàti: «Nyi nyònzì kámá dǒ ádr̀ngbǎ kamà r̀nò ànyǎnũ. Ní ma mí nyovì nyarà kà-tì'ò.»

Lìwalì Féstò rǐ Pòlò bhà dhu òvo

Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà Àgìripà tò dhu
(Kas 9.15)

¹³ Ngúfe idho-dzidǒ, ádrùngbǎ kamà Àgìripà mà awèná Bèrènikè màná níiwú Kàyìsàriyà tó kigò ò, iwù lìwalì Féstò àtsè. ¹⁴ Ní ányìrǒ abádhí rǐ ábhǒ idho nyú nónzì rò, ní ndì Féstò awe Pòlò bhà dhu ndì ádrùngbǎ kamà tò. Kǎti: «Ádrùngbǎ kamǎ, àrà ndàrà rò, lìwalì Fèlisi úbhà atdí ale imbi-dzà ǒ iró. ¹⁵ Ní Yèrùsàlemà ma mí'ì nínganí, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Pbàyàhúdí ǒ pbàkùrǔ màná nòbhù ka fudú, 'àdù ma nónzì, ndíní ma motdí tí anya kà-dǒ.» ¹⁶ Ní ma mádù dhu àdu abádhí tò, mati: «Pbàrómá tó màndù ná'ù nzá kòtdì indrù-ányǎ, ndíní ka koho tí inzá ka kàsò dòya ndì nòbhù ale màná rórò, ndirò inzá mùsambà nònzì rórò.» ¹⁷ Ní mà mádù iwu atdíkpá i ale màná, mǐwǔ ùvò iró. Ní inzá kàsùmì mà nùdà rórò ní ndì tsútsǎ nínganí ma mádi anya t'únǒta tó pbàkà tombi dǒ, madù ndì ale Pòlò tí kátina ònzì kiwǔ nà. ¹⁸ Ní yà ka nòbhù ale iwǔ ùvò rò, i ale ádù nzá yà ma múbhi ìrèná rǒ kǎfǎ dhu tí ádrùngbǎ afátá mà náwe. ¹⁹ Pbétù, abádhí ádù òko 'àmbe 'àgò dǒ kà màná dòná dhu ní fíyó somà Pbàyàhúdí tírò tó dhu kèlě. Ndirò, abádhí ádù òko àmbe 'àgò dǒ dòná ngǎtsi dhu ní, Yèsù tí kátina atdí ale, yà iwà avè kòtdù ndì rórò ndì Pòlò arí ádù àtina ìnè rí'ì nyìkpóna nà dhu tí. ²⁰ Ní ma mǔnì nzá wò dhu bhéyi agòta dǒ ma mádù ònzìnà dhu. Ní ma mádù dhu ivu Pòlò-tsǔ, mati kà ràmbe ná tí nzǐ ndòzè, ndàrà Yèrùsàlemà rò ka kadù tí ànyǎna ùnò. ²¹ Pbétù, kǎdù ndònzì kòdò ndì imbi-dzà

ǒ tí, ràrà àhụ kámá dǒ ádrùngbǎ kamà araya ànyàna ùnò dhu ò. Nírò ní ndi ma mádù kàvi kongò òdònà imbi-dzà ǒ, ràrà àhụ ma maraya kòvi, kowù nà kámá dǒ ádrùngbǎ kamà-fò ò òná idhò ò. ²² Àgìripà adù àtìna: «Ma mòzè mirì wò ale rùnona dhu ima nyú tíró.» Ní Féstò adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Tsútsǎ tí nyi nyí kà rùnona dhu ìrì.»

²³ Ní tsútsǎ nínganí, ádrùngbǎ kamà Àgìripà mà awènà Bèrènikè màna níwú ùvò ìndrù àkǒ ka karí òná rò ádrùngbǎ káluga-lí, atdíǒ nyú ì ùfǒ ì rórò. Ní, abádhí atsù ányì-dza, owùya ǒ Pbàró má tó pbirì ǒ ádròdrǒ ale mà, Kàyìsàriyà tó kigò ǒ ádròdrǒ ale màna. Kǒkò ale òtsù idza dhu-dzidǒ, lèwalì Féstò adù Pòlò àvi kiwù nà. ²⁴ Ní Pòlò ìrà àhụ rò, Féstò apè ɔte, ndàti: «Ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ, ndirò nyí kóró àzú-dzá àlě kí'ì nyí màna rò, nyí nyàla tí wà yà ale? Àbadhi ní ndi yà Yèrùsàlemà tó kigò ǒ ma mí'ì rò, ndirò yàrí kigò ǒ màtí Pbàyàhúdì tó ihé-yà íwù tidu ò okúna dò rò, 'àmbe ùkǔ dǒ, 'àti kà rǎkǎ nzá kùbhà ràdi nyìkpóna nà. ²⁵ Ní pbàkà ǒ, ma mála dhu ní inzà kà ràfǎ atdí dhu mà, yà kàkǎ kohò okúna dò rò. Pbétù, yà angyangyi kǒnzì ndì ndìtírò ndíní kámá dǒ ádrùngbǎ kamà ɔtdí tí ànyàna dhu-okú dò rò, ma mádù kàvi ndíní ka kowu tí nà ndi kámá dǒ ádrùngbǎ kamà-fò ò. ²⁶ Pbétù, ma mí'ì ìmbǎ kàbhà afátá nyú tí ma mándina mabhụ kámá dǒ ádrùngbǎ kamà tò atdí dhu nà màtí. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ma mibhò ka kiwù nà ɔnzìkù ǒ, ròsè dòtsí ɔnzìnù ǒ nyú ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ. Ní, óngù dhu kà-tsǔ, ndíní ma

mabá tí kà-dǒ ma mádù àndìnà dhu. ²⁷ Obhó tí, òsò ka kòsò ale òvì ka kí kámá dǒ ádrùngbǎ kamà-fo ò, ìnzǐ kadù pbìndà afátá ìtè dhu-tì rǐ'ì mbǎ!»

26

Polò rǐ Pbàyàhúdí arí ndòbhɛ okúna dò rò dhu-tì àwě

ádrùngbǎ kamà Àgìripà tò dhu

(Màt 10.18-20; Kas 9.1-30; 22.1-21; 1Pé 2.12)

¹ Wò dhu-dzidǒ, ádrùngbǎ kamà Àgìripà ati Polò nǐ: «Nyi nyàkǎ wà nyawe pbùkù dhu kòmbí nyi-tírò.» Nírò ní ndi Polò ava ɔtsúna, ndifɛ ádrùngbǎ kamà nǐ, ndàdù ɔte òpè, ndàti:

² «Ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ, idhèdu níka ndi atdíǒ indo ma màbà kàsùmì ndínǐ ma mawe tí yà Pbàyàhúdí arí mòbhɛ okúna dò rò dhu-tì onzìnú nídhunǐ. ³ Obhó tí, nyi nyúni wà àlě tó màndɛ kóró àlě'ì Pbàyàhúdí tíró, ndirò nyi nyúni àlě kárí àlě àgò tí dhu mànà dhu mběyi nyú. Ní ma mìtdè nyi ìtdè tí nyirì yà ma máwěna indù dhu.

⁴ Kóró Pbàyàhúdí núnì wà idú ngbángba ò rò ndi nòpè rò ma móvì tí dhu. Ndirò, abádhí únì wà nzínziya ǒ ma mí'ì nà Yerùsàlemà tó kigò nyú ǒ kóró pbàkà mùtso, ròpè ndi dóna-kpa ò rò. ⁵ Abádhí únì wà ima angyíta tí. Ní ì òzè ka rò, abádhí rǐ'ì inè 'ìtè dhu ima rǐ'ì Mùfàrisayò, yà ɔbi nyú nà arí Músà bhà Ɔyátá mà, somà tó ngǔkpà màndɛ mànà nífǔ fàkà somà ǒ ale-tidò. ⁶ Ní kòmbí, ka kìdì ma iró onzìnú ànyǎdu ka kuno tí, yà àlě t'ábhúna tò Kàgàwà akò làká

ma má'ù dhu-okú dò rò. ⁷ Àlě tó atdí kumì dòná óyó nà rùgànda-tsu ná'ù wà ònzi ndi dhu onziya ndi dhu. Ní ndi dhu-okú dò rò ní ndi, abádhí arí Kàgàwà ùlě adyíbhengá mâtí, ndirò kúbhingá mâtí, ìnzí ì 'í ìngyě rórò. Ní ádrùngbă kamà Àgìripă, kònĭ Pbàyàhúdí òbhù ma okúna dò rò dhu ní wò. ⁸ Ní ádhu nyĭ Pbàyàhúdí tíró, nyĭ nyózù Kàgàwà rĭ ùvǔvè ale àbhù rùngbe ì òvebvù rò dhu ìnzí rádù ndà'ù dhu tí nĭ?

⁹ İma nyú, yà nyĭ nyí mandà rò, pbàkà irèta ní'ì mongò magò òbi nyú nà Yěsù Nàzàretì tó kigò ǒ ale-òvò nàtì ìngbàtí ìli ndi ale mà nà. ¹⁰ Wòrí ní ndi ma mónzì Yèrùsàlemà tó kigò ǒ dhu: pbàkùhání tó ádròdrò ale rǒwu movi rǒ dhu-okú dò rò, İma nyú ma márà Yěsù ná'ù àbhò ale nyú àbhù rǒ kusó, kudo imbi-dzà ò. Ndirò, ì ale ka kòzè kòkyè rò, ma madúnà àrà ndi dhu à'ù rǒ à'u tí. ¹¹ Ndirò, İbí-gùna nyú, ma madúnà àrà ùda rǒ unduta-dzà òna nă, mambe àvu dǒ Yěsù ná'ù ale-rǒ. Ma madúnà àrà abádhí ùtu rǒ rùnò dhu nzére nyú Yěsù nĭ. Ma mí'ì nàwí nà atdíđǒ abádhí rǒ. Ní ndi nàwí adù mabhù, marà àvu rǒ abádhí rǒ ìnzí ní Pbàyàhúdí tó kigò ònă mâtí.

¹² Wò dhu bhěyi ní ndi, atdíku ma madì mambe àrà dǒ Dàmàsikì tó kigò ò. Wò ndi abhi tó rusà nufà idù, 'adù Yěsù ná'ù ale núsò ma mí nĭ ádrùngbănga tó òbi níbhò idù ní'ì pbàkùhání tó ádròdrò ale. ¹³ Ní ádrùngbălé, azà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ǒ, otu ǒ mă mówu rórò, ma mala òrù-akpà ò rò rírà awáwù, ràtdye tiká nga, yà munda rí ale mànà. Ndi awáwù bhà İnga t'áwàta asè adyifò arí İnga àwù tí dhu dònă

mátí. ¹⁴ Ní ndi dhu mã màla rò, mã mawà mã kóró obvò. Ndirò, ma madù atdí ale-tù ìrì Pbàyàhúdì t'ávàna ǒ rí dhu òvò idù ró. Ndi ale-tù atí: <Sáwúlò, Sáwúlò, ádhu nyi nyávu rùdú nǐ? Nyi nyí tsùdu òbhi, nyambe àpbè àbhù dǒ indù nyi-tírò, àdhàdhì ìkyì arí ndòvì rí mùgǒ nǐ ale-tsù òbhi dhu bhěyi.> ¹⁵ Ní ma madù dhu nívu kà-tsǔ, mati: <Ádrùngbǎlé, nyi nyé ní àdhi?> Ní kǎdù dhu àdu idù, ndàti: <Ìma ní Yěsù, wò nyi nyávu rùdú rò. ¹⁶ Pbétù, ívà nyi nyidè pfõnu dǒ. Yàrí ní ndi ma màvi ma indù okúna dǒ rò dhu: Ma mòzè nyi nyadi pbàkà kasutále tí. Ndirò, ma mòzè nyi nyí'ì yà nyi nyàla ima dhu tó ngàm̀bì tí, ndirò nyi'ì olù ma mítèna indù dhu tó ngàm̀bì tí. ¹⁷ Ma mí ngbõnu òdò òdò fùkú pbìrì ǒ bhà mà, ìnzǐ ní Pbàyàhúdì mànà rǒ rò. Ní, ma mòvì nyi abádhí nzínzi ò, ¹⁸ ndínǐ nyi nyungbe tí abádhí-nyìkpó rùvò ìnò ò rò, rùdà awáwù ò. Ndirò ma mòvì nyi ndínǐ abádhí uvò tí pfòmvo Sitanè bhà ádrùngbǎnga tó obi-tsi rò, 'ùdà Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó obi-tsi. Ndirò, ma mòvì nyi ányì, ndínǐ ima abádhí à'ù rò, Kàgàwà adù tí abádhí tó nzérenga núbà abádhí tò, ràdù ngari àbà pbìndà ale mànà.>

¹⁹ Ádrùngbǎ kamà Àgìripǎ, wò dhu bhěyi ní ndi ma muvó nzá ma ìnzǐ mífù yà Ádrùngbǎle Yěsù òvò idù òrè-akpà ò rò dhu. ²⁰ Ní ma mapè munò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù wemberè tí Dàmàsikì tó kigò ǒ rò. Wò dhu-dzidǒ, ma madù ùda kà nà Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndirò Yùdeyà tó pbìrì ǒ kóró ngari ònǎ. Ndirò, ma madù kòvò átò ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tò. Ìndrù tò, ma

maránà òvònà rǒ dhu ní, abádhí rākă 'ùbhà fìyó nzéřęga, 'àdù 'ùgèrè Kàgàwà tò, ndirò abádhí tó mǔtsò rākă nditè dhu iwà abádhí rùgèrè ì, 'ùbhà fìyó nzéřęga. ²¹ Kòńń wò dhu-okú dò rò nga ní ndi Pbàyàhúdí álǔ ma Kàgàwà bhà idzangbò ka kákpòrò ńń lubhà ǒ rò, 'àdù dhu ònzì ndínń ì oho tí ma. ²² Pbétù, Kàgàwà ódò ndi ngbòdu dhu-okú dò rò ní ndi ma mí'ì nyìkpódu nà rìrà àhụ indo nga ò, madù àmbe kàbhà Ídzi Màkǔrù òvò dǒ kpangba kóró ale, nzónzo mà, ádròdrǒ ale mànà tò. Músà mà, Kàgàwà bhà ngǔkpà pbànábí mànà núnò ì nònzìya dhu. Ní wò dhu dǒ ma marí isěna atdí dhu mà rǐ'ì mbă. ²³ I dhu ní: Krístò rabáya àpbè ràrà àhụ pbìndà òve ò, ka rìngbèya ndi ndi wemberè tí ùvǔvè ale nzínzì ǒ rò, ì dhu ràdù awáwù àbhụ Pbàyàhúdí mà, ìnzǐ ní Pbàyàhúdí mànà tò.»

Pòlò rǐ ádrùngbă kamà Àgìrìpà àvǐ rà'ù Yēsù dhu

²⁴ Wò dhu bhěyi Pòlò àwe Pbàyàhúdí arí ndòbhụ okúna dò rò dhu dhu-dzidǒ ní ndi lǐwalì Féstò akù ǔrù-tǔna nyú nà, ndàti: «Pòlò, tí àrì dúnú rǐ'ì? Wò abhò nyú nyi nyózù dhu nídò wà àrì dúnú!» ²⁵ Ní Pòlò adù dhu àdu, ndàti: «Ifuta nà àkă ádrùngbălè, ìmbă àrǐ rǐ'ì dùdú. Pbétù yà ma múnòna dhu ní obhó dhu nyú, ndirò ndi dhu ní tǐna nà dhu nyú. ²⁶ Ádrùngbă kamà Àgìrìpà nyú núnì wà ndi dhu. Ndi dhu-okú dò rò ní ndi ma mí dhu àwě kònzǐ, ìmbă ùdú ódó na. Ma mà'ù dhu iwà kà rùnì ì dhu kóró. Obhó tí, ì dhu ónzì nzá ì òdhǔ ò. ²⁷ Ní inyì Ádrùngbă kamă, nyi nyá'ù tí wà Kàgàwà bhà pbànábí ùno dhu?

Ma mùni dhu iwà nyi rá'ù ka.» ²⁸ Ní ádrùngbǎ kamà Àgìripà adù dhu ìvu Pòlò-tsǎ, ndàtì: «Nyi nyòzè tí mǔgèrè ma, mongò mùkrìstò tí yà ákě kàsùmì ǒ tí?» ²⁹ Ní Pòlò adù dhu àdu kà tò, ndàtì: «Ìmbǎ àmbènà ì'ì ákě kàsùmì màtí, ndirò ábhǒ kàsùmì màtí, ní ma mí mitsò Kàgàwà ró, ìnzì ní okúnù dò rò tí. Pbétù, ma mí mitsò dùkú kóró, yà ma múnona dhu ìri nyí nyí indo rò, ndíní nyí nyugèrè tí nyí nyǒngò ima bhěyi, ìnzì ní kùtsì nyí àdrà-mbí nǐ yà ima ka kùtsì dhu bhěyi.»

³⁰ Nírò ní ndi ádrùngbǎ kamà Àgìripà mà, lìwalì Féstò mà, Bèrènikè mà, ndirò kǒkò ànyì-dzá ì'nà ngǔkpà ale mànà adù ìvǎ 'ìkò orú. ³¹ Ní iri ì ùvò rò, abádhí adù òko 'àmbe òte dǒ nzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Yàrí ale ónzì nzá atdí dhu mà yà kàkǎ kosò, ndirò ngǎtsi nǐ kàkǎ kohò okúna dò rò.» ³² Ní, ádrùngbǎ kamà Àgìripà adù àtìnà lìwalì Féstò nǐ: «Ìkòlò ka kàmbe à yàrí ale ìkòlò ìnzá kǒnzì ndi angyangyi ndíní kámá dǒ ádrùngbǎ kamà unò tí ndi ànyàna nání.»

27

Pòlò nà ka kówu Romà tó kigò ò dhu

(Zàb 107.23-31; Ìsa 43.1-2; 2Kò 11.25-26)

¹ Lìwalì Féstò níitdègu dhu ùdhě mǎ* rǎkǎ mǒwù bàtò ǒ Ìtaliyà tó pbìrì ò, ní ka kadù Pòlò mà, ùsǒ ka kúsǒ ngǔkpà ale mànà núbho Zǔlìyò tí kátina atdí ale-fó. Ndi Zǔlìyò ní'ì kámá dǒ

* **27:1** 27.1 Mǎ-tì ní Lukà, yàrí bhǔkù nandí ale, nírà ndùngbò Pòlò mà nzínzi ò dhu (Kas 21.18).

ádrùngbǎ kamà tò arí kasu ònzi pbànowí dǒ atdí ádrùngbǎle. ² Ní mǎ mupò Àdràmitì tó kigò ǒ atdí bàtó ò, mǒwù atdíkpá Àstarikò tí kátina atdí ale mànà. Ndi ale ní'ì Mákèdòniyà tó pbìrì ǒ atdí kigò, Tèsàlònikà tí kátina ǒ ale. Ndi bàtó ní'ì Àziyà tó pbìrì ǒ ibí kifukù ònǎ rúda. ³ Ní tsútsǎ nánganí, mǎ mawù ùvò Sìdònà tó kifukù ò. Ní ányì, Zǔliyò anzì ídzi dhu nyú Pòlò tò, ndùbhà ka rǎrà òdhína àndà, ndíní i kà t'òdhína náadù tí kà dzùnà nónzì kà rǎ'ì atdyúya nà dhu-tsí nǎ. ⁴ Sìdònà rò mǎ mùvò rò, mǎ mari Kìpurò tó sòngà-igì dònǎ, awe rǒpili tùm̀bà tí nyìka-kpa rǒ, rǎdù àm̀be bàtó-tsù àtò dǒ nídhuní. ⁵ Ní mǎ mawù ádrùngbǎ r̀er̀ù dǒ Kilikiyà tó pbìrì mà, Pǎfùliyà mànà igì dònǎ, mǒwù ùvò Mirà tí kátina kifukù ò, Lìkiyà tó pbìrì ò. ⁶ Ndi kigò ǒ ní ndi, yà Pòlò mà ka kùbhonà fóná Zǔliyò, pbànowí tó ádrùngbǎle, náatù Ìtaliyà tó pbìrì ò rǎrà Alèsàndùriyà tó kigò ǒ atdí bàtó. Ní wò ádrùngbǎle adù mǎvi mǔpò kà ò.

⁷ Ní mǎ mawù r̀er̀ù dǒ, mǔbhi ibí idho nyú tí, ìnzì mǎ món dri r̀ór̀ò. Nírò ní ndi iwà mǎ m̀b̀à ábhǒ àpbè nyú r̀ór̀ò, mǎ mawù m̀t̀ò Kinidò tó kigò-nyìkpa rǒ. Ní, ìnzì awe rǎ m̀bh̀ù m̀m̀be òndri dǒ ányìnǎ rò dhu-okú dò rò, mǎ madù m̀nỳỳ mǒwù Krètè tó sòngà tó mùsùngú dònǎ rò, yà ìnzì awe rǒpili òbi nà i nǎ rò, m̀d̀à ndi sòngà tó adzi-r̀ór̀ò, Sàlmònà tí kátina tí. ⁸ Ní mǎ mari òbi nyú tí ndi pbìrì-kutì rǒ, m̀d̀ù òwu ùvò Ídzi kifukù tí kátina atdí kifukù ò. Wò ndi kifukù i'ì kyèr̀òkyèr̀ò Làseyà tí kátina kigò-tí.

⁹ Mǎ miwí ábhǒ kàsàmì nyú, mǎ mówu abhi

nà tí dhu ràdù ì'ì odú nyú. Ròsè dòtsí, ònyù t'ónyuta-tsù nútsi ka kí òná kàsùmì náadù ì'ì iwà ndì ndùdà ró, ndì dhu ràdù dhu itè awe arópili atdíđ òná kàsùmì rākă wà. Ní Polò avò dhu òdhína tò, ndàti: ¹⁰ «Àbanĩnzó, yàrí àlě tó abhi ǒ àlě kí àpbè àbà àbà abho nyú. Ndirò, àlě kíwina dhu ní nzĩ ní yàrí bàtó kèlě òná anò mànà, àlě kí àlě tó ípìrǒnga nyú mà nàpà àlě rìwĩ átó.»
¹¹ Pbéù, pbànowí tó ádrùngbǎle adù wò bàtó òdì rí ale mà, ndì bàtó tó ádrùngbǎle mànà-tsù dhu kèlě níri, Polò ùnò dhu ìri ndì ndàmbe nà rò. ¹² Kífukù ǒ ka kóko ádrùngbǎ gírì tó kàsùmì ǒ dhu ní'ì mbǎ mbèyi. Ní ndì dhu-okú dò rò, ábhǒ ale nyú adù dhu à'ù indrù ròpè abhi 'òwù ányìrǒ rò. Abádhí azè dhu ní, àkǎkǎ fíyò nǎ, 'òwù ùvò Fòyìnìkè tó kífukù ò, 'adù ádrùngbǎ gírì tó kàsùmì ùdà ányìrǒ. Wò ndì Fòyìnìkè ní'ì Krètè tó sǒngà ǒ atdí kífukù, yà ìnzĩ mùsùngú mà, ngòmà nà ndirò múlayí mà ngòmà nà tí kátina awe nóongónà òpili tàmà tí nyina-kpa rǒ†.

Àpùpú rĩ Polò nà ka kówu òná Rómà tó kíǒ ò bàtó-ǒnga núttyǎ dhu

¹³ Wò dhu-dzidǒ, isó tí ró'ò awe náapè ndivò nga mùsùngú dònǎ rò. Ní, bàtó ò ì'ì ale náadù dhu àtì àkǎ fíyò abhi àmbènà àkǎ dhu tí. Nírò ní ndì abádhí iwà nàngà, bàtó ràdù abhi òpè ndàmbe òrì dǒ Krètè tó sǒngà-bidǒ. ¹⁴ Pbéù kòmbómbí tí, Hèràkulò tí ka kí ǒvòna ànzì àpùpú náapè ndòpìlì ǒbì nyú nà Krètè tó sǒngà dònǎ

† 27:12 27.12 Ngǎkpà ale rĩ kàti: mùsùngú mà ngòmà nà ndirò múlayí mà ngòmà nà dǒ nga nándà kífukù tí.

rò. ¹⁵ Ní ndi àpùpù náapbì bàtó, ndàmbe àrà dǒ nà, ndi bàtó ɔ̀lɛ ka kí rǎrà otùna ǒ dhu ràdù ì'ì odú nyú. Nírò ní ndi mǎ madù bàtó ɔ̀bhà ɔ̀bhà tí ndi awe rǎmbe àrà dǒ nà. ¹⁶ Kàwudà tí kátina sǒngá-ngba-tí mǎ mùdà rò, mǎ mabà ɔ̀bì ádrùngbá àpbè dzidǒ, mǎlǔ yà olúnǎ rò ka kósò bàtó rǒ ìndrǔ t'ígútá tò ìbhú, mǎdzǐ bàtó ɔ̀. ¹⁷ Ní ka mǎ mǎdzǐ bàtó ɔ̀ dhu-dzidǒ, bàtó ǒ arí kasu ɔ̀nzi ale náadù dhu dzùná ɔ̀nzi rádù imbi nídyì, 'àdù ɔ̀kpòrònà bàtó rǒ, 'isǒ ndi bàtó nǐ rìdzò. Abádhí anzì Lìbiyà tó pbìrì ɔ̀nǎ rò bàtó rǎtsi Sírti tí kátina ɔ̀sokpó-gùgù dǒ dhu-ɔ̀dò átò. Ní abádhí adù itsu tó nàngà nídò idha dǒ, ndínǐ bàtó nabhù tí rǎmbe àrà dǒ awe rǎrà dhu bhěyi. Wò dhu bhěyi ní ndi abádhí ɔ̀bhà bàtó awe rǎmbe àrà dǒ nà ìyò. ¹⁸ Tsútsǎ nínganí, awe ambénà ɔ̀ká nga nútɔ̀ya dǒ atdíǒ. Ní ndi dhu-okú dò rò, bàtó ǒ arí kasu ɔ̀nzi ale náadù ànò ɔ̀pè 'àwà idha ɔ̀. ¹⁹ Ní ìbhu ráhu idho ǒ, kòrí ale náapè 'àwà ì arí kasu ɔ̀nzi nǐ dhu ì nyú tírò idha ɔ̀. ²⁰ Ibí idho nyú núudà ìnzǐ mǎ rǎla adyifò-nyìkpó-mbì mà, ndirò alali nyú mà. Ndi àpùpù adì ndàmbe ɔ̀pili dǒ atdíǒ nyú. Ní ndi dhu-okú dò rò, mǎ ma'ù nzá dhu ɔ̀gǔ mǎ rǎrǐ àdù ɔ̀gù.

²¹ Mǎ ní'ì ìnzá mǎ màpè atdí dhu mà náfǒ lika ɔ̀, rǎrà àhu ábhǒ idho nyú tí ró. Nírò ní ndi Pòlò ìvǎ ndì ndidè nzínzika ǒ, ndàti: «Abanǐnzó, nyǐ nyírǐyana gukyè ma múnɔ̀na fǔkù dhu ìnzǐ ale rǐvǎ àlɛ Krètè tó sǒngà ǒ rò, ní kǒkò ì nǐnza dhu námbènà nzǐ 'ìnzǎ. Ndirò kǒkò àlɛ kìwǐ dhu-tsí námbènà nzǐ ùwǐ. ²² Pbétù, ma mátina nyǐ nǐ, nyǐ ròtù afikù. Obhó tí, atdí ale mà nzínziku ǒ

ní rĩ nĩ pbìndà ípìrǒnga níwí. Àě kí bàtó kèě níwí. ²³ Obhó tí, indo kúbhingá, yà pbìndà ale tí ma marí'ì, ndirò yà ma marúlěna Kàgàwà bhà màlàyikà nírà àhụ tidú. ²⁴ Ní kàti ma nĩ: <Polò, nzǒnzi ɔdɔ! Dhu àkǎ wà nyarà àhụ Romà tó kigò ò, ndínĩ ka kuncó tí ànyǎnụ kámá dǒ ádrùngbǎ kamà-ònzĩ rò. Ndirò, kònzĩ pbìndà ídzinga ǒ Kàgàwà ùbhà wà wò nyĩ nyúbhi mànà ale kóró, ròkò nyìkpóya nà.> ²⁵ Ní ma mátina nyĩ nĩ, nyĩ ròtù afiku! Obhó tí, ma mà'ù wà dhu Kàgàwà rǎrĩ yà idù ndì ndòvò dhu nónzi ònzĩ. ²⁶ Ndirò, idha rǎrà àě ìvìvò atdí sòngà-igì dò.»

²⁷ Atdí kumì dòná ìfò nà rí iku nísě iku ǒ, àpùpù í'ì inè òkǎ nga ùtdyǎ ndì ndí Àdiriyà tí kátina ádrùngbǎ rèrù dǒ ró. Ní mbèmbè ndì iku-alikpa ǒ, wò bàtó ǒ arí kasụ ònzì ale náadù dhu àtì iwà mà mìnù idha-igì-dɔ dhu tí. ²⁸ Ní abádhí udhè idha tó ádzinga, 'adù kòtù ìbhụ kumì dòná àrùbhù nà mětèrè tí. Bàtó itdègu òndri tdítǒ ìtseta, ní abádhí udhè ka tdítǒ, ràdù àhụ óyǒ kumì dòná àrù nà mětèrè tí. ²⁹ Wò dhu ì àla rò, abádhí adù bàtó rǎrà ndòpbi bhalabhala rǒ dhu-ɔdò ònzì. Ní ndì dhu-okú dò rò, abádhí adù ìfò nàngà núdɔ idha ò olùnǎ rò bàtó tò, 'adù àmbe inga rùbho dhu òdò dǒ atdyúya nyú nà. ³⁰ Wò dhu-dzidǒ, bàtó ǒ arí kasụ ònzì ale náanzì dhu ndínĩ ì uwé tí ì, 'òtsè. Ní abádhí ìfò igútá tó ìbhú bàtó ò rò rèrù ò, 'adù àtìnà: «Mǎ mówu nàngà ùdɔ idha ò angyinǎ rò bàtó tò.» ³¹ Pbéù, Polò adù dhu òvò pbànowí tó ádrùngbǎle mà, pbìndà pbànowí mànà tò, ndàti: «Ìnzĩ kǒkò ale apé òko bàtó ò, ní nyĩ nyí nĩ ùgụ.» ³² Ní ì pbànowí adù

igútá tó ibhú-mbí ìtdì, ràdù ndùbhà rèrù dǒ.

³³ Inga òdo ì í rùbho dhu ònaná, Polò avi kǒkò ì í'ì mànà ale kóró rònyù dhu. Kávò dhu abádhí tò, ndàti: «Indo, idho àhù wà atdí kumì dóná ìfo nà idho tí, yà nyí nyúbhì òko rǒ ìnzí nyǎfǒ atdí dhu mà liku ò nǐ. ³⁴ Nírò, ma mìtdè nyí ìtdè tí matì, nyí rònyu dhu. Obhó tí, ònyù àkànà wà nyǒnyù, ndíní nyí nyotsi tí obi nǐ, nyǔgu. Ndirò nzínzikù ǒ, atdí ale mà rǐ nzí dóna rǒ atdí àyí-vé-ngba mà níwí.» ³⁵ Wò dhu ndì ndòvò dhu-dzidǒ, Polò adù mǔgati idyì, ndàdù ndìtsò Kàgàwà-rǒ kóró odhína-ònzí rò. Kǎdù ndì mǔgati-ǒnga ùkò, ndàdù òpènà ndònyù. ³⁶ Nírò ní ndì kóró ngǔkpà ale adù obi òtsi Polò rǒ, 'adù ònyù ònyù átò. ³⁷ Wò ndì bàtó ǒ mà mi'ì kóró óyǒ miyà àrùbhù kumì dóná azà nà ale tí rò. ³⁸ Ní kóró ale ònyù dhu 'ùlè nǐ àkàkà dhu bhéyi rò, abádhí adù nganù ùgù bàtó ò rò, 'àwà idha ò, ndíní bàtó nabhù tí rò'ò isó.

Bàtó rǐ ndìnzǎ òná ale ràdù ùgu dhu

³⁹ Inga níitdègu ùbho, ní bàtó ǒ arí kasu ònzí ale unì nzá wò ì óndri tina ò pbìrì. Pbétù, abádhí ala dhu ní yà rèrù óbì ndì adzi-kpa nzínzì ǒ rónga, osokpó-gùgù ràdù ì'ì ányìrǒ. Ní abádhí adù òzènà dhu ní, àkàkà fíyò nǐ, 'abhù bàtó ròtsù ányì. ⁴⁰ Ní ndì dhu-okú dò rò, abádhí unga nàngà-mbí bàtó rǒrò, 'adù i nàngà ùbhà ròsù idha ò. Ndirò wò ndì kàsùmì ǒ tí, abádhí unga ngayi-mbí, 'isó dǒlòdǒlò. Wò dhu-dzidǒ, abádhí usò awe átò arí íhù mberù-ba, ndíní awe adù tí bàtó òpbì róná, ndàrà nà osokpó-gùgù dò. ⁴¹ Pbétù, bàtó adù àrà àtsi osokpó-gùgù dǒ.

Ní abádhí adù bàtó ùbhà ányìrǒ àtsi, ɔndìna-kpa ràfǒ ndì, ròtsù ɔsokpó ò, ìnzì ngbǒna ràmbe ndùya dǒ ró. Ndirò, mùkurà-ɔbì náadù ndì bàtó rǒ olùǎ nga ùgòlò rìnza ndì.

⁴² Wò ndì kàsùmì ǒ, pbànowí anzì dhu ndínì ì ɔkye tí ùsǒ ka kúsǒ ale, akye yarà nɔnzina 'àdù òtse nǐ. ⁴³ Pbétù, ì pbànowí dǒ ádrùngbǎle azè dhu ní ndìgǔ Pòlò. Ní kǎdù ì pbànowí ìsɔ ìnzì wò ì írèna dhu nɔnzi tí. Ndirò, kǎdù dhu òvò bàtó ǒ rí'ì ale tò, ndínì yarà t'ónzita núni abádhí nzínzi ǒ ale núubé tí ì angyi idha ò, 'àdù yarà ònzì 'ùvò ndì idha ò rò. ⁴⁴ Ndirò, kǎdù dhu òvò yà inzà yarà t'ónzita núni ale-tsí tò rònzi yarà bhǎwù dǒ, ndirò yà ì nùgolo bàtó rǒ rò dhu àpàkálá dǒ, 'ùvò átò idha ò rò. Wò dhu bhěyi ní ndì mǎ muvò kóró ádrùngbǎ rèrù ò rò, ìnzì mǎve.

28

Mèlità tó sòngà ǒ bhà rǐ Pòlò mà nákǒ dhu

(Màt 8.14-16; Luk 10.19; Kas 14.11-12; Èbr 13.2)

¹ Wò dhu bhěyi mǎ mùgù idha ǒ rò dhu-dzidǒ ní ndì ka kǎdù dhu òvò fǎkà kati yà mǎ mí'ì òná sòngà-ɔvò ràrǐ Mèlità. ² Wò ndì sòngà ǒ bhà nítè fǎkà ídzìnga ní yà ìnzì kóró ale arónzina ídzìnga. Abádhí uto ádrùngbǎ kázù-yà-ba nyú fǎkà, igye rǒgye, ndì dhu ràdù girì ìbhò dhu-okú dǒ rò. Ní abádhí adù tsùka àndu kóró ndì kázù-tsùǎ. ³ Nírò ní ndì Pòlò ivà ndì ndàrà ákǎlì-nzo àndu, ndìrà nà okùna dǒ, ndìpbà kázù ò. Ní kázù igbé róná ámvò tó osu náahù wò ákǎlì ò rò, ndàpbèlè ndì Pòlò-ɔtsù-rǒ. ⁴ Wò pbanga ǒ bhà itdègu osu

àlă Pòlò-òtsú-rǒ róbhele ró, ní abádhí adù òtè òpè nzínzìya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Obhó nyú, yàrí ale ní ìndrǔ òkye arí ale. Ádhu nǐ? Kògù idha ǒ rò ìnzǐ ndòvè, ní Kàgàwà bhà làmí nózè nzá kà ràdi nyìkpóna nà!»⁵ Pbéù, Pòlò adù òtsúna-ònga kèlě níyà, osu ràdù ìtsì kàzù ò, ìnzǐ Pòlò ràdù atdí nzére dhu mà nínè.⁶ Ìndrǔ ambénà Pòlò òdò dǒ, ndínǐ ì ala tí iwà òtsúna òpè ró, ndirò ngǎtsi nǐ iwà ìtsì ndòvè ró. Pbéù, abádhí adò nga ádzíta nyú, ìnzǐ 'adù atdí nzére dhu mà àla Pòlò-rǒ ndì nònzì ró. Nírò ní ndì abádhí adù fíyò irèta ùgèrè, 'àmbe àtìnà dǒ: «Yàrí ale ní mǎngǔ-ngba nyú!»

⁷ Wò dhu rǐ ndònzì rórò, Mèlità tó sòngà ǒ ádrèngbǎle bhà pbanga ní'ì inè kyèròkyèrò. Ndi ale-òvò ní'ì Pùbliyò. Ní àbadhi akò mǎ àzè nyú nà, ndàdù mǎbhu mǎnzì ìbhu idho pbì idzá òdhína nyú bhěyi.⁸ Ndi Pùbliyò t'ábanà ní'ì andi àlǔ ndì, ndàdù àmbe àyi dǒ ara-dǒ ró. Kǎmbénà àndi dǒ, kàzù ràtò ndì atdídǒ òna nǎ, ndirò ndàdù àmbe afali òpì dǒ. Ní Pòlò atsù ndàhù kàndà. Kǎdù nditsò kà-dǒ òtsúna ndì ndùli kà-dǒ rórò, wò dhu ràdù kàbhu rògù dòtsì.⁹ Mèlità tó sòngà ǒ andi nà ngǔkpà ale níiwú átò Pòlò-ti'ò, àbadhi ràdù ì nígu.¹⁰ Ní ìndrǔ ifu mǎ ábhǒ otu nyú ǒ. Ndirò abhi òpè mǎ mí rò, abádhí adù abhi tò mǎ mí atdyúya òho kóró dhu núbho fǎkà.

*Pòlò mà rǒwu ùvò Ròmà tó kigò ò dhu
(Kas 23.11; Ròm 1.9-15; 15.29)*

¹¹ Ìbhu àbǐ mǎ mǎnzì Mèlità dhu-dzidǒ, mǎ madù òwu Àlèsàndùriyà tí kátina kigò ǒ bàtò

ǒ. Ndi bàtó-ovò ni'ì: «Ozo tí ka kódhì mǎngǔ-nzo». Ní ka kalú ka ridè Mèlità ádrùngbǎ giri tó kàsùmì ǒ. ¹² Mèlità rò mǎ mùvò bàtó ǒ rò, mǎ mawù ùvò Siràkusè tí kátina kigò ǒ kifukù ò, mǎdù ìbhù idho nónzì ányìrǒ. ¹³ Ndi kifukù ǒ rò mǎ mùvò rò, mǎ mawù idha-igì dònǎ, mǒwù ùvò Règiyò tí kátina kigò ǒ kifukù ò. Ní tsútsǎ nínganí mǎ mǒpè abhi rò, mùsùngú dònǎ rò rírà awe náapè ndòpìlì. Ní óyǒ idho ǒ, mǎ madù òwu ùvò Pùtèolì tí kátina kigò ǒ kifukù ò. ¹⁴ Ndi kigò ǒ, mǎ matù iwà Yèsù ná'ù ale. Ní abádhí adù mǒnzì ndínǎ mǎ mǒnzì tí atdí yengè ì mànà. Nírò ní ndi mǎ madù òwu Rómà tó kigò ò. ¹⁵ Ndi kigò ǒ Yèsù ná'ù ale níitdègu mǎ mìwù dhu ìri, ní abádhí adù iwu mǒdò Àpiyò tí kátina kòbì ǒ rò. Ndirò ngǔkpà ale-tsí náadù iwu mǒdò Olo tó ìbhù Idza-tí rò. Ní Pòlò níitdègu abádhí àlǎ, ní kǎdù òtsò àbhù Kàgàwà tò, afína ràdù obi òtsì. ¹⁶ Ní Rómà tó kigò ò mǎ mǒwù ùvò rò, ka kadù Pòlò àvi ràrà òdhò rǒ atdíró yà ndi ndùbho dóna idza ǒ, atdí mùnowì kèlě ràdù àmbe ngbǒna òdò dǒ.

*Pòlò rǐ Kàgàwà bhà Idzi dǒ màkǔrù núno
Rómà tó kigò ǒ Pbàyàhúdì tò dhu*

(Ìsa 49.5-6; Róm 11.1-11; Èfe 6.19-20; Kòl 1.24-29)

¹⁷ Ìbhù idho ndi ndònzì Rómà tó kigò ǒ dhu-dzidǒ, Pòlò unzi Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale riwù tina ò. Ní abádhí àndu ì rò, Pòlò adù dhu òvò abádhí tò, ndàti: «Àbanǎnzó, ma mǒnzì nzá atdí nzére dhu mà àlě t'ále rǒ, ndirò àlě t'ábhúna tó màndu rǒ. Pbétù ka kálǔ ma Yèrùsàlemà tó kigò

ǒ, kadù mabhù Pbàró má-fó, ràdù mosò. ¹⁸ Ní tsùdú ì òngù dhu dhu-dzidǒ, abádhí ózè 'ìkòlò ma inzá ì àla yà ima nóhò ka kádù dóná atdí afátá mà nídhuní. ¹⁹ Pbétù, Pbàyàhúdí ádù nzá kǒkò ale ùnò dhu ná'ù. Ní ma mádù dhu àla dhu ràkǎ monzì kámá dǒ ádrùngbǎ kamà, ndíní ànyádu nùnò tí. Ndirò, pbàkà irèta ní'ì nzǐ mabhù pbàkà pbìrì ǒ bhà. ²⁰ Kòñ wò dhu-okú dò rò nga ní ndi, ma mòzè mala nyǐ, madù dhu òvò fǔkù nǐ. Obhó tí, ma mí'ì yàrí imbi ò yà Pbàìsràyélí arí atdyúna òho 'àla ale-okú dò rò.»

²¹ Ní, kǒkò Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale adù dhu òvò Polò tò 'àti: «Yùdeyà tó pbìrì ò rò mǎ máko nzá pbùkù dhu dǒ róte atdí bhàrùwà mà. Ndirò, àlě t'ádóna nzínzì ǒ rò, atdí ale mà nírà nzá atdí nzére dhu mà náwe dùnú fákà. ²² Pbétù, mǎ mòzè mǐrì nyi nyú nyi nyáwèna pbùkù irèta. Obhó tí, mǎ m̀ni dhu ní kóró ngari ònǎ ìndrǔ rǐ nzére dhu àwě nyi nyarí'ì ònà sòmà dǒ dhu.»

²³ Wò dhu-dzidǒ, kǒkò ádròdrǒ ale adù idhò òkò, ndíní ì otú tí ì ònǎ Polò nà kǎródhò ró. Ní ndi idhò àkǎ rò, ábhǒ ale nyú náadù iwu, 'iwǔ Polò otù ányìrǒ. Ní Polò apè ɔte ì ale tò, ròpè ndi kútsingá nga ò rò, ràrà àhù pbítsonga nga ò. Àbadhi ambénà dhu àwe dǒ abádhí tò òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi dǒ. Ndirò kǎnè dhu ndíní kǒkò ale náa'ù tí Yèsù, yà abádhí tò ndi ndáwèna Músà bhà Hyátá ò ka kándí ɔte mà, Kàgàwà bhà pbànábí tó bhǔkù ò ka kándí ɔte mànà-otù ǒ. ²⁴ Abádhí nzínzì ǒ atdídhéná ale náa'ù Polò rǔnɔna dhu, pbétù ngùkpà-tsí náadù nzá kà'ù. ²⁵ Wò dhu bhěyi ní ndi abádhí iri

nzá ì nzínziya ō. Ní abádhí rǐ dhu ònzi ì adù tí ì rò, Pòlò adù dhu òvò tǎítǎǎ abádhí tò, ndàti: «Kàgàwà bhà Ìlǎ-Àlafí núnò obhó dhu nyú yà abhúku tò kǎvò dhu Kàgàwà bhà nabì Ìsayà-otù ō rò! ²⁶ Kǎti Ìsayà nǐ kà ràra kǒkò ale-tí'ò, ndàdù dhu òvò fǐyò, ndàti: Kàgàwà rǎtina:

«Nyǐ nyí inga níri ìri mběyi nyú, pbétù ìnzǐ yà nyǐ nyìrì dhu ràdù dũku àlu akεkpá màtí.

Nyǐ nyí inga nándà àndà mběyi nyú, pbetù ìnzǐ nyǎdù atdí dhu mà nála.

²⁷ Obhó tí, atdí dhu mà náarí nzǐ kàrí ale-afí-ngbò núbèlè.

Abádhí nǐrǐ bǐya,
ndirò abádhí núpǐ nyǐkpóya,
akye ì alana nga nǐ,
akye ì irina nga nǐ,
ndirò akye dhu alúna dɔya,
'àdù 'ùgèrè 'ùbhà fǐyó nzérénga,
madù ì nígu nǐ.»

²⁸ Pòlò adù ote ùtsà, ndàti: «Dhu àkǎ nyǔni dhu ní, Kàgàwà rívì wò ògù tó ote ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tò. Ní ì ìnzǐ ní Pbàyàhúdì rǐ ndì ote níri ìri.» [²⁹ Pòlò itdègu wò dhu ùnò, ní Pbàyàhúdì adù 'ìvà 'òwù atdíǎ ì 'í 'àgò nzínziya ō rórò.]

³⁰ Pòlò anzì óyò ato nyú wò dóna ndì ndubhò ndòngò òdhò òná idza ō. Ndirò, kǒngónà yà ndàndà iwũ kóró ale àkò ányǐdzá rò.

³¹ Ndirò, àbadhi aránà òrù-akpà ō Ádràngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi tó màkǎrù núnò rǒ ìndrũ tò, ndàdù dhu núdhe abádhí tò Ádràngbǎle Yēsù

Krístò dǎ, ìmbǎ òná ɔdó na, ndìrò ìmbǎ tsàna
núttò rí dhu rǐ'ì rórò.

Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù

Ndrǔna: Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndrǔna (Ngit)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

abb6c630-aaf1-5647-8172-605215e8fe12